

KNF

**KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO**

**METODYKA ROCZNEGO BADANIA I OCENY NADZORCZEJ (BION)
ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I ZAKŁADÓW REASEKURACJI
(OCENA ZA 2019 ROK)**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	6
1. KONCEPCJA ROCZNEGO BADANIA I OCENY NADZORCZEJ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I ZAKŁADÓW REASEKURACJI	7
1.1. PODMIOTY OBJĘTE METODYKĄ BION.....	8
1.2. ZAKRES BADANIA I OCENY NADZORCZEJ.....	8
1.3. ŹRÓDŁA INFORMACJI WYKORZYSTYWANE W PROCESIE BION	10
1.4. RODZAJE OCENY BION I JEJ CZĘSTOTLIWOŚĆ	12
1.5. UWZGLĘDNIENIE W OCENIE BION SPECYFIKI DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU	13
1.5.1. DEZAKTYWACJA WSKAŹNIKA.....	13
1.5.2. KOREKTA INDYWIDUALNA	13
1.6. NOWE ORAZ POJAWIAJĄCE SIĘ ZAGROŻENIA (ANG. NEW AND EMERGING RISKS).....	13
1.7. ZASADY KATEGORYZACJI	14
1.7.1. Kryteria określające wielkość zakładu	15
1.8. ORGANIZACJA PROCESU BION	16
1.9. PRIORYTYZACJA DZIAŁAŃ NADZORCZYCH	17
1.9.1. BION a częstotliwość RSR	19
1.10. BION A DYWIDENDA	20
1.11. ALGORYTM BION	20
1.11.1. Sposób wyznaczania mikroostrościowej oceny ryzyka dla zakładów innych niż mały TUV 21	
1.11.2. Sposób wyznaczania oceny zagregowanego ryzyka mikroostrościowego dla małych TUV 23	
1.11.3. Wartości graniczne wskaźników.....	23
2. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	24
2.1. WSKAŹNIK POKRYCIA WYMAGAŃ KAPITAŁOWYCH	25
2.2. WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE OBSZARU „ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA”	26
2.2.1. Zmiana nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami	26
2.2.2. Liczba wystąpień braku pokrycia wymagań kapitałowych w okresie ostatnich 3 lat.....	27
2.2.3. Pokrycie wymogów kapitałowych środkami własnymi najwyższej jakości	28
2.2.4. Udział oczekiwanych zysków z przyszłych składek w dopuszczonych środkach własnych	28
2.2.5. Testy warunków skrajnych	29
2.2.5.1. Test warunków skrajnych dla ryzyka stopy procentowej	29
2.2.5.2. Test warunków skrajnych dla wybranych rodzajów ryzyka rynkowego	29
2.3. OCENA JAKOŚCIOWA OBSZARU „ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA”	29
2.4. KOREKTA OCENY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ	30
3. RYZYKO KREDYTOWE	31
3.1. EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	31
3.2. WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE DO OCENY RYZYKA KREDYTOWEGO EMITENTA	32
3.2.1. Ekspozycja wobec pojedynczego kontrahenta o maksymalnej ekspozycji	32
3.2.2. Wskaźnik jakości portfela inwestycji	32
3.2.3. Udział lokat największego emitenta.....	33
3.2.4. Koncentracja lokat ze względu na grupę emitentów	33
3.3. WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE DO OCENY RYZYKA KREDYTOWEGO REASEKURATORA	34
3.3.1. Poziom reasekuracji składki przypisanej brutto	34
3.3.2. Udział reasekuratora w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych.....	34
3.3.3. Koncentracja ze względu na reasekuratorów w grupie kapitałowej.....	35

3.3.4.	<i>Udział reasekuratorów o niskim ratingu</i>	35
3.4.	POZOSTAŁE WSKAŹNIKI OCENY „RYZYKA KREDYTOWEGO”	36
3.4.1.	<i>Udział instrumentów pochodnych</i>	36
3.5.	OCENA JAKOŚCIOWA OBSZARU „RYZYKO KREDYTOWE”	36
4.	RYZYKO RYNKOWE	38
4.1.	EKSPOZYCJA NA RYZYKO RYNKOWE	39
4.2.	WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE DO OCENY KONCENTRACJI AKTYWÓW	39
4.2.1.	<i>Ekspozycja na ryzyko koncentracji</i>	39
4.2.2.	<i>Koncentracja ze względu na rodzaj lokat</i>	39
4.2.3.	<i>Udział inwestycji w nieruchomości w inwestycjach ogółem</i>	40
4.2.4.	<i>Wskaźnik poziomu „tradycyjnych” inwestycji</i>	40
4.2.5.	<i>Wskaźnik poziomu aktywów nienotowanych na rynkach regulowanych lub na wielostronnej platformie obrotu</i>	41
4.3.	WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE DO OCENY RYZYKA WALUTOWEGO	41
4.3.1.	<i>Ekspozycja na ryzyko zmiany kursów walut obcych</i>	41
4.3.2.	<i>Najwyższy udział lokat dla jednej waluty obcej</i>	42
4.4.	POZOSTAŁE WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE DO OCENY RYZYKA RYNKOWEGO	42
4.4.1.	<i>Koncentracja lokat ze względu na sektor gospodarki</i>	42
4.4.2.	<i>Koncentracja lokat ze względu na kraj emitenta, z wyłączeniem Polski</i>	43
4.4.3.	<i>Najwyższy udział inwestycji dla jednego kraju, z wyłączeniem Polski</i>	44
4.4.4.	<i>Ocena udziału zakładu w jednostkach uczestnictwa oraz certyfikatach inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania</i>	45
4.5.	OCENA JAKOŚCIOWA RYZYKA RYNKOWEGO	45
5.	RYZYKO UBEZPIECZENIOWE	46
5.1.	EKSPOZYCJA NA RYZYKO UBEZPIECZENIOWE	46
5.2.	WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE DO OCENY ADEKWATNOŚCI SKŁADKI	47
5.2.1.	<i>Wskaźnik szkodowości na udziale własnym (dział II)</i>	47
5.2.2.	<i>Zmiana wskaźnika szkodowości na udziale własnym (dział II)</i>	47
5.2.3.	<i>Wskaźnik tączony na udziale własnym (dział II)</i>	48
5.2.4.	<i>Udział grup ubezpieczeń z zyskami technicznymi</i>	48
5.3.	WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE DO OCENY ADEKWATNOŚCI REZERW TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWYCH	49
5.3.1.	<i>Wskaźnik wykorzystania rezerw szkodowych dla celów wypłacalności</i>	49
5.4.	WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE DO OCENY POZIOMU KOSZTÓW	50
5.4.1.	<i>Wskaźnik kosztów akwizycji</i>	50
5.4.2.	<i>Wskaźnik kosztów administracyjnych</i>	50
5.5.	OCENA JAKOŚCIOWA RYZYKA UBEZPIECZENIOWEGO	50
6.	OCENA ZARZĄDZANIA	52
6.1.	MODEL BIZNESOWY - PRODUKTY	53
6.1.1.	<i>Zmiana składek przypisanych brutto</i>	53
6.1.2.	<i>Koncentracja ze względu na rodzaj produktu</i>	53
6.1.3.	<i>Koncentracja kanałów dystrybucji</i>	54
6.2.	MODEL BIZNESOWY - RENTOWNOŚĆ	54
6.2.1.	<i>Rentowność kapitałów własnych (ROE)</i>	54
6.2.2.	<i>Wskaźnik zwrotu aktywów (ROA)</i>	55
6.2.3.	<i>Rentowność działalności inwestycyjnej (ROI)</i>	55
6.2.4.	<i>Rentowność działalności technicznej (ROT)</i>	56
6.3.	RYZYKO PŁYNNOŚCI	56

6.3.1.	Wskaźnik bardzo płynnych aktywów.....	56
6.3.2.	Wskaźnik płynności krótkoterminowej.....	56
6.3.3.	Wskaźnik pokrycia przepływów pieniężnych w okresie 3 lat.....	57
6.3.4.	Zabezpieczenie wykupów (dział I)	58
6.4.	RYZYKO MODELI.....	58
6.4.1.	Poziom realizacji planu finansowego w zakresie wyniku finansowego netto	58
6.4.2.	Poziom odchylenia od planu finansowego w zakresie wymogów kapitałowych.....	59
6.4.3.	Stopień stosowania alternatywnych metod wyceny	59
6.5.	OCENA JAKOŚCIOWA OBSZARU „ZARZĄDZANIE”	59
6.5.1.	Model biznesowy.....	59
6.5.2.	Płynność i dostępność inwestycji.....	60
6.5.3.	Nadzór właścicielski.....	60
6.5.4.	Informacje ogólne o systemie zarządzania	61
6.5.5.	Osoby pełniące kluczowe funkcje	61
6.5.6.	System zarządzania ryzykiem i funkcja zarządzania ryzykiem	62
6.5.7.	System kontroli wewnętrznej i funkcja zgodności z przepisami	63
6.5.8.	Funkcja audytu wewnętrznego	63
6.5.9.	Funkcja aktuarialna.....	63
6.5.10.	Outsourcing	64
6.5.11.	Sprawozdawczość.....	64
6.5.11.1.	Jakość danych	65
6.5.12.	Relacje z organem nadzoru	65
6.5.13.	Jakość zarządzania ryzykiem operacyjnym.....	65
6.6.	KOREKTA OCENY ZARZĄDZANIA	67
7.	OCENA RYZYKA OCHRONY KLIENTÓW	69
7.1.	OCENA CYKLU ŻYCIA PRODUKTU	71
7.1.1.	Wskaźnik nowych umów (dział I)	71
7.1.2.	Wskaźnik odnowień umów.....	71
7.1.3.	Wskaźnik poziomu prowizji	71
7.1.4.	Wskaźnik rezygnacji z umów (dział I)	71
7.1.5.	Wskaźnik rezygnacji z umów dla nowego biznesu (dział I grupa 3)	72
7.1.6.	Wskaźnik ryzyka niedopasowania (dział I, UFK).....	72
7.1.7.	Wskaźnik udziału FIZ w UFK	73
7.1.8.	Wskaźnik wykupów (dział I, UFK)	73
7.1.9.	Jakość sprzedaży.....	73
7.2.	OCENA PROCESU LIKWIDACJI SZKÓD	74
7.2.1.	Wskaźnik szkód odrzuconych (dział II).....	74
7.2.2.	Wskaźnik szkód wypłaconych (dział II)	75
7.2.3.	Wskaźnik szkód otwartych na koniec roku (dział II)	75
7.2.4.	Sprawność likwidacji roszczeń zgłoszonych i rozpoznanych w bieżącym okresie sprawozdawczym 76	
7.2.5.	Sprawność likwidacji roszczeń zgłoszonych w poprzednich okresach sprawozdawczych i rozpoznanych w bieżącym okresie sprawozdawczym	76
7.2.6.	Udział skarg związanych z procesem likwidacji szkód i wypłatą odszkodowań (świadczeń) w szkodach	77
7.3.	OCENA SKARG I POTENCJALNYCH SPORÓW	77
7.3.1.	Poziom skarg na zakład.....	77
7.3.2.	Zmiana liczby skarg na zakład.....	78
7.3.3.	Wskaźnik możliwości pokrycia roszczeń wynikających ze spraw sądowych z tytułu skarg	79

7.3.4.	<i>Wskaźnik zawieranych ugód</i>	79
7.4.	OCENA JAKOŚCIOWA RYZYKA OCHRONY KLIENTÓW	80
7.4.1.	<i>Cykl życia produktu</i>	80
7.4.1.1.	<i>Postępowania w zakresie ustalenia i realizacji świadczeń ubezpieczeniowych</i>	80
7.4.1.2.	<i>Skargi i potencjalne spory</i>	81
7.5.	KOREKTA OCENY RYZYKA OCHRONY KLIENTÓW	81
8.	KOREKTA KOŃCOWEJ OCENY RYZYKA W RAMACH BION	82
9.	NOWE ORAZ POJAWIAJĄCE SIĘ ZAGROŻENIA W UJĘCIU MAKRO (ANG. <i>NEW AND EMERGING RISKS</i>)	83
	ZAŁĄCZNIK NR 1 - MAPA BADANYCH RODZAJÓW RYZYKA	85
1.	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	85
2.	OCENA ZAGREGOWANEGO RYZYKA MIKROOSTROŻNOŚCIOWEGO	85
2.1.	<i>Ryzyko kredytowe</i>	85
2.2.	<i>Ryzyko rynkowe</i>	85
2.3.	<i>Ryzyko ubezpieczeniowe</i>	86
2.4.	<i>Zarządzanie</i>	87
3.	RYZYKO OCHRONY KLIENTÓW	88
4.	NOWE ORAZ POJAWIAJĄCE SIĘ ZAGROŻENIA (ANG. <i>NEW AND EMERGING RISKS</i>)	88

Wstęp

W coraz bardziej powiązanim globalnie i współzależnym wewnątrznie systemie finansowym niezmiernie ważne jest sprawne i elastyczne wykonywanie zadań przez nadzór finansowy. Jednym z kluczowych zadań nadzorczych jest ocena ryzyka w działalności zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji, a jej główny element stanowi Roczne Badanie i Ocena Nadzorcza (BION).

Metodyka BION podlega corocznej aktualizacji, a zmiany wprowadzone w metodyce za 2019 r. są kontynuacją działań z rewizji tej metodyki, rozłożonych na dwa lata. W toku zmian wprowadzonych na potrzeby oceny BION 2019 dokonano przeglądu wykorzystywanych wskaźników, wag i granic, kontynuowano proces dostosowywania metodyki BION do specyfiki działalności zakładów oraz istotności ryzyk, a także w szerszy sposób uwzględniono nowe oraz pojawiające się zagrożenia w ujęciu makro w ocenie ryzyka w zakładach.

Zmiany metodyki BION odzwierciedlają m.in. doświadczenie Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego z poprzednich procesów oceny, wytyczne i rekomendacje Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA), uwagi Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz zakładów ubezpieczeń/reasekuracji otrzymane w toku konsultacji metodyki, a także wystąpienia pokontrolne wydane przez Najwyższą Izbę Kontroli (NIK) oraz rekomendacje i obserwacje przedstawione przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (*Financial Sector Assessment Program* (FSAP)).

Wprowadzone zmiany mają także na celu:

- uproszczenie oraz przyspieszenie procesu BION dzięki automatyzacji tej części procesu, która nie przekłada się negatywnie na jego jakość, a umożliwia zakładom uwzględnienie wyników oceny BION w bieżących działaniach,
- skupienie zasobów (zarówno po stronie zakładów, jak i organu nadzoru) na najistotniejszych obszarach,
- poprawę komunikacji, w tym w zakresie elastyczności przekazu informacji między organem nadzoru a zakładami, jak również wprowadzenie możliwości dialogu z organem nadzoru, który pozwoli na lepsze zrozumienie specyfiki zakładów i ryzyk związanych z ich działalnością,
- wprowadzenie możliwości zmiany oceny po udzieleniu wyjaśnień przez zakład, co pozwala na nadanie oceny bardziej obiektywnej oraz wyeliminuje nieprawidłowości/nieścisłości mogące pojawić się po jej przekazaniu,
- bieżące identyfikowanie ryzyk i zarządzanie nimi, dzięki możliwości przygotowywania oceny BION w trybie kwartalnym (w oparciu o wybrane wskaźniki finansowe), będącej podstawą kwartalnego Systemu Wczesnego Ostrzegania (SWO) sektora ubezpieczeniowego.

1. KONCEPCJA ROCZNEGO BADANIA I OCENY NADZORCZEJ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I ZAKŁADÓW REASEKURACJI

Roczne Badanie i Ocena Nadzorcza (BION) zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (dalej: zakładów) jest całościowym procesem wykorzystującym wszelkie dostępne informacje posiadane przez organ nadzoru na temat zakładu, w tym informacje uzyskane w wyniku czynności związanych z licencjonowaniem, analizy z za biurka i czynności kontrolnych przeprowadzonych w siedzibie zakładu oraz podmiotów, z którymi zakład zawarł umowę outsourcingu, jak również z zapytań/ankiet kierowanych do zakładu. Koncepcja BION zakładów opracowana przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (dalej: Urząd, UKNF lub organ nadzoru) ma na celu usystematyzowanie wykorzystywanych kryteriów do rocznej oceny nadzorowanych podmiotów, jak również wykorzystanie elementów systemu nadzoru wykonywanego w oparciu o ocenę ryzyka identyfikowanego w ich działalności.

Mając na uwadze postanowienia art. 330 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 895, dalej: ustawa), nadzór nad zakładem opiera się na podejściu prospektywnym i bazującym na ocenie ryzyka. W ramach tego podejścia nadzór obejmuje bieżącą weryfikację wykonywania działalności ubezpieczeniowej lub działalności reasekuracyjnej oraz badanie przestrzegania przez zakłady przepisów prawa określających wymogi związane z ich działalnością.

Jednym z działań podejmowanych w tym zakresie przez organ nadzoru jest przeprowadzanie corocznej oceny BION zakładów, zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi procesu nadzoru (EIOPA-BoS-14/179)¹, w szczególności z postanowieniami Rozdziału III – Badanie i ocena nadzorcza. W ramach oceny BION organ nadzoru dokonuje w szczególności identyfikacji i oceny aktualnych i przyszłych ryzyk, na które zakłady są lub mogą być narażone, z uwzględnieniem zdolności zakładów do identyfikacji, oceny oraz monitorowania tych ryzyk, zarządzania nimi i prowadzenia sprawozdawczości w ich zakresie. Organ nadzoru ocenia również zdolność zakładu do sprostania ewentualnym zdarzeniom lub przyszłym zmianom sytuacji gospodarczej oraz ich potencjalnie negatywnemu wpływowi na wypłacalność i kondycję finansową, stabilność zakładu na rynku oraz jego zdolność do wywiązania się z obowiązków wobec ubezpieczających, ubezpieczonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia w sytuacji urzeczywistnienia się ryzyka.

Celem tego procesu jest również dokonanie przez organ nadzoru:

- identyfikacji nieprawidłowości w prowadzonej przez zakład działalności,
- oceny wymogów jakościowych związanych z zarządzaniem zakładem,
- oceny zgodności działania zakładu z przepisami prawa i regulacjami ostrożnościowymi,
- efektywnej alokacji zasobów UKNF, które będą kierowane do obszarów i podmiotów generujących najwyższe ryzyko,
- ustalania częstotliwości sprawozdawczości do organu nadzoru,

¹ https://www.eiopa.europa.eu/content/guidelines-supervisory-review-process_en

- określania zakresu, szczegółowości i częstotliwości działań nadzorczych w ramach nadzoru bieżącego oraz kontroli lub innych kwestii koniecznych do sprawowania właściwego nadzoru nad zakładami.

Roczna ocena BION jest przeprowadzana według stanu na koniec roku obrotowego, tj. na dzień 31 grudnia tego roku, za który dokonywana jest ocena. Określenie daty oceny BION nie oznacza, że zdarzenia występujące po tej dacie, a mające istotny wpływ na wynik oceny, nie zostaną wzięte pod uwagę podczas nadawania oceny BION. W metodyce przewidziano uwzględnienie ww. zdarzeń, biorąc pod uwagę zarówno kwestie działające na niekorzyść, jak również działania naprawcze zmniejszające skalę nieprawidłowości.

1.1. Podmioty objęte metodyką BION

Przedmiotowa metodyka nie dotyczy oceny BION grup ubezpieczeniowych nadzorowanych przez UKNF, jak również zakładów postawionych w stan upadłości/likwidacji.

W przypadku podjęcia przez zakład decyzji o likwidacji dobrowolnej lub zarządzenia przez organ nadzoru likwidacji przymusowej zakładu przed wydaniem oceny BION za dany rok, ocena BION nie będzie już nadawana. Podstawowym celem analizy BION jest wskazanie istotnych ryzyk w działalności zakładu, które mają znaczenie dla oceny przyszłej działalności oraz przypisanie im odpowiednich wag a następnie podjęcie przez zakład stosownych działań mitygujących. W przypadku likwidacji zakładu cel ten jest realizowany w oparciu o bieżące monitorowanie przez organ nadzoru przebiegu likwidacji, w tym ocenę stopnia wykonania założeń planu likwidacji. W przypadku zakładów w upadłości przebieg postępowania upadłościowego realizowany jest na podstawie odrębnych przepisów prawa.

W przypadku cofnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej ocena BION przeprowadzana jest w osobnym, dedykowanym trybie, ustalonym w zależności od bieżącej sytuacji zakładu.

W przypadku zakładów, które rozpoczęły działalność w roku, za który przeprowadzana jest ocena BION, ale ich rok obrotowy został wydłużony powyżej jednego roku kalendarzowego, ocena BION jest przeprowadzana dopiero po zakończeniu roku obrotowego określonego w statucie zakładu, jeżeli nastąpiła sprzedaż pierwszej umowy ubezpieczenia w terminie nieprzekraczającym 12 miesięcy od dnia wydania zezwolenia zgodnie z art. 171 ust. 1 ustawy.

1.2. Zakres badania i oceny nadzorczej

Badanie i ocena nadzorcza jest holistycznym procesem obejmującym swoim zakresem wszystkie istotne ryzyka i obszary działalności zakładów. Każdy zakład otrzymuje ocenę końcową BION, która składa się z oceny ryzyka ochrony klientów oraz oceny ryzyka mikroostrożnościowego, będącej wypadkową ocen zagregowanego ryzyka, adekwatności kapitałowej oraz zarządzania.

Ocena BION obejmuje ocenę ilościową oraz ocenę jakościową, które uwzględnią specyfikę poszczególnych zakładów, ich produktów ubezpieczeniowych, jak również system i proces zarządzania ryzykiem. Ocena jakościowa uwzględnia m.in. takie elementy jak forma działalności poszczególnych zakładów (towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych, spółka akcyjna), etap rozwoju, skala i profil działalności oraz kanały dystrybucji produktów, co

oznacza indywidualne podejście do każdego zakładu (ten sam czynnik może zostać oceniony różnie w zależności od specyfiki zakładu). Ocena ilościowa uwzględnia specyfikę poszczególnych zakładów poprzez ustalenie różnych wartości granicznych dla poszczególnych ocen, w szczególności dział, w którym zakład prowadzi działalność oraz formę działalności. Jednocześnie pozostałe czynniki charakteryzujące zakład zostały uwzględnione w ocenie ilościowej poprzez wykorzystanie korekty indywidualnej, o której mowa w rozdziale 1.5.2.

Poniższy schemat prezentuje główne komponenty oceny BION.

Schemat 1. BION zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji

Poszczególne obszary oceny zostały szczegółowo opisane w rozdziałach 2-7 niniejszego dokumentu, natomiast przykładowe działania nadzorcze związane z nieprawidłowościami stwierdzonymi w wyniku oceny zamieszczono w rozdziale 1.9.

W wyniku przeprowadzenia oceny BION zakłady uzyskują roczną ocenę końcową BION, która wraz z przyporządkowaniem zakładu do odpowiedniej kategorii, determinuje podjęcie przez organ nadzoru, przy zastosowaniu zasady proporcjonalności, działań nadzorczych, w tym działań o charakterze inspekcyjnym. Na działania te, względem poszczególnych zakładów lub

wobec całego sektora ubezpieczeń, wpływ mają również nowe oraz pojawiające się zagrożenia w ujęciu makro.

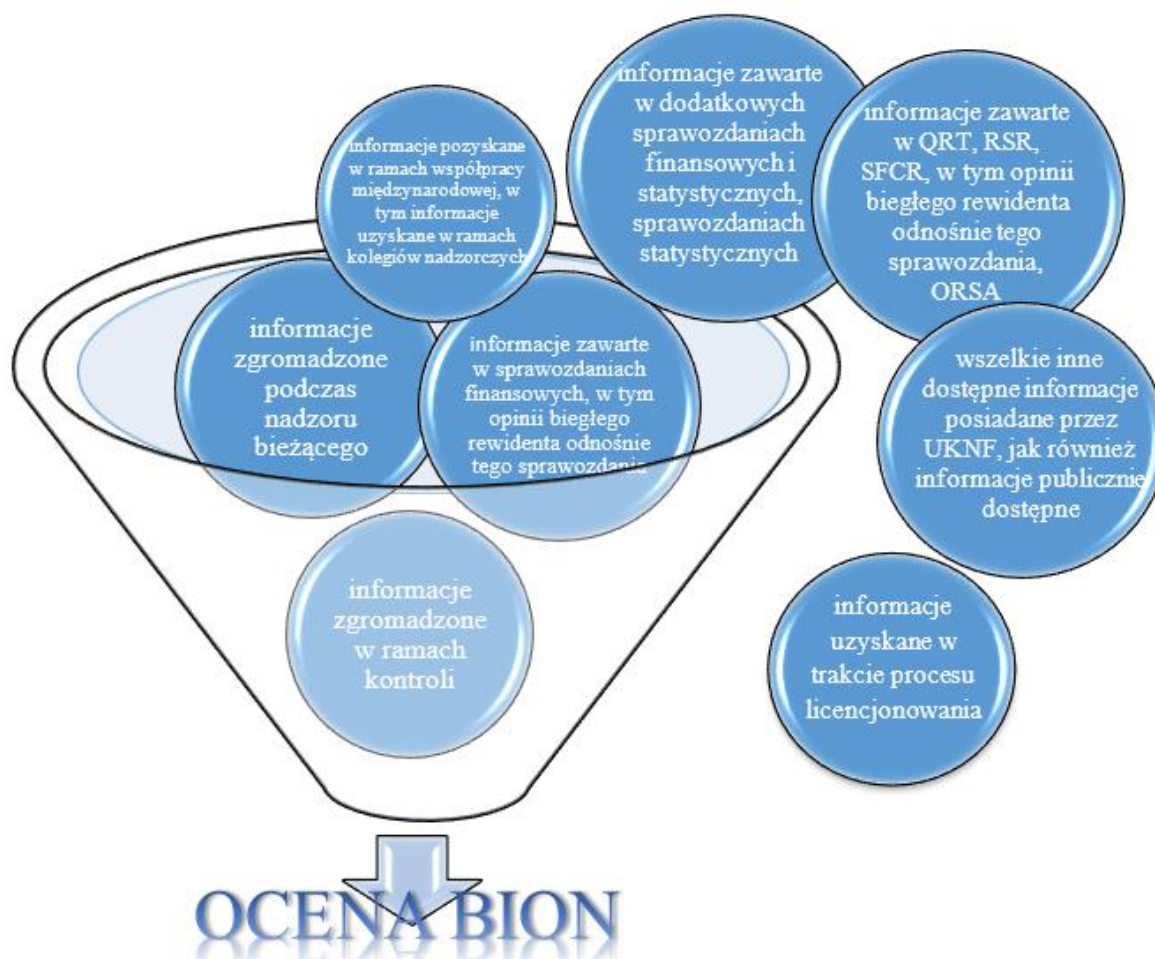
Organ nadzoru będzie informował poszczególne zakłady o wynikach BION, tj. ocenie końcowej BION oraz przyporządkowaniu do odpowiedniej kategorii.

1.3. Źródła informacji wykorzystywane w procesie BION

W procesie BION wykorzystuje się wszelkie dostępne informacje posiadane przez organ nadzoru na temat zakładu, w tym informacje uzyskane w wyniku: czynności związanych z licencjonowaniem, analizy z za biurka, czynności kontrolnych przeprowadzonych w siedzibie zakładu oraz podmiotów, z którymi zakład zawarł umowę outsourcingu, czy analizy skarg wpływających do organu nadzoru na poszczególne zakłady.

Źródła informacji wykorzystywane w trakcie procesu BION wyszczególniono na poniższym schemacie.

Schemat 2. Źródła informacji

W ocenie BION uwzględnia się w szczególności dane i informacje zawarte w następujących sprawozdaniach według systemu Wyłączalność II:

- Danych i informacjach dla celów nadzoru (dalej: QRT),
- Regularnym sprawozdaniu dla celów nadzoru (dalej: RSR),

- Sprawozdaniu na temat wypłacalności i kondycji finansowej (dalej: SFCR), w tym sprawozdaniu biegłego rewidenta z badania SFCR.
- Własnej ocenie ryzyka i wypłacalności (dalej: ORSA)².

Zakład powinien dołożyć wszelkich starań, aby ww. sprawozdania zawierały jasno i szczegółowo określone wszystkie informacje wymagane m.in. zgodnie z ustawą, Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 r., Wytycznymi EIOPA dotyczącymi sprawozdawczości i publicznego ujawniania informacji (EIOPA-BoS-15/109)³, a także EIOPA's Supervisory Statement Solvency II: Solvency and Financial Condition Report (EIOPA-BoS/17-310)⁴.

Poza informacjami zawartymi w sprawozdaniach przekazywanych do UKNF na podstawie systemu Wypłacalność II, w procesie BION uwzględniane są w szczególności dane i informacje zawarte w:

- Planach finansowych⁵,
- Dodatkowych sprawozdaniach finansowych i statystycznych – Część A (dalej: PSR),
- Sprawozdaniach statystycznych (dalej: KNF-02),
- Rocznych sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z ustawą o rachunkowości (dalej: sprawozdanie finansowe), w tym sprawozdaniach biegłych rewidentów z badania sprawozdań finansowych,
- Wynikach Testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i w zakładach reasekuracji,
- Ankiecie BION.

W procesie BION uwzględniane są również rekomendacje KNF i inne dokumenty wskazujące dobre praktyki zakładów, wydawane przez KNF, a także EIOPA, w tym:

- Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych,
- Wytyczne dotyczące zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w zakładach,
- Wytyczne dotyczące reasekuracji biernej/retrocesji,
- Wytyczne dotyczące zarządzania ryzykiem powodzi w sektorze ubezpieczeń,
- Wytyczne dotyczące likwidacji szkód z ubezpieczeń komunikacyjnych,
- Wytyczne KNF dotyczące procesu tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- Rekomendacje dotyczące badania adekwatności produktu,
- Rekomendacje dotyczące systemu zarządzania produktem,

² Dla celów oceny BION wykorzystywana jest ostatnia własna ocena zakładu dostępna przed rozpoczęciem procesu nadawania oceny BION

³ https://www.eiopa.europa.eu/content/guidelines-reporting-and-public-disclosure_en

⁴ <https://www.eiopa.europa.eu/content/eiopa%E2%80%99s-supervisory-statement-solvency-ii-solvency-and-financial-condition-report>

⁵ Dla celów oceny BION wykorzystywana jest pierwsza wersja przekazana do organu nadzoru, z wyłączeniem przypadków, gdy korekta planu finansowego została przekazana na żądanie organu nadzoru w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami.

- Rekomendacje dotyczące procesu ustalania i wypłaty zadośćuczynienia z tytułu szkody niemajątkowej z umów ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych,
- Stanowiska KNF dotyczące działalności zakładów,
- Wytyczne EIOPA⁶,
- Dobre praktyki dla jednostek zainteresowania publicznego dotyczące zasad powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu⁷,
- Metodyka oceny odpowiedniości członków organów podmiotów nadzorowanych przez KNF⁸.

Ponadto, przy ocenie BION zostaną uwzględnione informacje pozyskane w ramach współpracy z zagranicznymi organami nadzoru nadzorującymi grupę kapitałową, do której należy zakład oraz pozyskane w ramach współpracy z innymi instytucjami, w tym międzynarodowymi, a także wszelkie inne informacje, które nie zostały przekazane przez zakład, w szczególności publicznie dostępne, pochodzące z różnych mediów (prasa, radio, telewizja, Internet).

Jednocześnie należy wskazać, że przy ocenie jakościowej oraz ewentualnej korekcie oceny ilościowej (korekta indywidualna) uwzględniane są wszelkie informacje będące w posiadaniu organu nadzoru do dnia nadania oceny BION, jak również wyjaśnienia zakładu przekazane po wstępnej ocenie mogące mieć wpływ na ocenę BION.

1.4. Rodzaje oceny BION i jej częstotliwość

Uwzględniając przestrzeganie przez zakłady przepisów prawa określających wymogi związane z ich działalnością w sposób proporcjonalny do charakteru, skali i złożoności ryzyk właściwych dla działalności danego zakładu wprowadzono dwa rodzaje rocznej oceny BION:

- 1) **BION uproszczony** – ocena ta obejmuje jedynie ocenę ilościową i nadawana jest w sposób automatyczny. Możliwe jest uwzględnienie kwestii jakościowych w przypadku otrzymania istotnych informacji w trakcie procesu BION lub w przypadku przekazania przez zakład dodatkowych wyjaśnień po przekazaniu wstępnej oceny BION,
- 2) **BION pełny** – ocena ta obejmuje ocenę ilościową i ocenę jakościową; stanowi rozszerzenie trybu uproszczonego poprzez uwzględnienie kwestii jakościowych.

Pełna ocena BION będzie przeprowadzana nie rzadziej niż raz na 3 lata. Częstotliwość przeprowadzania oceny BION w trybie pełnym uwarunkowana jest przypisaniem zakładu do odpowiedniej kategorii (biorąc pod uwagę głównie wielkość i rodzaj prowadzonej działalności), jak również uzależniona jest od wystąpienia istotnych zastrzeżeń organu nadzoru do działalności prowadzonej przez zakład (np. ocena BION za rok poprzedni).

⁶ https://www.eiopa.europa.eu/guidelines-and-recommendations_en

⁷ Przedmiotowy dokument został opublikowany przez UKNF w dniu 24 grudnia 2019 r., w związku z tym ocena dostosowania się przez zakład do Dobrych praktyk zostanie uwzględniona w ocenie BION za 2020 rok.

⁸ Przedmiotowy dokument został opublikowany przez UKNF w dniu 27 stycznia 2020 r., w związku z tym ocena stosowania przez zakład narzędzi proponowanych w Metodyce zostanie uwzględniona dopiero w ocenie BION za 2020 rok.

Tabela 1. Częstotliwość przeprowadzania pełnej oceny BION

<i>ocena BION za poprzedni rok kategoria zakładu</i>	WYSOKIE RYZIKO	PODWYŻSZONE RYZIKO	UMIARKOWANE RYZIKO	NISKIE RYZIKO
KLASA 1	1 rok	1 rok	1 rok	1 rok
KLASA 2	1 rok	1 rok	2 lata	3 lata
KLASA 3	1 rok	2 lata	3 lata	3 lata
KLASA 4	2 lata	3 lata	3 lata	3 lata

W przypadku istotnych zmian na rynku ubezpieczeń lub innych zdarzeń mogących mieć wpływ na wypłacalność zakładów, pełna ocena BION może zostać przeprowadzana częściej/rzadziej niż w przypadkach określonych powyżej. Odstąpienie od schematu stosowania częstotliwości przeprowadzania pełnej oceny BION wymaga zamieszczenia w programie oceny nadzorczej informacji uzasadniającej przyczynę proponowanej zmiany.

1.5. Uwzględnienie w ocenie BION specyfiki działalności zakładu

1.5.1. Dezaktywacja wskaźnika

Z uwagi na fakt, iż nie wszystkie zawarte w niniejszej metodyce wskaźniki w odpowiedni sposób oddają sytuację występującą w ocenianym zakładzie, wprowadzona została możliwość dezaktywacji wskaźnika. Dopuszczana jest zarówno indywidualna dezaktywacja wskaźnika, dokonywana podczas analizy adekwatności wskaźnika dla zakładu, jak i dezaktywacja wskaźników dla pewnych grup zakładów (na podstawie m.in. faktycznej specjalizacji zakładu, okresu czasu, w jakim zakład prowadzi działalność).

1.5.2. Korekta indywidualna

Mając na celu przeprowadzenie oceny w sposób rzetelny i odzwierciedlający faktyczne ryzyko zakładu związane z prowadzoną przez niego działalnością, wprowadzone zostały tzw. „korekty indywidualne” mogące mieć zarówno negatywny, jak i pozytywny wpływ na ostateczną ocenę danego zagadnienia.

1.6. Nowe oraz pojawiające się zagrożenia (ang. new and emerging risks)

W ramach oceny BION uwzględnione zostaną kwestie związane z nowymi oraz pojawiającymi się zagrożeniami (*ang. new and emerging risks*), w tym kwestie związane z koncepcją zrównoważonego rozwoju (*ang. environmental, social responsibility, corporate governance (ESG)*), o których mowa w Rozdziale 9.

Powyższe ryzyka, ich skutki oraz zarządzanie tymi ryzykami przez zakłady zostaną odpowiednio uwzględnione w ocenie jakościowej wszystkich obszarów: Adekwatność kapitałowa, Ryzyko kredytowe, Ryzyko rynkowe, Ryzyko ubezpieczeniowe, Zarządzanie, Ryzyko ochrony klienta.

1.7. Zasady kategoryzacji

W celu realizacji ww. założeń dotyczących częstotliwości przeprowadzania oceny BION wprowadzono podział zakładów na następujące kategorie⁹, które określają istotność systemową zakładów (potencjalny wpływ, jaki upadłość danego zakładu miałaby na gospodarkę, sektor ubezpieczeniowy/finansowy oraz liczbę osób, która będzie dotknięta konsekwencjami upadłości), jak również będą stanowiły podstawę w doborze narzędzi zastosowanych do oceny poszczególnych zakładów:

Klasa 1 – kategoria ta obejmuje systemowo ważne zakłady:

- określone jako zakłady duże¹⁰ lub/i
- których wpływ na sektor finansowy, w szczególności ubezpieczeniowy, jest uważany za istotny lub/i
- ubezpieczane ryzyka są istotne pod względem wartości lub dotyczą strategicznych gałęzi gospodarki.

Klasa 2 – kategoria ta obejmuje zakłady:

- określone jako zakłady średnie¹¹ lub/i
- wykazujące wysoką koncentrację (powyżej 25%) w ramach linii biznesowej w skali rynku lub/i
- prowadzące znaczącą część działalności w ramach ubezpieczeń obowiązkowych (powyżej 40% składki przypisanej brutto) lub w ramach ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (powyżej 40% rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) lub/i
- dla których liczba ubezpieczonych osób (w przypadku zakładów działu I) lub liczba ubezpieczonych ryzyk w trakcie roku (w przypadku zakładów działu II) wynosi co najmniej 10% wszystkich ubezpieczonych osób (w przypadku zakładów działu I) lub wszystkich ubezpieczonych ryzyk (w przypadku zakładów działu II).

Klasa 3 – kategoria ta obejmuje zakłady:

- określone jako zakłady małe¹² lub/i
- wykazujące wysoką koncentrację w ramach linii biznesowej w skali zakładu, tj. prowadzące faktyczną działalność w ramach 1-2 linii biznesowych.

Klasa 4 – kategoria ta obejmuje zakłady:

- określone jako zakłady mikro¹³ lub/i

⁹ W celu dokonania kategoryzacji na potrzeby wyznaczenia oceny BION za 2019 rok wykorzystane zostały dane roczne ze sprawozdań do celów rachunkowości wg stanu na 31 grudnia 2018 r. oraz dane roczne ze sprawozdań do celów wypłacalności wg stanu na 31 grudnia 2018 r.

¹⁰ Wielkość zakładu - dla kategoryzacji dokonywanej na potrzeby wyznaczenia oceny BION za 2019 rok wielkość zakładu wyznaczona została na podstawie danych rocznych ze sprawozdań do celów rachunkowości wg stanu na 31 grudnia 2018 r. oraz danych rocznych ze sprawozdań do celów wypłacalności wg stanu na 31 grudnia 2018 r.

¹¹ *ibidem*

¹² Wielkość zakładu - *ibidem*

¹³ Wielkość zakładu - *ibidem*

- prowadzące działalność w formie małego towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych.

W przypadku zakładów, które będą oceniane po raz pierwszy, przynależność zakładu do kategorii zostanie ustalona na podstawie bieżącej sytuacji finansowej tych zakładów, jak również na podstawie planów finansowych przedkładanych wraz z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności oraz wykonanie ww. planów.

Jednocześnie zastrzega się, że przynależność do kategorii może ulec zmianie w przypadku pojawienia się okoliczności lub informacji, które wymagają zastosowania chociażby bardziej złożonej analizy portfela inwestycyjnego zakładu. W związku z powyższym, po przeprowadzonej analizie działalności zakładu możliwa jest ekspercka zmiana przyporządkowania danego zakładu do kategorii.

1.7.1. Kryteria określające wielkość zakładu

Wielkość zakładu jest określona jako udział w rynku wg PSR lub według WII.

$$wielkość_{zakładu} = \max(UNR_{PSR}, UNR_{WII})$$

WIELKOŚĆ ZAKŁADU	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA
mikro	$wielkość_{zakładu} \leq 0,50\%$
mały	$wielkość_{zakładu}$ należy do $(0,50\% , 1,50\%]$
średni	$wielkość_{zakładu}$ należy do $(1,50\% , 5,00\%]$
duży	$wielkość_{zakładu} > 5,00\%$

- Udział w rynku wg PSR

Dział I

$$UNR_{PSR} = \frac{RTUB}{\sum_{dział I} RTUB}$$

Dział II

$$UNR_{PSR} = \frac{SPB}{\sum_{dział II} SPB}$$

gdzie:

RTUB – rezerwy techniczno–ubezpieczeniowe brutto

SPB – składka przypisana brutto

- Udział w rynku wg WII

$$UNR_{WII} = \max\left(\frac{RTUB_{LoB Life}}{\sum_{LoB Life-rynek} RTUB_{LoB Life}}, \frac{SPB_{LoB Non-life}}{\sum_{LoB Non-Life-rynek} SPB_{LoB Non-life}}\right)$$

gdzie:

RTUB_{LoB Life} – rezerwy techniczno–ubezpieczeniowe brutto dla linii biznesowych, zobowiązań z tytułu ubezpieczeń na życie i z tytułu reasekuracji ubezpieczeń na życie,

SPB_{LoB Non-Life} – składka przypisana brutto dla linii biznesowych, zobowiązań z tytułu umów ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie, zobowiązań z tytułu reasekuracji proporcjonalnej i nieproporcjonalnej ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie.

1.8. Organizacja procesu BION

Informacja o trybie przeprowadzania oceny BION jest przekazywana zakładom przed końcem roku, za który dokonywana będzie ocena.

W przypadku gdyby dla zakładu, któremu wskazano uproszczony tryb oceny BION, zaistniała jednak konieczność przeprowadzenia pełnej oceny BION, organ nadzoru poinformuje o tym zakład niezwłocznie po podjęciu ww. decyzji, jednak nie później niż do końca marca roku następującego po roku, za który przeprowadzana będzie ocena.

W ramach procesu BION przewiduje się indywidualne spotkania panelowe z przedstawicielami wybranych zakładów, dla których przeprowadzana jest pełna ocena BION. Podstawowym założeniem przedmiotowych spotkań jest przeprowadzenie dyskusji oraz uzyskanie komentarzy, w tym stanowiska zakładu w zakresie uzyskanej oceny, stwierdzonych nieprawidłowości oraz proponowanych i realizowanych działań naprawczych.

W terminie 7 dni od dnia otrzymania w formie elektronicznej wstępnej oceny BION zakład ma możliwość przekazania do organu nadzoru wyjaśnień mających istotne znaczenie dla tej oceny, jak również zgłoszenia potrzeby odbycia spotkania panelowego.

W ramach spotkań panelowych zalecane jest uczestnictwo:

- a) ze strony zakładu – przedstawiciele Zarządu oraz osób nadzorujących obszary, w których zidentyfikowano nieprawidłowości we wstępnej ocenie,

- b) ze strony UKNF – przedstawicieli departamentu odpowiedzialnego bezpośrednio za nadzór nad zakładem, przedstawicieli obszaru inspekcyjnego oraz licencyjnego (zapraszanych w zależności od indywidualnych problemów zidentyfikowanych w trakcie realizacji procesu BION),
- c) biegłego rewidenta badającego sprawozdanie finansowe oraz SFCR zakładu za rok objęty badaniem BION, jeżeli we wstępnej ocenie wskazano na istotne nieprawidłowości w obszarach badanych przez biegłego rewidenta.

Spotkania z zakładami polegać będą w szczególności na:

- a) przekazaniu przez zakład informacji mogących wpłynąć na zmianę oceny w odniesieniu do istotnych zagadnień wskazanych w ocenie wstępnej,
- b) wskazaniu przez przedstawicieli UKNF:
 - głównych uwarunkowań i spostrzeżeń dokonanych w wyniku weryfikacji materiałów oraz analiz przeprowadzonych w procesie BION,
 - niedociągnięć oraz zidentyfikowanych obszarów wymagających poprawy,
 - innych kwestii nadzorczych.

Możliwe będzie również przekazanie przez zakład w formie pisemnej dodatkowych wyjaśnień przed nadaniem ostatecznej oceny BION, niezależnie od rodzaju oceny BION (BION pełny i BION uproszczony). Należy zaznaczyć, że zakład powinien przekazać organowi nadzoru wszelkie informacje mogące wpłynąć na zmianę oceny w odniesieniu do istotnych zagadnień wskazanych przez organ nadzoru we wstępnej ocenie BION.

Spotkania dotyczące oceny BION mogą zostać zorganizowane również dla zakładu objętego oceną w trybie uproszczonym, w którym wystąpiły istotne, bieżące wydarzenia, mające wpływ lub mogące mieć wpływ na poziom materializacji ryzyka.

W przypadku przeprowadzenia oceny BION w trybie uproszczonym, wyniki tej oceny będą przekazywane zakładowi w formie skróconej. Jednakże nie oznacza to, że organ nadzoru nie może zastosować działań nadzorczych w stosunku do tego zakładu, w szczególności działań określonych w poniższym rozdziale.

1.9. Priorytetyzacja działań nadzorczych

Intensywność działań nadzorczych jest co do zasady zależna od oceny ryzyka oraz przynależności zakładu do kategorii. Działania ustalane indywidualnie dla każdego zakładu, z uwzględnieniem wszelkich innych okoliczności oraz prowadzonych czynności nadzorczych.

Schemat 3. Intensywność działań nadzorczych

Kategoria zakładu	INTENSYWNOŚĆ DZIAŁAŃ NADZORCZYCH				Ocena ryzyka zakładu
	podwyższona	podwyższona	wysoka	wysoka	
Klasa 1	podwyższona	podwyższona	wysoka	wysoka	Ocena ryzyka zakładu
Klasa 2	umiarkowana	umiarkowana	podwyższona	wysoka	
Klasa 3	niska	umiarkowana	podwyższona	wysoka	
Klasa 4	niska	niska	umiarkowana	podwyższona	
	Ocena dobra ryzyko niskie 1,00 1,00 – 1,74	Ocena zadowalająca ryzyko umiarkowane 2,00 1,75 - 2,49	Ocena budząca zastrzeżenia ryzyko podwyższone 3,00 2,50 – 3,24	Ocena niedostateczna ryzyko wysokie 4,00 3,25 – 4,00	

Poniżej wymieniono wybrane działania nadzorcze, które mogą być inicjowane przez organ nadzoru w przypadku uzyskania przez zakład określonej oceny ryzyka i przypisania go do odpowiedniej kategorii w ramach BION. Nie wyłącza to możliwości zastosowania innych środków nadzorczych ad hoc, w przypadku identyfikacji takiej potrzeby:

- Przegląd wybranych strategii, procedur, zasad lub innych regulacji wewnętrznych zakładu w zakresach zidentyfikowanych jako zagrożone obszary ryzyka, w tym w szczególności związanych z systemem zarządzania lub wymogami wypłacalności.
- Żądanie dodatkowych wyjaśnień lub okresowego przekazywania przez zakład określonych danych z zakresów zidentyfikowanych jako zagrożone obszary ryzyka.
- Żądanie przekazania przez aktuarium nadzorującego funkcję aktuarialną, biegłego rewidenta przeprowadzającego badanie sprawozdania finansowego zakładu oraz biegłego rewidenta przeprowadzającego badanie SFCR, informacji i wyjaśnień w zakresach zidentyfikowanych jako zagrożone obszary ryzyka.
- Zobowiązanie zakładu do ponownego zlecenia biegłemu rewidentowi badania prawidłowości i rzetelności sprawozdań finansowych lub SFCR sporządzanych przez zakład oraz kontroli ksiąg rachunkowych mającej na celu badanie gospodarki finansowej i wypłacalności zakładu, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w przeprowadzonym na zlecenie zakładu badaniu sprawozdania finansowego lub SFCR.
- Zobowiązanie zakładu do określenia krótko- i długookresowych działań mitygujących ryzyko w obszarach ryzyka zidentyfikowanych jako zagrożone.
- Wydanie zaleceń w stosunku do zakładu.
- Zobowiązanie zakładu w drodze decyzji do wykonania zaleceń.

- Zobowiązanie zakładu w drodze zalecenia do zwiększenia wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności.
- Zobowiązanie zakładu do wyliczenia wymogu kapitałowego z wykorzystaniem parametrów specyficznych lub modelu wewnętrznego.
- Przeprowadzenie wizyty nadzorczej w zakładzie (wizyta w obszarach ryzyka zidentyfikowanych jako zagrożone w zakresie związanym z systemem zarządzania lub wymogami wypłacalności).
- Przeprowadzenie kontroli działalności i stanu majątkowego zakładu (kontrola w obszarach ryzyka zidentyfikowanych jako zagrożone).
- Przeprowadzenie kompleksowej kontroli działalności i stanu majątkowego zakładu.
- Zobowiązanie zakładu do przeprowadzania dodatkowych testów zdolności zakładu do poniesienia niekorzystnych skutków zdarzeń lub przyszłych zmian warunków gospodarczych (dodatkowych testów warunków skrajnych).
- Nałożenie narzutu kapitałowego.
- Stwierdzenie, w przypadku osoby pełniącej funkcję kluczową, niespełnienia wymagań określonych w przepisach prawa.
- Nałożenie kar pieniężnych na zakład, członków Zarządu, prokurentów, zawieszanie ich w czynnościach, wnioskowanie o ich odwołanie.
- Zakazanie zakładowi swobodnego rozporządzania aktywami, dokonywania wypłat z zysku, zaciągania zobowiązań lub przekazania zarządu majątkiem wyznaczonej osobie.

1.9.1. BION a częstotliwość RSR

Przynależność zakładów do poszczególnych kategorii, jak również wyniki oceny BION, będą stanowiły m.in. podstawę do zwolnienia zakładów z przekazywania określonych informacji do organu nadzoru, w tym częstotliwości przekazywania RSR.

Na podstawie art. 312 ust. 2 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) (dalej: Rozporządzenie Delegowane) zostanie ustalona częstotliwość przekazywania pełnego RSR dla każdego podmiotu indywidualnie mając na uwadze ocenę BION, jakość informacji zwartych w RSR, jak również częstotliwość przeprowadzania pełnej oceny BION, co oznacza, że w przypadku podjęcia przez organ nadzoru decyzji o przeprowadzeniu oceny BION w trybie pełnym, wymagane będzie także przekazanie przez zakład RSR obejmującego rok, za który dokonana zostanie pełna ocena.

Jednocześnie w przypadku, jeżeli zakład nie zostanie zobowiązany do przekazania pełnego RSR za dany rok sprawozdawczy, zgodnie z art. 312 ust. 3 Rozporządzenia Delegowanego, będzie on zobowiązany do przekazania do organu nadzoru sprawozdania określającego wszelkie istotne zmiany zaistniałe w działalności i wynikach zakładu, systemie zarządzania, profilu ryzyka, wycenie do celów wypłacalności i zarządzania kapitałem w danym roku obrachunkowym oraz przedstawienia zwięzłego wyjaśnienia przyczyn i skutków tych zmian.

1.10. BION a dywidenda

Podobnie jak w latach poprzednich, bez względu na tryb oceny BION, ocena ta stanowić będzie jedno z kryteriów, od których zależna będzie rekomendacja wypłaty dywidendy przez zakłady działające w formie spółki akcyjnej.

Jednocześnie należy podkreślić, że otrzymanie przez zakład odpowiedniej oceny BION nie gwarantuje możliwości wypłaty dywidendy, ponieważ zakład musi spełnić pozostałe warunki określone w stanowisku organu nadzoru w sprawie założeń polityki dywidendowej na dany rok.

1.11. Algorytm BION

Skala ocen¹⁴ została ustalona w taki sposób, aby każdemu wskaźnikowi, badanemu obszarowi czy zakładowi przydzielić klasyfikację wpływu w przedziale 1-4, gdzie „ocena 1” oznacza niskie ryzyko, a „ocena 4” oznacza wysokie ryzyko.

Dla wyznaczenia ocen dla poszczególnych wskaźników, obszarów oraz pełnej oceny, przyjęto zaokrąglenie do dwóch miejsc po przecinku.

Końcowa ocena ryzyka w ramach BION¹⁵ wyznaczana jest w oparciu o poniższy wzór:

$$\text{Końcowa ocena ryzyka} = \max \left(\begin{array}{l} 85\% * \text{Ocena}_{\text{ryzyko mikroostrożnościowe}} + \\ 15\% * \text{Ocena}_{\text{ryzyko ochrony klientów}}, \\ \max \{ \text{korekta}_{\text{ocena}_{\text{ryzyka}}} \} \end{array} \right)$$

W ramach trybu BION uproszczonego nie jest nadawana ocena jakościowa, tak więc całość oceny ustalana jest na podstawie oceny ilościowej.

W ramach trybu BION pełny, dla każdego z obszarów wyznaczana jest ocena ilościowa oraz ocena jakościowa zarządzania ryzykiem przez zakład. Na podstawie tych ocen wyznaczana jest ocena danego obszaru zgodnie z poniższą macierzą dla zagregowanego ryzyka mikroostrożnościowego, tj. dla ryzyka kredytowego, rynkowego oraz ubezpieczeniowego, a także dla obszaru Adekwatność kapitałowa:

¹⁴ Podstawową skalą ocen stosowaną do wszystkich ocenianych obszarów, z uwzględnieniem oceny końcowej BION – jest skala ocen od 1 do 4, z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.

¹⁵ Ocena poszczególnych wskaźników dokonywana jest na podstawie wartości liczbowych zaokrąglonych do czterech miejsc po przecinku.

Schemat 4. Macierz wyznaczająca ocenę obszaru, z wyłączeniem obszaru „Zarządzanie ryzykiem mikroostrożnościowym” oraz „Ryzyko ochrony klientów”

Ocena ilościowa Ocena jakościowa	Ryzyko niskie		Ryzyko umiarkowane		Ryzyko podwyższone		Ryzyko wysokie	
	Dobra	[1,00 , 1,25)	[1,00 , 1,25)	[1,25 , 1,75)	[1,75 , 2,00)	[2,00 , 2,50)	[2,50 , 2,75)	[2,75 , 3,25)
Zadowolająca	[1,00 , 1,75)	[1,00 , 1,75)	[1,75 , 2,50)	[1,75 , 2,50)	[2,50 , 3,25)	[2,50 , 3,25)	[3,25 , 4,00]	[3,25 , 4,00]
Budząca zastrzeżenia	[1,50 , 1,75)	[1,75 , 2,25)	[2,25 , 2,50)	[2,50 , 3,00)	[3,00 , 3,25)	[3,25 , 3,75)	[3,75 , 4,00]	[3,75 , 4,00]
Niedostateczna	[2,00 , 2,50)	[2,50 , 2,75)	[2,75 , 3,25)	[3,25 , 3,50)	[3,50 , 4,00]	[3,50 , 4,00]	4,00	4,00

lub poniższym wzorem:

$$\begin{aligned} \text{ocena obszaru} &= \\ &= \max \left(1; \min \left(4; \begin{cases} \text{ocena ilościowa} - 0,5 & \text{gdy ocena jakościowa} \in [1,00; 1,75) \\ \text{ocena ilościowa} & \text{gdy ocena jakościowa} \in [1,75; 2,50) \\ \text{ocena ilościowa} + 0,5 & \text{gdy ocena jakościowa} \in [2,50; 3,25) \\ \text{ocena ilościowa} + 1,0 & \text{gdy ocena jakościowa} \in [3,25; 4,00] \end{cases} \right) \right) \end{aligned}$$

Odnosnie do oceny obszaru „Zarządzanie ryzykiem mikroostrożnościowym” oraz obszaru „Ryzyko ochrony klientów” (dla BION w trybie pełnym), ocena ilościowa i jakościowa stanowiąc będą po 50% oceny obszaru, zgodnie z poniższym wzorem:

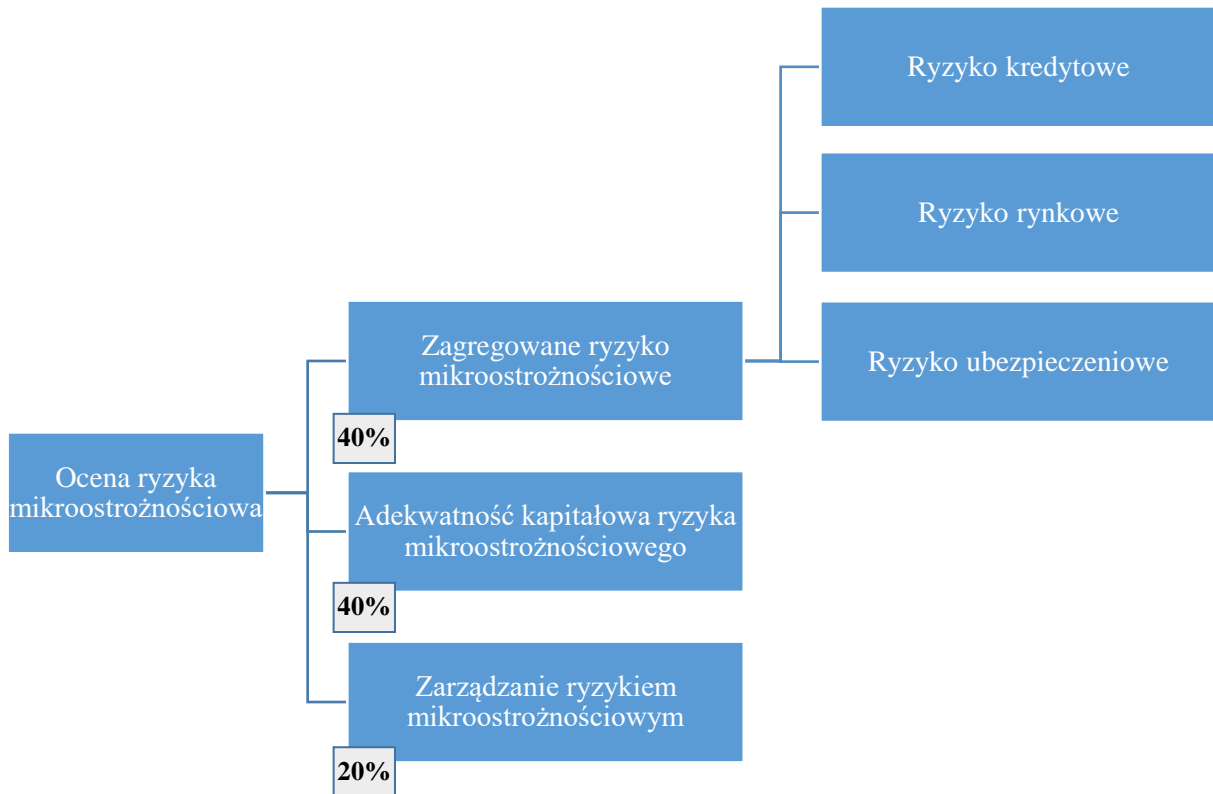
$$\text{Ocena obszaru} = \max \left(\left(50\% * \text{ocena ilościowa} + 50\% * \text{ocena jakościowa} \right), \max \{ \text{korekta}_{\text{ocena}_{\text{obszaru}}} \} \right)$$

1.11.1. Sposób wyznaczania mikroostrożnościowej oceny ryzyka dla zakładów innych niż mały TUV

Mikroostrożnościowa ocena ryzyka składa się z zagregowanego ryzyka, adekwatności kapitałowej oraz zarządzania. Poszczególne komponenty ryzyka mikroostrożnościowego, jak również wagi głównych obszarów zaprezentowane są poniżej, zaś sposób wyznaczania wag poszczególnych komponentów zagregowanego ryzyka jest opisany w dalszej części rozdziału.

$$\begin{aligned} \text{Ocena}_{\text{ryzyko mikroostrożnościowe}} &= \\ &= \max \left(\begin{matrix} 40\% \text{ Ocena}_{\text{Adekwatność kapitałowa}} \\ 40\% \text{ Ocena}_{\text{Zagregowane ryzyko}} \\ 20\% \text{ Ocena}_{\text{Zarządzanie}} \end{matrix}, \max \{ \text{korekta}_{\text{ocena}_{\text{ryzyka}}} \} \right) \end{aligned}$$

Schemat 5. Ocena ryzyka mikroostrożnościowa dla zakładów innych niż mały TUW

W celu jak najdokładniejszego odwzorowania struktury ryzyk każdego zakładu, komponentom składającym się na obszar „Zagregowane ryzyko mikroostrożnościowe” przypisywane są wagi zgodnie z udziałem poszczególnych modułów w SCR, co zostało szczegółowo opisane poniżej.

$$Ocena_{\text{zagregowane ryzyko}} = \sum_{i=1}^3 SCR'_i \cdot Ocena_ryzyka_i$$

gdzie:

SCR'_i – waga odpowiednio dla ryzyka kredytowego, rynkowego oraz ubezpieczeniowego nadawana indywidualnie w zależności od istotności wymogu kapitałowego danego ryzyka w sumie wymogów kapitałowych dla ryzyk wchodzących w skład oceny zagregowanego ryzyka: $SCR'_i = \frac{SCR_i}{\sum_{i=1}^3 SCR_i}$

SCR_i – wartość wymogu kapitałowego odpowiednio dla ryzyka kredytowego, rynkowego oraz ubezpieczeniowego, przy czym wymóg kapitałowy dla ryzyka ubezpieczeniowego należy rozumieć jako zagregowany wymóg kapitałowy dla ryzyka ubezpieczeniowego w ubezpieczeniach na życie, ryzyka ubezpieczeniowego w ubezpieczeniach zdrowotnych, ryzyka ubezpieczeniowego w pozostałych ubezpieczeniach osobowych oraz ubezpieczeniach majątkowych za pomocą macierzy pkt 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania podstawowego kapitałowego wymogu wypłacalności według formuły standardowej.

Ocena_ryzyka_i – ocena ryzyka kredytowego, ryzyka rynkowego, ryzyka ubezpieczeniowego.

1.11.2. Sposób wyznaczania oceny zagregowanego ryzyka mikroostrożnościowego dla małych T UW

Zgodnie z postanowieniami art. 109 ust. 5 ustawy do towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych (dalej: T UW) uznanego za małe T UW nie stosuje się przepisów ustawy dotyczących kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego.

W związku z powyższym wskaźniki, które wyliczane są na podstawie ww. wartości oraz wartości powiązanych z nimi, nie mają zastosowania do małego T UW. W rozdziałach dotyczących zagregowanego ryzyka, tj. 3. Ryzyko kredytowe, 4. Ryzyko rynkowe oraz 5. Ryzyko ubezpieczeniowe, wskazano, które ze wskaźników dotyczą, bądź nie dotyczą działalności małego T UW. W przypadku, jeżeli nie zostało to wprost wskazane, dany wskaźnik zostanie użyty w ocenie BION dla małego T UW. Ocena zagregowanego ryzyka będzie wyznaczona na podstawie zestawu ww. wskaźników, bez uwzględnienia podziału na ww. ryzyka.

W przypadku małego T UW brak podziału na ryzyko kredytowe, rynkowe oraz ubezpieczeniowe nie będzie miał wpływu na wartość udziału zagregowanego ryzyka w ocenie ryzyka mikroostrożnościowego, który wynosi 40%.

1.11.3. Wartości graniczne wskaźników

Wartości wskaźników wyznaczone dla danego zakładu są porównywane z wartościami granicznymi i na podstawie tych porównań nadawane są oceny poszczególnym wartościom wskaźników. Kryteria porównania ustalane są indywidualnie dla każdego wskaźnika.

Dla oceny wskaźników w BION będą wykorzystywane poniższe rodzaje granic:

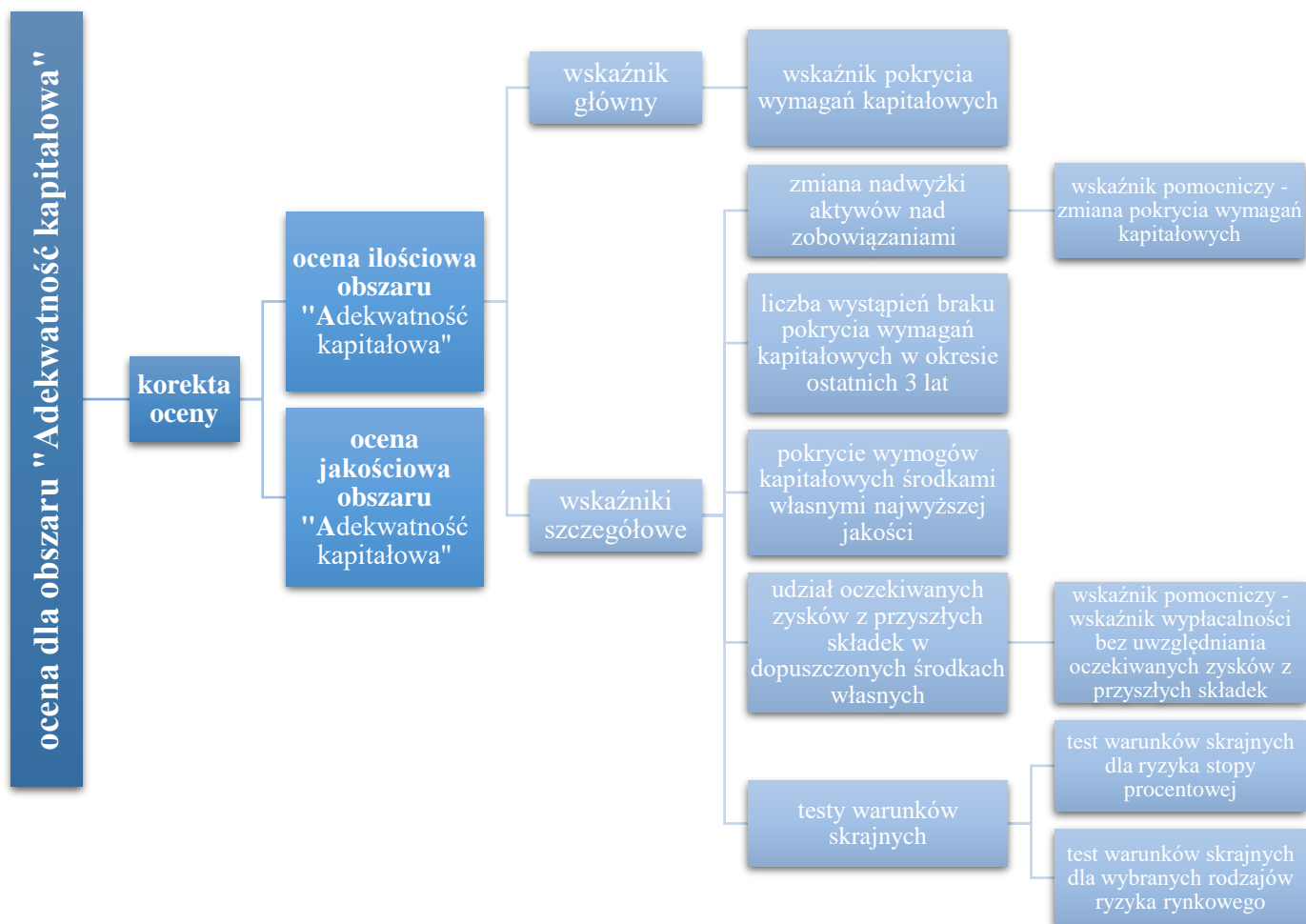
- granice eksperckie – stała wartość określająca obiektywną granicę dla wartości wskaźnika, określona w wyniku analiz, przy wykorzystaniu doświadczeń międzynarodowych,
- granice empiryczne – wartość bazująca na statystykach rynkowych, głównie poprzez estymację różnych wartości miar statystycznych (miara dopasowana do poszczególnych wskaźników), obliczonych na podstawie wyników z okresu podlegającego ocenie lub ostatnich lat,
- granice ekspercko-empiryczne (mieszane).

Granice dla poszczególnych wskaźników będą wyznaczane z uwzględnieniem charakteru i specyfiki działalności zakładu tak, aby uzyskać jak najbardziej dokładną i adekwatną ocenę. Oznacza to, że ta sama wartość wskaźnika, w zależności od zakładu, może być oceniona w różny sposób.

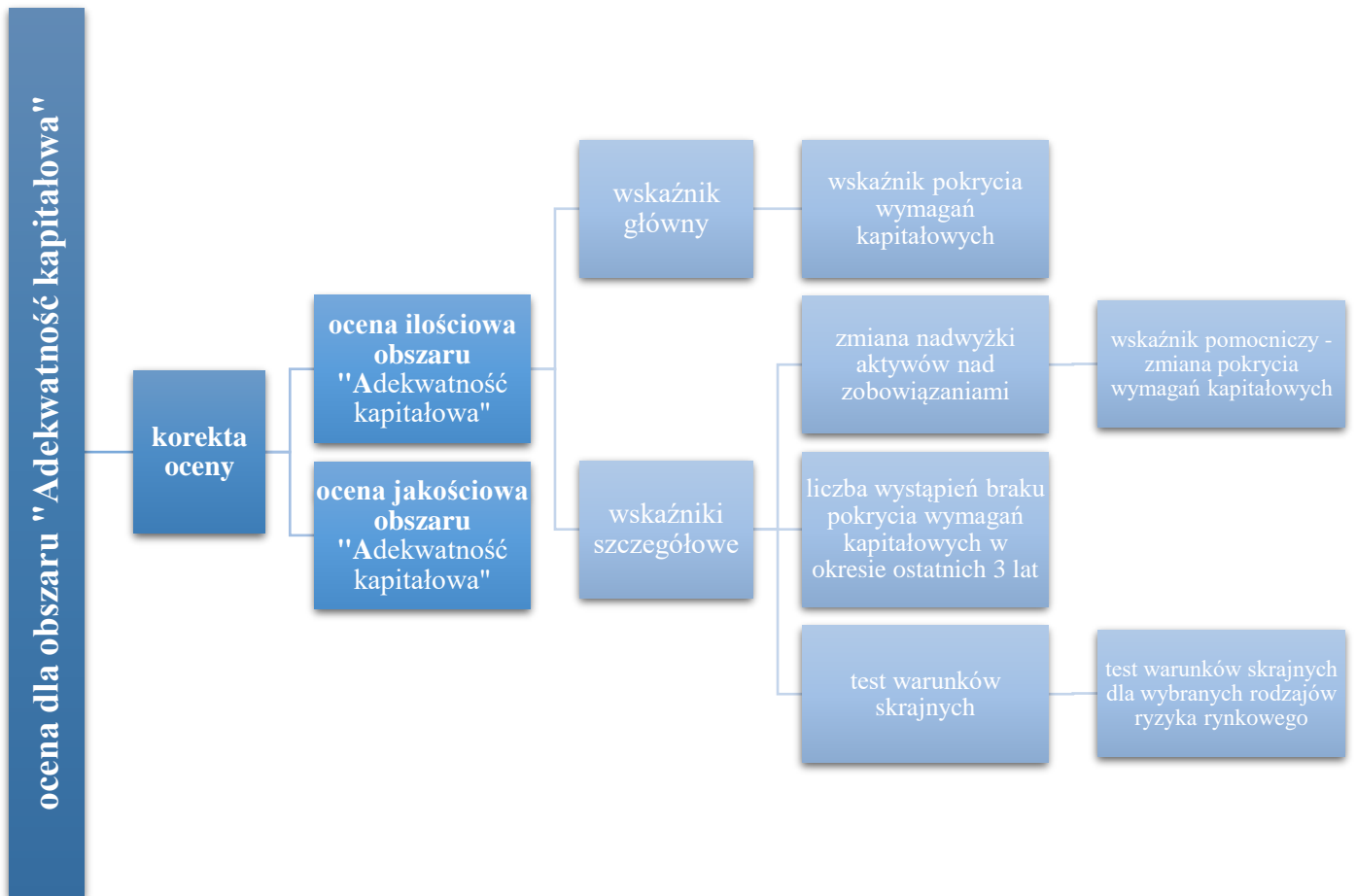
2. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

Ocena obszaru „Adekwatność kapitałowa” nadawana jest w oparciu o poniższy schemat:

Schemat 6. Ocena dla obszaru „Adekwatność kapitałowa” dla zakładów innych niż mały TUV

Schemat 7. Ocena dla obszaru „Adekwatność kapitałowa” dla małych TUW

2.1. Wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych

- Małe TUW:

$$PWK = NAZ$$

- Zakłady inne niż małe TUW:

$$PWK = \min\left(\frac{\acute{S}W_{SCR}}{SCR}, \frac{\acute{S}W_{MCR}}{MCR}\right)$$

gdzie:

NAZ – nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami

SCR – kapitałowy wymóg wypłacalności

$\acute{S}W_{SCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności

MCR – minimalny wymóg kapitałowy

$\acute{S}W_{MCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego

2.2. Wskaźniki szczegółowe obszaru „Adekwatność Kapitałowa”

2.2.1. Zmiana nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami

$$Z_{NAZ} = \sum_{i=1}^{i=3} w_i \cdot \left(\frac{NAZ_{n+1-i} - NAZ_{n-i}}{NAZ_{n-i}} \right)$$

W zależności od ilości lat, w których zakład prowadzi działalność:

$$w_i = \begin{cases} \frac{1}{2} & \text{gdy } i = 1 \\ \frac{1}{3} & \text{gdy } i = 2 \text{ (dla okresu 4 lat i więcej);} \\ \frac{1}{6} & \text{gdy } i = 3 \end{cases}$$

$$w_i = \begin{cases} \frac{2}{3} & \text{gdy } i = 1 \\ \frac{1}{3} & \text{gdy } i = 2 \end{cases} \text{ (dla okresu 3 lat);}$$

$$w_i = 1 \text{ gdy } i = 1 \text{ (dla okresu 2 lat);}$$

gdzie:

NAZ_n – nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami w roku n

NAZ_{n-1} – nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami w roku $n-1$

NAZ_{n-2} – nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami w roku $n-2$

NAZ_{n-3} – nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami w roku $n-3$

Ocena będzie korygowana o:

- dwie klasy w górę (polepszenie oceny) w przypadku, gdy przy ujemnej wartości wskaźnika Z_{NAZ} , wartość wskaźnika pomocniczego Z_{PWK} wzrasta oraz wartość wskaźnika PWK dla okresu, za który przeprowadzana jest ocena BION wynosi co najmniej 175% dla zakładów działu I lub 150% dla zakładów działu II;
- jedną klasę w górę (polepszenie oceny) w przypadku, gdy przy ujemnej wartości wskaźnika Z_{NAZ} , wartości wskaźnika pomocniczego Z_{PWK} spada oraz wartość wskaźnika PWK dla okresu, za który przeprowadzana jest ocena BION wynosi co najmniej 175% w przypadku zakładów działu I lub 150% w przypadku zakładów działu II;
- jedną klasę w dół (pogorszenie oceny) w przypadku, gdy przy dodatniej wartości wskaźnika Z_{NAZ} , wartość wskaźnika pomocniczego Z_{PWK} spada oraz wartość wskaźnika PWK dla okresu, za który przeprowadzana jest ocena BION wynosi poniżej 175% w przypadku zakładów działu I lub poniżej 150% w przypadku zakładów działu II.

Wskaźnik pomocniczy Z_{PWK} (Zmiana pokrycia wymagań kapitałowych) należy obliczać zgodnie z poniższą formułą:

$$Z_{PWK} = \sum_{i=1}^{i=3} w_i \cdot \left(\frac{PWK_{n+1-i} - PWK_{n-i}}{PWK_{n-i}} \right)$$

W zależności od ilości lat, w których zakład prowadzi działalność:

$$w_i = \begin{cases} \frac{1}{2} & \text{gdy } i = 1 \\ \frac{1}{3} & \text{gdy } i = 2 \text{ (dla okresu 4 lat i więcej);} \\ \frac{1}{6} & \text{gdy } i = 3 \end{cases}$$

$$w_i = \begin{cases} \frac{2}{3} & \text{gdy } i = 1 \\ \frac{1}{3} & \text{gdy } i = 2 \end{cases} \text{ (dla okresu 3 lat);}$$

$$w_i = 1 \text{ gdy } i = 1 \text{ (dla okresu 2 lat);}$$

gdzie:

PWK_n – wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych¹⁶ w roku n

PWK_{n-1} – wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych w roku $n-1$

PWK_{n-2} – wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych w roku $n-2$

PWK_{n-3} – wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych w roku $n-3$

2.2.2. Liczba wystąpień braku pokrycia wymagań kapitałowych w okresie ostatnich 3 lat

Ocenie podlegają wyniki z 11 ostatnich kwartałów (bez okresu sprawozdawczego, za który sporządzana jest ocena), przy czym w przypadku danych za IV kwartały uwzględniane są dane ze sprawozdań rocznych (o ile są dostępne).

$$LPWK = \sum_{t=-11}^{-1} m_t * \omega_t$$

$$\omega_t = \begin{cases} 1, & \text{gdy } t \in [-11, -8] \\ 2, & \text{gdy } t \in [-7, -4] \\ 3, & \text{gdy } t \in [-3, -1] \end{cases}$$

- Małe TUW:

$$m_t = \begin{cases} 1 & PWK_t < 0 \\ 0 & \text{wpp} \end{cases}$$

¹⁶ Wartość PWK wyznaczana zgodnie z formułą stosowaną dla wskaźnika 2.1. Wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych.

$$PWK_t = NAZ$$

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$m_t = \begin{cases} 1 & \text{gdy } PWK_t < 100,00\% \\ 0 & \text{gdy } PWK_t \geq 100,00\% \end{cases}$$

$$PWK_t = \min\left(\frac{\acute{S}W_{SCR}}{SCR}, \frac{\acute{S}W_{MCR}}{MCR}\right)$$

gdzie:

SCR – kapitałowy wymóg wypłacalności

$\acute{S}W_{SCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności

MCR – minimalny wymóg kapitałowy

$\acute{S}W_{MCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego

2.2.3. Pokrycie wymogów kapitałowych środkami własnymi najwyższej jakości

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$W\acute{S}W_{kat1} = \frac{\acute{S}W_{kat1}}{\max(SCR, MCR)}$$

gdzie:

$\acute{S}W_{kat1}$ – wartość dopuszczonych podstawowych środków własnych kat. 1

SCR – kapitałowy wymóg wypłacalności

MCR – minimalny wymóg kapitałowy

2.2.4. Udział oczekiwanych zysków z przyszłych składek w dopuszczonych środkach własnych

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$EPIFP = \frac{EPIFP'}{\acute{S}W_{SCR}}$$

gdzie:

EPIFP' – oczekiwane zyski z przyszłych składek – ogółem

$\acute{S}W_{SCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności

Ocena będzie korygowana o jedną klasę w górę w przypadku, gdy wskaźnik wypłacalności bez uwzględniania oczekiwanych zysków z przyszłych składek (PWK_{EPIFP}) wynosi co najmniej 175% w przypadku zakładów działu I lub co najmniej 150% w przypadku zakładów działu II:

$$PWK_{EPIFP} = \min\left(\frac{\acute{S}W_{SCR-EPIFP}}{SCR}, \frac{\acute{S}W_{MCR-EPIFP}}{MCR}\right).$$

2.2.5. Testy warunków skrajnych

2.2.5.1. Test warunków skrajnych dla ryzyka stopy procentowej

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$TWS_{stopa\%} = \min\left(\frac{\acute{S}W_{SCR - przed stresem}}{SCR_{po stresie}}, \frac{\acute{S}W_{MCR - przed stresem}}{MCR_{po stresie}}\right)$$

gdzie:

$\acute{S}W_{SCR - przed stresem}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności przed stresem

$\acute{S}W_{MCR - przed stresem}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego przed stresem

$SCR_{po stresie}$ – kapitałowy wymóg wypłacalności po stresie

$MCR_{po stresie}$ – minimalny wymóg kapitałowy po stresie

2.2.5.2. Test warunków skrajnych dla wybranych rodzajów ryzyka rynkowego

- Małe TUV:

$$TWS_{rynkowe} = 1 - \frac{NAZ_{po stresie}}{NAZ_{przed stresem}}$$

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$TWS_{rynkowe} = \min\left(\frac{\acute{S}W_{SCR-po stresie}}{SCR_{po stresie}}, \frac{\acute{S}W_{MCR-po stresie}}{MCR_{po stresie}}\right)$$

gdzie:

$NAZ_{po stresie}$ – nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami po stresie

$NAZ_{przed stresem}$ – nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami przed stresem

$\acute{S}W_{SCR-po stresie}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności po stresie

$\acute{S}W_{MCR-po stresie}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego po stresie

$SCR_{po stresie}$ – kapitałowy wymóg wypłacalności po stresie

$MCR_{po stresie}$ – minimalny wymóg kapitałowy po stresie

2.3. Ocena jakościowa obszaru „Adekwatność kapitałowa”

Ocena jakościowa obszaru opiera się w szczególności na informacjach dotyczących:

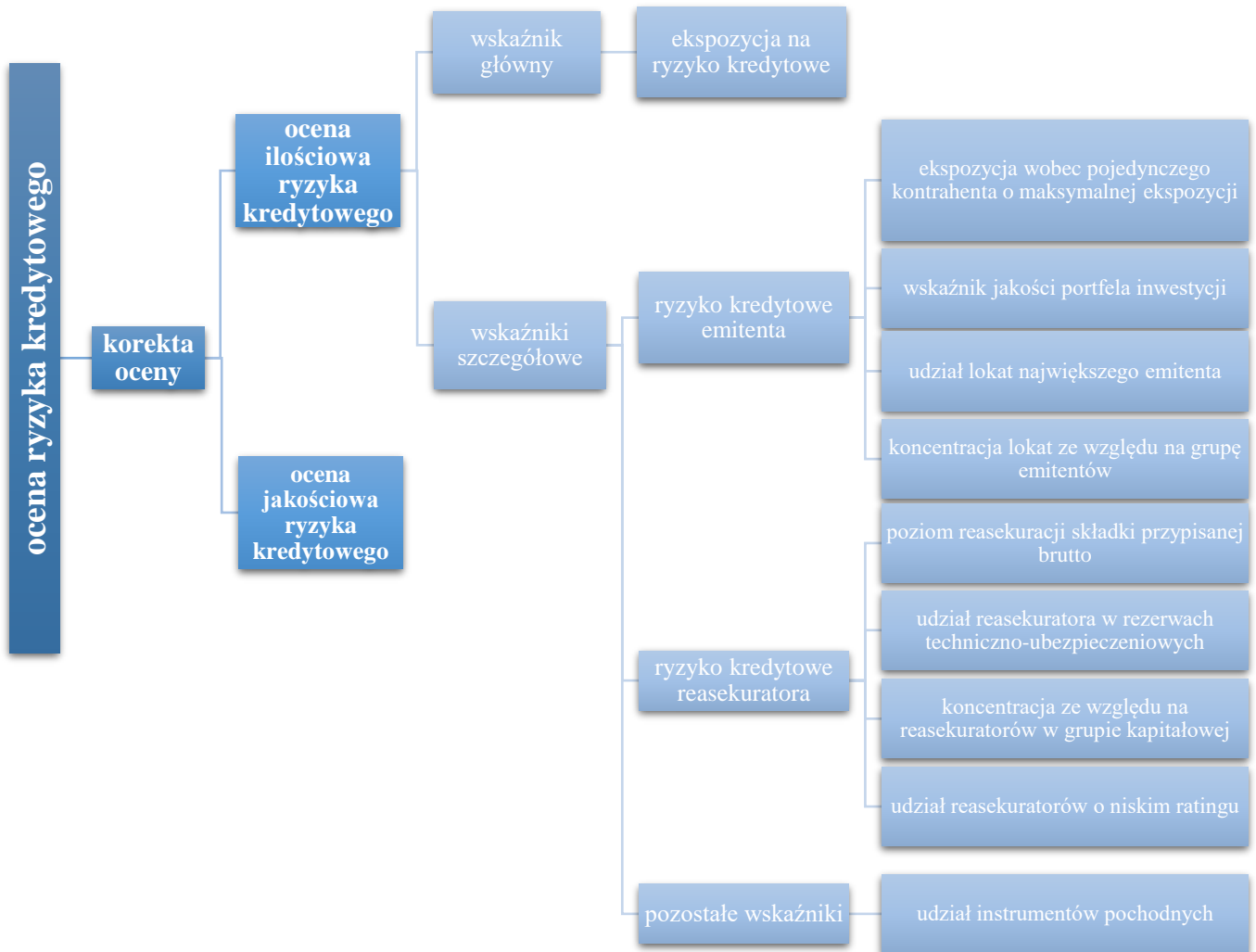
- struktury środków własnych,
- jakości wyliczeń minimalnego wymogu kapitałowego i kapitałowego wymogu wypłacalności,
- zarządzania kapitałem,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. adekwatności kapitałowej wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- jakości wyliczeń i wyników testów warunków skrajnych,
- wysokości planowanego na kolejny rok wskaźnika pokrycia wymagań kapitałowych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Adekwatność kapitałowa,
- spełnienia wymogów w zakresie ORSA oraz jej adekwatności do profilu ryzyka zakładu, w tym zapewnienia ciągłej zgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności i minimalnym wymogiem kapitałowym.

2.4. Korekta oceny adekwatności kapitałowej

1. Jeżeli przedmiotem umowy reasekuracji jest ryzyko straty podstawowych środków własnych spowodowane realizacją negatywnego scenariusza/zdarzenia (zdefiniowanego w formule standardowej SCR), wówczas ocena adekwatności kapitałowej nie może być lepsza niż 2,50.
2. Jeżeli zaszła niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności lub minimalnym wymogiem kapitałowym w roku, w którym nadawana lub dokonywana jest ocena BION, do dnia przekazania oceny BION, lub istnieje niebezpieczeństwo takiej niezgodności w ciągu najbliższych 3 miesięcy od dnia przekazania oceny BION, to ocena adekwatności kapitałowej nie może być lepsza niż 3,00.
3. Jeżeli zakład nie przekazał lub nie realizuje planu naprawczego, o którym mowa w art. 312 ust. 2 ustawy, to ocena adekwatności kapitałowej nie może być lepsza niż 4,00.
4. Jeżeli zakład nie przekazał lub nie realizuje krótkoterminowego planu finansowego, o którym mowa w art. 313 ust. 2 ustawy, to ocena adekwatności kapitałowej wynosi 4,00.
5. Jeśli zakład nie spełnił na dzień 31 grudnia wymogu w zakresie środków własnych na pokrycie wymogów kapitałowych oraz pokrycie wymogu kapitałowego w kolejnym kwartale roku następującego po roku, za który nadawana jest ocena BION, nie przekroczyło 110%, to ocena adekwatności kapitałowej wynosi 4,00.
6. Jeżeli po przekazaniu przez zakład sprawozdań, na podstawie których dokonywane są wyliczenia, Walne Zgromadzenie lub odpowiedni organ wskazany w statucie zakładu zatwierdzi postanowienie o dopłatach od członków do kapitału, to informacja o wysokości tych dopłat zostanie odpowiednio uwzględniona przy ocenie jakościowej obszaru Adekwatność kapitałowa po przekazaniu informacji przez zakład.

3. RYZYKO KREDYTOWE

Schemat 8. Ocena dla ryzyka kredytowego¹⁷

3.1. Ekspozycja na ryzyko kredytowe

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$ERK = \frac{SCR_{kredytowe}}{\dot{S}W_{SCR}}$$

gdzie:

¹⁷ Sposób wyznaczania oceny zagregowanego ryzyka mikroostrożnościowego dla małych TUV został określony w pkt 1.11.2.

$SCR_{\text{kredytowe}}$ – kapitałowy wymóg wypłacalności brutto dla modułu ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta

$\acute{S}W_{SCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności

W ocenie wskaźnika będzie brana także pod uwagę ekspozycja na ryzyko kredytowe wynikająca z alokacji kapitału na poszczególne podmoduły ryzyka, uwzględnianych w podstawowym SCR, metodą Eulera.

3.2. Wskaźniki szczegółowe do oceny ryzyka kredytowego emitenta

3.2.1. Ekspozycja wobec pojedynczego kontrahenta o maksymalnej ekspozycji

- Zakłady inne niż mały TUW:

$$PLGD_1 = \frac{LGD_1 * \frac{K_{CQS}}{7}}{\acute{S}W_{SCR/MCR} - \max(SCR; MCR)}$$

gdzie:

LGD_1 – strata z tytułu niewykonania zobowiązania przez kontrahenta w rozumieniu Rozporządzenia Delegowanego 2015/35

K_{CQS} – stopień jakości kredytowej przyporządkowany na podstawie ratingu kontrahenta (w przypadku braku ratingu automatycznie zostanie przyporządkowany rating „9 — rating niedostępny” ($K_{CQS} = 7$))

$\acute{S}W_{SCR/MCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności lub minimalnego wymogu kapitałowy w zależności od tego, który z wymogów jest większy

SCR – kapitałowy wymóg wypłacalności

MCR – minimalny wymóg kapitałowy

3.2.2. Wskaźnik jakości portfela inwestycji

$$WJP = \frac{\sum_{CQS=0}^3 I_{CQS}}{IU}$$

gdzie:

I_{CQS} – wartość inwestycji i , których stopień jakości kredytowej zawiera się w przedziale $[0,3]$ i dla których wymagane jest wypełnianie stopnia jakości kredytowej (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem udziałów w jednostkach powiązanych oraz udziałów kapitałowych, środków pieniężnych, pożyczek i pożyczek zabezpieczonych hipotecznie dla osób fizycznych, nieruchomości (na użytek własny),

rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

CQS – stopień jakości kredytowej dla aktywa i

IU – wartość bilansowa lokat, dla których wymagane jest wypełnianie stopnia jakości kredytowej (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem udziałów w jednostkach powiązanych oraz udziałów kapitałowych, środków pieniężnych, pożyczek i pożyczek zabezpieczonych hipotecznie dla osób fizycznych, nieruchomości (na użytek własny), rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

3.2.3. Udział lokat największego emitenta

$$U_E = \frac{I_E}{I}$$

gdzie:

I_E – wartość inwestycji emitenta innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe (z wyłączeniem Skarbu Państwa RP oraz z wyłączeniem udziałów w jednostkach powiązanych oraz udziałów kapitałowych), który posiada największy udział w inwestycjach

I – wartość bilansowa lokat, w tym instrumentów pochodnych prezentowanych jako aktywa (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem nieruchomości (na użytek własny), rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

Ocena wskaźnika będzie korygowana (polepszenie oceny o jedną klasę) w przypadku, gdy rating największego emitenta znajduje się w przedziale [0,2].

3.2.4. Koncentracja lokat ze względu na grupę emitentów

$$Lokaty_grupa_{HHI} = \sum_{\substack{g \neq \text{Skarb Państwa} \\ g \neq \text{grupa zakładu}}} \left(\frac{Lokaty_g}{Lokaty} \right)^2$$

gdzie:

$$Lokaty = \sum_{g \neq \text{Skarb Państwa}, g \neq \text{grupa zakładu}} Lokaty_g$$

g – grupa kapitałowa inna niż Skarb Państwa RP oraz inna niż grupa kapitałowa, do której należy zakład

$Lokaty_g$ – wartość bilansowa lokat dla emitentów należących do grupy g innych niż gwarantowane przez Skarb Państwa RP, innych niż grupa kapitałowa, do której należy zakład oraz innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalone w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe

Ocena wskaźnika będzie korygowana (polepszenie oceny o jedną klasę) w przypadku, gdy rating emitentów wchodzących w skład grupy o najwyższej koncentracji lokat znajduje się w przedziale $[0,2]$.

Ocena wskaźnika będzie korygowana (polepszenie oceny), w przypadku, gdy udział lokat w grupach innych niż Skarb Państwa RP i grupie kapitałowej, do której należy zakład nie będzie stanowił istotnego udziału w wartości lokat ogółem, tj. w przypadku gdy udział ten jest niższy niż:

- 1,00% ocena zostanie poprawiona o trzy klasy,
- 5,00% ocena zostanie poprawiona o dwie klasy,
- 11,00% ocena zostanie poprawiona o jedną klasę.

3.3. Wskaźniki szczegółowe do oceny ryzyka kredytowego reasekuratora

3.3.1. Poziom reasekuracji składki przypisanej brutto

$$URS = \frac{URSPB}{SPB}$$

gdzie:

URSPB – udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto

SPB – składka przypisana brutto

Ocena wskaźnika będzie korygowana (polepszenie oceny o jedną klasę) w przypadku, gdy stopnie jakości kredytowej, dla co najmniej 75%¹⁸ reasekuratorów (w tym stopnie jakości kredytowej przyporządkowanych na podstawie współczynników wypłacalności¹⁹, tam gdzie jest to możliwe), znajdują się w przedziale $[0,3]$.

3.3.2. Udział reasekuratora w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych

$$URR = \frac{URRTU + NTR - ZTDR}{RTU}$$

gdzie:

¹⁸ Liczone udziałem w składce przypisanej brutto.

¹⁹ Zgodnie z art. 199 ust. 2-3 Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 r.

URRTU – udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności

NTR – należności od reasekuratorów (dla celów wypłacalności)

ZTDR – zobowiązania wobec reasekuratorów (dla celów wypłacalności)

RTU – rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto (dla celów wypłacalności)

Ocena wskaźnika będzie korygowana (polepszenie oceny o jedną klasę) w przypadku, gdy stopnie jakości kredytowej, dla co najmniej 75%²⁰ reasekuratorów (w tym stopnie jakości kredytowej przyporządkowane na podstawie współczynników wypłacalności²¹, tam gdzie jest to możliwe), znajdują się w przedziale [0,3].

3.3.3. Koncentracja ze względu na reasekuratorów w grupie kapitałowej

$$RG_{HHI} = \sum_j \left(\frac{KN_j}{KN} \right)^2$$

gdzie:

j – grupa kapitałowa, w której istnieje co najmniej jeden zakład reasekuracji, który wykazał dodatnie kwoty należne z umów reasekuracji ogółem

KN_j – suma kwot należnych z umów reasekuracji ogółem zakładów reasekuracji, które wykazały dodatnią sumę kwot należnych ogółem oraz należą do j-tej grupy kapitałowej

KN – suma dodatnich kwot należnych z umów reasekuracji ogółem

Wskaźnik RG_{HHI} oceniany jest łącznie wraz ze wskaźnikiem URS oraz URR, tj. wskaźnik jest korygowany (polepszenie oceny) w przypadku, gdy ocena URS oraz URR wskazuje na niskie lub umiarkowane ryzyko.

3.3.4. Udział reasekuratorów o niskim ratingu

$$KCQS_R = \frac{\sum_{i=4}^6 KN_i}{KN}$$

gdzie:

i = 4,5,6²²

KN_i – kwoty należne z umów reasekuracji ogółem dla tych zakładów reasekuracji, dla których suma kwot należnych z umów reasekuracji ogółem jest dodatnia

KN – suma dodatnich kwot należnych z umów reasekuracji ogółem

²⁰ Liczone udziałem w składce przypisanej brutto.

²¹ Zgodnie z art. 199 ust. 2-3 Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 r.

²² W przypadku, gdy rating reasekuratora jest niedostępny, stopień jakości kredytowej zostanie przyporządkowany na podstawie art. 199 ust. 2-3 Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 r.

$$KN = \sum_{i=0}^7 KN_i$$

Wskaźnik $KCQS_R$ należy oceniać łącznie wraz ze wskaźnikiem URS oraz URR.

3.4. Pozostałe wskaźniki oceny „Ryzyka kredytowego”

3.4.1. Udział instrumentów pochodnych

- Mały TUW:

$$UIP = \frac{IP}{NAZ}$$

- Zakłady inne niż mały TUW:

$$UIP = \frac{IP}{\acute{S}W_{SCR}}$$

gdzie:

IP – wartość nominalna instrumentów pochodnych służących efektywnemu zarządzaniu portfelem lub dopasowaniu przepływów pieniężnych z aktywów i zobowiązań wykorzystywanych w kontekście portfeli objętych korektą dopasowującą (innych niż instrumenty pochodne posiadane w umowach związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym lub umowach, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

$\acute{S}W_{SCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności

NAZ – nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami

Dodatkowo ocena będzie korygowana o:

- jedną klasę w górę, gdy stopień jakości kredytowej kontrahenta dla wszystkich powyższych instrumentów pochodnych jest nie gorszy niż 2,
- połowę klasy w górę, gdy stopień jakości kredytowej kontrahenta dla co najmniej 80% wartości nominalnej powyższych instrumentów pochodnych jest nie gorszy niż 2.

3.5. Ocena jakościowa obszaru „Ryzyko kredytowe”

Ocena jakościowa obszaru opiera się na informacjach dotyczących bezpieczeństwa, jakości i dywersyfikacji, w tym braku nadmiernego uzależnienia od jednego, określonego kontrahenta lub grupy kontrahentów powiązanych ze sobą, a w szczególności:

- środków zastosowanych przez zakład w celu określania, mierzenia i monitorowania ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta (kredytowego),
- zastosowanych technik ograniczania ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta (kredytowego),
- sposobu uwzględnienia ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta (kredytowego) w ORSA, SFCR oraz RSR,

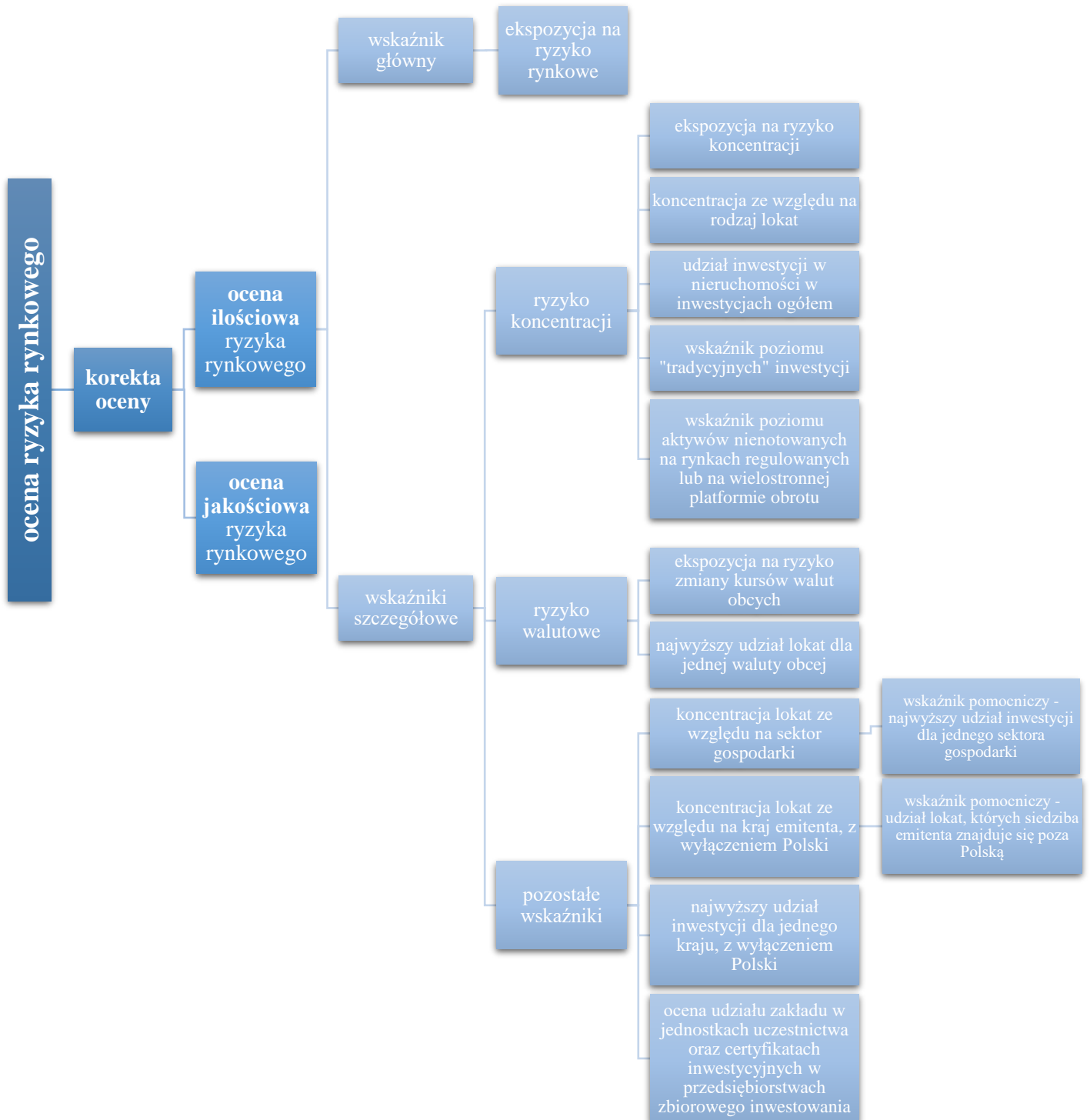
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. zarządzania ryzykiem niewykonania zobowiązania przez kontrahenta w zakładzie wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- sposobu weryfikacji przez zakład odpowiedniości zewnętrznych ocen kredytowych z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej,
- sposobu przeprowadzenia wewnętrznych dodatkowych ocen wiarygodności kredytowej dla określonych przez zakład wybranych inwestycji,
- sposobu wywiązywania się przez zakład z obowiązków wynikających z EMIR²³,
- sposobów zarządzania ekspozycjami na ryzyko kredytowe,
- zasad zarządzania ryzykiem kredytowym wynikających z zasad określonych przez grupę kapitałową, do której należy zakład, w zakresie:
 - elementów zarządzania ryzykiem kredytowym zakładu wynikających z wytycznych/polityk/priorytetów ustalonych na poziomie grupy kapitałowej,
 - rodzajów oraz wysokości limitów dotyczących ryzyka kredytowego narzuconych zakładowi przez grupę oraz ich związku z wartościami ustalonymi dla całej grupy,
 - możliwości wpływania przez zakład na politykę zarządzania ryzykiem kredytowym w ramach grupy wywołującą skutki dla zakładu,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Ryzyko kredytowe.

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji zmienione Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/834 z dnia 20 maja 2019 r.

4. RYZYKO RYNKOWE

Ocena obszaru „Ryzyko rynkowe” nadawana jest w oparciu o poniższy schemat:

Schemat 9. Ocena dla ryzyka rynkowego²⁴

²⁴ Sposób wyznaczania oceny zagregowanego ryzyka mikroostrożnościowego dla małych TUV został określony w pkt 1.11.2.

4.1. Ekspozycja na ryzyko rynkowe

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$ERR = \frac{SCR_{rynkowe}}{\acute{S}W_{SCR}}$$

gdzie:

$SCR_{rynkowe}$ – kapitałowy wymóg wypłacalności brutto dla ryzyka rynkowego

$\acute{S}W_{SCR}$ - kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności

W ocenie wskaźnika będzie brana także pod uwagę ekspozycja na ryzyko rynkowe wynikająca z alokacji kapitału na poszczególne podmoduły ryzyka, uwzględnianych w podstawowym SCR, metodą Eulera.

4.2. Wskaźniki szczegółowe do oceny koncentracji aktywów

4.2.1. Ekspozycja na ryzyko koncentracji

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$KP = \frac{SCR_{koncentracji}}{\acute{S}W_{SCR}}$$

gdzie:

$SCR_{koncentracji}$ – kapitałowy wymóg wypłacalności brutto dla ryzyka koncentracji

$\acute{S}W_{SCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności

4.2.2. Koncentracja ze względu na rodzaj lokat

$$CIC_G = \frac{\sum_{i=1}^{11} (2i - 11 - 1) CIC_i}{11 \cdot (11 - 1) \cdot \overline{CIC}}$$

gdzie:

dla aktywów: $i=1$ dla kategorii CIC 0, $i=2$ dla kategorii CIC 1, ..., $i=10$ dla kategorii CIC 9, dla instrumentów pochodnych: $i=11$ łącznie dla kategorii A-F²⁵

CIC_i – suma wartości bilansowych dla celów wypłacalności składników aktywów z nadanym kodem identyfikacji CIC należących do i -tej kategorii lokat, gdzie

²⁵11 kategorii lokat (10 kategorii dla aktywów oraz 1 dla instrumentów pochodnych) po uporządkowaniu rosnącym (według wartości bilansowej dla aktywów lub według modułu wartości dla instrumentów pochodnych) otrzymuje indeks i , który wskazuje na wartość lokat w badanej kategorii (nie należy identyfikować numeru kodu CIC z numerem obserwacji w powstałym szeregu).

w przypadku instrumentów pochodnych o ujemnej wartości do obliczeń wskaźnika zastosowano moduł z wartości instrumentu pochodnego

\overline{CIC} – średnia arytmetyczna z wszystkich obserwacji CIC_i

Ocena wskaźnika jest korygowana o jedną klasę (poprawa oceny) w przypadku, gdy łączny udział w portfelu zakładu obligacji rządów centralnych (aktywa o kodzie CIC ##11) oraz środków pieniężnych i depozytów (aktywa o kodzie CIC ##7#) przekracza 75%.

4.2.3. Udział inwestycji w nieruchomości w inwestycjach ogółem

$$U_n = \frac{I_n}{IO}$$

gdzie:

I_n – wartość inwestycji w nieruchomości (nieruchomości (biurowe i komercyjne), nieruchomości (mieszkalne) oraz nieruchomości (w budowie))

IO – wartość bilansowa inwestycji, w tym instrumentów pochodnych (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem nieruchomości (do użytku własnego), rzeczowych aktywów trwałych (do użytku własnego), nieruchomości (w budowie do użytku własnego) oraz depozytów u cedentów

4.2.4. Wskaźnik poziomu „tradycyjnych” inwestycji

$$WTI = \frac{TR}{I}$$

gdzie:

TR – wartość bilansowa obligacji państwowych, obligacji korporacyjnych, akcji i udziałów, środków pieniężnych i depozytów, również uwzględnionych w jednostkach uczestnictwa oraz certyfikatach inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania, niezwiązanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ani z umowami, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe

I – wartość bilansowa lokat, w tym instrumentów pochodnych prezentowanych jako aktywa (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem nieruchomości (na użytek własny), rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

4.2.5. Wskaźnik poziomu aktywów nienotowanych na rynkach regulowanych lub na wielostronnej platformie obrotu

$$WNA = \frac{XT + XL}{I}$$

gdzie:

XT – wartość bilansowa aktywów, które nie mogą być przedmiotem obrotu giełdowego, z wyłączeniem następujących aktywów: środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych, depozyty, jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania oraz udziały w jednostkach powiązanych oraz udziały kapitałowe (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

XL – wartość bilansowa aktywów, które nie są notowane na giełdzie, z wyłączeniem następujących aktywów: środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych, depozyty, jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania oraz udziały w jednostkach powiązanych oraz udziały kapitałowe (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

I – wartość bilansowa lokat, w tym instrumentów pochodnych prezentowanych jako aktywa (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem nieruchomości (na użytek własny), rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

4.3. Wskaźniki szczegółowe do oceny ryzyka walutowego

4.3.1. Ekspozycja na ryzyko zmiany kursów walut obcych

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$RKW = \frac{SCR_{\text{walutowe}}}{\acute{S}W_{SCR}}$$

gdzie:

SCR_{walutowe} – kapitałowy wymóg wypłacalności brutto dla ryzyka kursów walut obcych

$\acute{S}W_{SCR}$ – kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności

4.3.2. Najwyższy udział lokat dla jednej waluty obcej

$$U_w = \frac{L_w}{IO}$$

gdzie:

L_w – wartość lokat w walucie stanowiącej największy udział w inwestycjach, gdzie w =kod waluty²⁶

IO – wartość bilansowa lokat oraz instrumentów pochodnych (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem nieruchomości (na użytek własny), rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

Wskaźnik U_w należy oceniać łącznie wraz z wskaźnikiem „Ekspozycja na ryzyko zmiany kursów walut obcych”. W przypadku, jeżeli zakład uzyskał otrzymał ocenę:

- umiarkowaną dla RKW ocena wskaźnika U_w zostanie skorygowana o jedną klasę (poprawa oceny),
- niską dla RKW ocena wskaźnika U_w zostanie skorygowana o dwie klasy (poprawa oceny).

4.4. Pozostałe wskaźniki szczegółowe do oceny ryzyka rynkowego

4.4.1. Koncentracja lokat ze względu na sektor gospodarki

Dla obserwacji SG_i posortowanych w kolejności rosnącej:

$$SG_G = \frac{\sum_{i=1}^{20} (2i-20-1)SG_i}{20 \cdot (20-1) \cdot \overline{SG}}$$

gdzie:

i – sektory gospodarki²⁷ $i = 1, \dots, 20$ inne niż sektor „O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne”

SG_i – suma wartości bilansowych dla celów wypłacalności składników aktywów z ujawnionym sektorem gospodarki emitenta, dla których emitent działa w i -tym sektorze gospodarki

\overline{SG} – średnia arytmetyczna ze wszystkich obserwacji SG_i

²⁶ Kod alfabetyczny ISO 4217 waluty

²⁷ Obliczenia wykonywane na podstawie pierwszej litery kodu z najnowszej wersji kodów statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej (NACE), opublikowanego w rozporządzeniu KE

(https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=NACE_REV2&StrLanguageCode=PL&IntPcKey=&StrLayoutCode=HIERARCHIC)

Ocena wskaźnika jest korygowana w zależności od udziału lokat w sektorach gospodarki innych niż sektor „O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne” w lokatach ogółem, tj. w zależności od wartości wskaźnika pomocniczego U_s :

- o trzy klasy (poprawa oceny), w przypadku gdy udział ten stanowi mniej niż 1% lokat ogółem;
- o dwie klasy (poprawa oceny), w przypadku gdy udział ten stanowi mniej niż 5% lokat ogółem;
- o jedną klasę (poprawa oceny), w przypadku gdy udział ten stanowi mniej niż 11% lokat ogółem.

Wskaźnik pomocniczy U_s należy obliczać zgodnie z poniższą formułą:

Najwyższy udział inwestycji dla jednego sektora gospodarki

$$U_s = \frac{I_s}{I}$$

gdzie:

I_s – wartość inwestycji w sektorze gospodarki²⁸ stanowiącym największy udział w inwestycjach, gdzie $S \in \{A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, U\}$

I – wartość bilansowa lokat, w tym instrumentów pochodnych prezentowanych jako aktywa (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalone w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem nieruchomości (na użytek własny), rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

4.4.2. Koncentracja lokat ze względu na kraj emitenta, z wyłączeniem Polski

$$KE_{HHI} = \sum_{i \neq \text{Polska}} \left(\frac{KE_i}{KE} \right)^2$$

gdzie:

i – kraj emitenta dla celów wypłacalności z wyłączeniem PL, emitentów międzynarodowych oraz instytucji Unii Europejskiej

KE_i – suma wartości bilansowych dla celów wypłacalności dla i -tego kraju emitenta

$$KE = \sum_i KE_i$$

Ocena wskaźnika jest korygowana w zależności od udziału krajów innych niż Polska, emitenci międzynarodowi oraz instytucje Unii Europejskiej w inwestycjach ogółem:

²⁸ *ibidem*

- o trzy klasy (poprawa oceny), w przypadku gdy udział ten stanowi mniej niż 1% inwestycji ogółem;
- o dwie klasy (poprawa oceny), w przypadku gdy udział ten stanowi mniej niż 5% inwestycji ogółem;
- o jedną klasę (poprawa oceny), w przypadku gdy udział ten stanowi mniej niż 11% inwestycji ogółem;

na podstawie wskaźnika pomocniczego mierzącego udział lokat, których siedziba emitenta znajduje się poza Polską (U_{PK}):

$$U_{PK} = \frac{I_{PK}}{I}$$

gdzie:

I_{PK} – suma wartości inwestycji we wszystkich krajach emitentów, z wyłączeniem PL, emitentów międzynarodowych oraz instytucji Unii Europejskiej

I – wartość bilansowa lokat, w tym instrumentów pochodnych prezentowanych jako aktywa (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem nieruchomości (na użytek własny), rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

4.4.3. Najwyższy udział inwestycji dla jednego kraju, z wyłączeniem Polski

$$U_K = \frac{I_K}{I}$$

gdzie:

I_K – wartość inwestycji w kraju emitenta stanowiącym największy udział w inwestycjach, gdzie K = kod kraju²⁹, z wyłączeniem PL, emitentów międzynarodowych oraz instytucji Unii Europejskiej

I – wartość bilansowa lokat, w tym instrumentów pochodnych prezentowanych jako aktywa (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), z wyłączeniem nieruchomości (na użytek własny), rzeczowych aktywów trwałych (na użytek własny), nieruchomości w budowie (na użytek własny) oraz depozytów u cedentów

²⁹ Kod ISO 3166-1 alfa-2 kraju, w którym znajduje się emitent

4.4.4. Ocena udziału zakładu w jednostkach uczestnictwa oraz certyfikatach inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania

$$UPZB_z = \frac{PZI_z}{I_{BUFk}}$$

gdzie:

PZI_z – wartość bilansowa jednostek uczestnictwa oraz certyfikatów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania (innych niż posiadane w umowach związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym lub umowach, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

I_{BUFk} – inwestycje ogółem (z wyłączeniem posiadanych w umowach związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym lub umowach, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

4.5. Ocena jakościowa ryzyka rynkowego

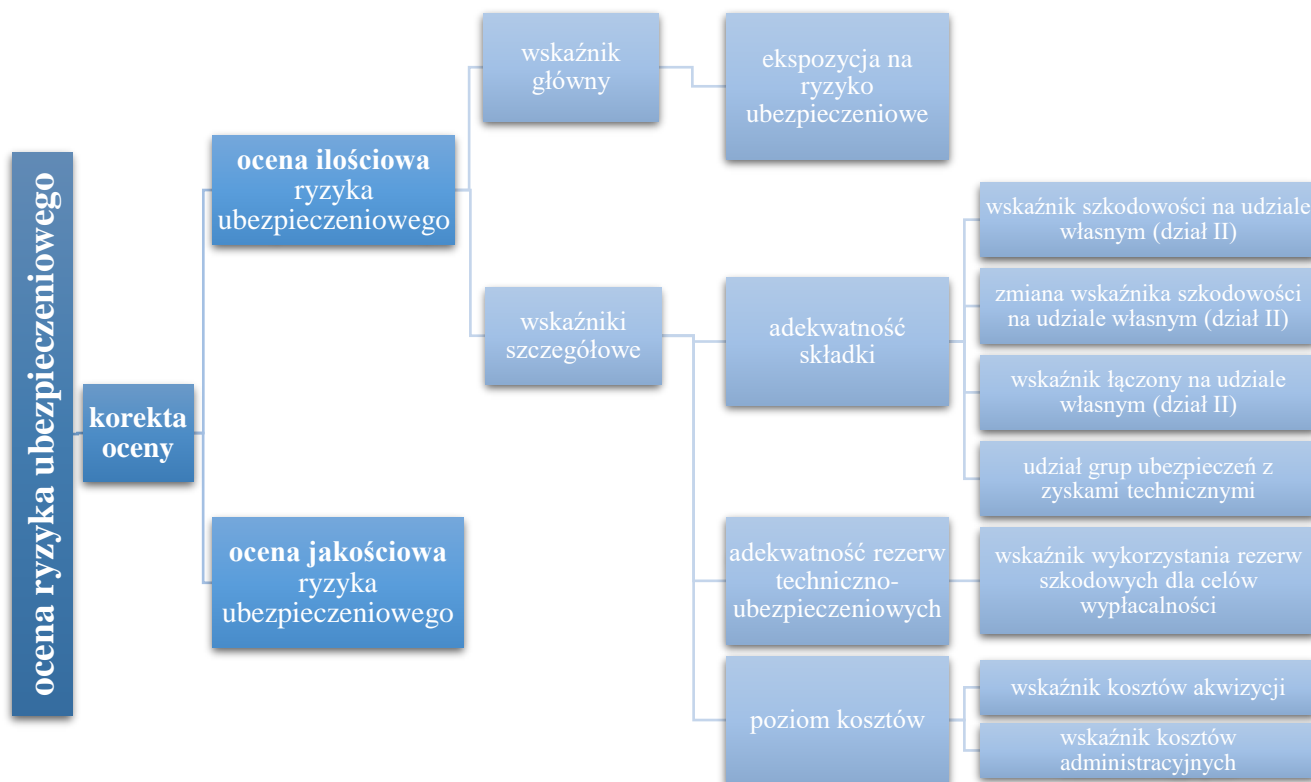
Ocena jakościowa obszaru opiera się na informacjach dotyczących bezpieczeństwa, jakości i dywersyfikacji, w tym braku nadmiernego uzależnienia od jednego, określonego emitenta lub grupy emitentów powiązanych ze sobą, a w szczególności:

- środków zastosowanych przez zakład w celu określania, mierzenia i monitorowania ryzyka rynkowego,
- zastosowanych technik ograniczania ryzyka rynkowego,
- sposobu uwzględnienia ryzyka rynkowego w ORSA, SFCR oraz RSR,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. zarządzania ryzykiem rynkowym w zakładzie wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Ryzyko rynkowe,
- zasad zarządzania ryzykiem rynkowym wynikających z zasad określonych przez grupę kapitałową, do której należy zakład, w zakresie:
 - elementów zarządzania ryzykiem rynkowym zakładu wynikających z wytycznych/polityk/priorytetów ustalonych na poziomie grupy kapitałowej,
 - rodzajów oraz wysokości limitów dotyczących ryzyka rynkowego narzuconych zakładowi przez grupę oraz ich związku z wartościami ustalonymi dla całej grupy,
 - progów rentowności inwestycji zakładu określonych przez grupę,
 - działań mających na celu ograniczenie ryzyka zarażenia w przypadku posiadania akcji/ udziałów/instrumentów finansowych podmiotów należących do grupy,
 - możliwości wpływania przez zakład na politykę zarządzania ryzykiem rynkowym w ramach grupy wywołującą skutki dla zakładu.

5. RYZYKO UBEZPIECZENIOWE

Ocena obszaru „Ryzyko ubezpieczeniowe” nadawana jest w oparciu o poniższy schemat:

Schemat 10. Ocena dla ryzyka ubezpieczeniowego³⁰

5.1. Ekspozycja na ryzyko ubezpieczeniowe

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$ERU = \frac{SCR_{ubezpieczeniowe}}{\dot{S}W_{SCR}}$$

gdzie:

$SCR_{ubezpieczeniowe}$ – zagregowany wymóg kapitałowy brutto dla ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie, ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach zdrowotnych, ryzyka aktuarialnego w pozostałych ubezpieczeniach osobowych oraz ubezpieczeniach majątkowych³¹

Wymóg kapitałowy dla ryzyka ubezpieczeniowego jest równy:

³⁰ Sposób wyznaczania oceny zagregowanego ryzyka mikroostrożnościowego dla małych TUV został określony w pkt 1.11.2.

³¹ Wymóg obliczony za pomocą macierzy pkt 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania podstawowego kapitałowego wymogu wypłacalności według formuły standardowej (Dz.U. 2015 poz. 2321)

$$SCR_{ubezpieczeniowe} = \sqrt{\sum_{i,j} Corr_{(i,j)} * SCR_i * SCR_j}$$

$\acute{S}W_{SCR}$ – kwota dopuszczonych \acute{s} rodków w \acute{s} lanych na pokrycie kapita \acute{l} owego wymogu wyp \acute{l} acalno \acute{s} ci

Ocena wskaźnika zostanie skorygowana (poprawa oceny), jeźeli zakł \acute{a} d nie wykazał straty w żadnej z grup ubezpieczeń.

W ocenie wskaźnika b \acute{e} dzie brana takźe pod uwag \acute{e} ekspozycja na ryzyko ubezpieczeniowe wynikaj \acute{a} ca z alokacji kapita \acute{l} u na poszczególne podmodu \acute{l} y ryzyka, uwzgl \acute{e} dnianych w podstawowym SCR, metod \acute{a} Eulera.

5.2. Wskaźniki szczeg $\acute{o$ łowe do oceny adekwatno \acute{s} ci skł \acute{a} dki

5.2.1. Wskaźnik szkodowo \acute{s} ci na udziale w \acute{s} lonym (dział II)

$$WS = \frac{Oi\acute{S}}{SZN}$$

gdzie:

$Oi\acute{S}$ – odszkodowania i świadczenia

SZN – skł \acute{a} dka zarobiona na udziale w \acute{s} lonym

Wskaźnik moźe zosta \acute{c} skorygowany, w zaleźno \acute{s} ci od jego poziomu w poszczeg $\acute{o$ lnych grupach ubezpieczeń³², w których zakł \acute{a} d prowadzi dzia \acute{l} alno \acute{s} ć.

W przypadku oceny 3 lub 4 dla obszaru „Wskaźniki szczeg $\acute{o$ łowe do oceny ryzyka kredytowego reasekuratora” wskaźnik moźe zosta \acute{c} skorygowany bior \acute{a} c pod uwag \acute{e} wyniki wskaźnika szkodowo \acute{s} ci brutto.

5.2.2. Zmiana wskaźnika szkodowo \acute{s} ci na udziale w \acute{s} lonym (dział II)

$$WWSW = \sum_{i=-3}^0 \frac{WSW_i - WSW_{i-1}}{WSW_{i-1}} \cdot w_i$$

$$WSW_i = \frac{Oi\acute{S}_i}{SZN_i}$$

gdzie:

$Oi\acute{S}_i$ – odszkodowania i świadczenia za rok i

SZN_i – skł \acute{a} dka zarobiona na udziale w \acute{s} lonym za rok i

³² Reasekuracj \acute{e} czynn \acute{a} naleźy traktowa \acute{c} jako jedn \acute{a} osobn \acute{a} grup \acute{e} .

$$w_i = \begin{cases} \frac{4}{10} & \text{gdy } i = 0 \\ \frac{3}{10} & \text{gdy } i = -1 \\ \frac{2}{10} & \text{gdy } i = -2 \\ \frac{1}{10} & \text{gdy } i = -3 \end{cases} \text{ albo}$$

$$w_i = \begin{cases} \frac{3}{6}, & \text{gdy } i = 0 \\ \frac{2}{6}, & \text{gdy } i = -1 \text{ jeżeli } WSW_{-4}=0, \text{ albo} \\ \frac{1}{6}, & \text{gdy } i = -2 \end{cases}$$

$$w_i = \begin{cases} \frac{2}{3}, & \text{gdy } i = 0 \\ \frac{1}{3}, & \text{gdy } i = -1 \end{cases} \text{ jeżeli } WSW_{-4}=0 \text{ i } WSW_{-3}=0, \text{ albo}$$

$w_0 = 1$, jeżeli $WSW_{-4}=0$, $WSW_{-3}=0$ i $WSW_{-2}=0$,

Jeżeli $WSW_{i-1} = 0$, to i -ty składnik sumy nie jest uwzględniany.

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od poziomu odszkodowań i świadczeń w poszczególnych grupach ubezpieczeń³³, w których zakład prowadzi działalność.

Wskaźnik U_{wsw} należy oceniać łącznie wraz ze wskaźnikiem „Wskaźnik szkodowości na udziale własnym”.

5.2.3. Wskaźnik łączony na udziale własnym (dział II)

$$W_{\text{ŁN}} = \frac{O\acute{i}\acute{S} + KDU}{SZN}$$

gdzie:

$O\acute{i}\acute{S}$ – odszkodowania i świadczenia

KDU – koszty działalności ubezpieczeniowej

SZN – składka zarobiona na udziale własnym

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od jego poziomu poszczególnych grup ubezpieczeń³⁴, w których zakład prowadzi działalność.

5.2.4. Udział grup ubezpieczeń z zyskami technicznymi

- Dział I

³³ Grupa ubezpieczeń - *ibidem*

³⁴ *ibidem*

$$UZT = \sum_{i=1}^6 \frac{RTUB_i}{RTUB} DWT_i$$

- Dział II (zakłady ubezpieczeń)

$$UZT = \sum_{i=1}^{19} \frac{SPB_i}{SPB} DWT_i$$

- Dział II (zakłady reasekuracji)

$$UZT = \sum_{i=1}^{10} \frac{SPB_i}{SPB} DWT_i$$

gdzie:

$RTUB_i$ – rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w grupie ubezpieczeniowej/klasie rachunkowej i . W przypadku zakładu ubezpieczeń działalność w zakresie reasekuracji czynnej traktowana jest jako 1 grupa

SPB_i – składka przypisana brutto w grupie ubezpieczeniowej/klasie rachunkowej i . W przypadku zakładu ubezpieczeń działalność w zakresie reasekuracji czynnej traktowana jest jako 1 grupa

$RTUB$ – rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto

SPB – składka przypisana brutto

$$DWT_i = \begin{cases} 1, & \text{gdy } WT_i > 0,00 \\ 0, & \text{gdy } WT_i \leq 0,00 \end{cases}$$

WT_i – wynik techniczny z i -tej grupy ubezpieczeniowej/klasy rachunkowej

5.3. Wskaźniki szczegółowe do oceny adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

5.3.1. Wskaźnik wykorzystania rezerw szkodowych dla celów wypłacalności

$$WSK = \frac{OW_t + RTUS_t}{RTUS_{t-1}}$$

gdzie:

OW_t – wielkość wypłaconych odszkodowań i świadczeń brutto (nieskumulowanych) w roku t dla szkód zaszłych w okresie $t - 1$

$RTUS_t$ – wartość najlepszego oszacowania dla rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto na koniec roku t (dane zdyskontowane) dla szkód zaszłych w okresie $t - 1$

$RTUS_{t-1}$ – wartość najlepszego oszacowania dla rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto na koniec roku $t - 1$ (dane zdyskontowane) dla szkód zaszłych w okresie $t - 1$.

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od jego poziomu w poszczególnych liniach biznesowych, w których zakład prowadzi działalność.

5.4. Wskaźniki szczegółowe do oceny poziomu kosztów

5.4.1. Wskaźnik kosztów akwizycji

$$WKA = \frac{KAK}{SZB}$$

gdzie:

KAK – koszty akwizycji

SZB – składka zarobiona brutto

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od poziomu kosztów akwizycji poszczególnych grup ubezpieczeń³⁵, w których zakład prowadzi działalność.

5.4.2. Wskaźnik kosztów administracyjnych

$$WKD = \frac{KAD}{SPB}$$

gdzie:

KAD – koszty administracyjne

SPB – składka przypisana brutto

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od poziomu kosztów administracyjnych poszczególnych grup ubezpieczeń³⁶, w których zakład prowadzi działalność.

5.5. Ocena jakościowa ryzyka ubezpieczeniowego

Ocena jakościowa obszaru opiera się na ustaleniach w ramach procesu nadzoru dotyczących w szczególności:

- środków zastosowanych przez zakład w celu określania, mierzenia i monitorowania ryzyka ubezpieczeniowego,
- zastosowanych technik ograniczania ryzyka ubezpieczeniowego,
- sposobu uwzględnienia ryzyka ubezpieczeniowego w ORSA, SFCR oraz RSR,

³⁵ Grupa ubezpieczeń - *ibidem*

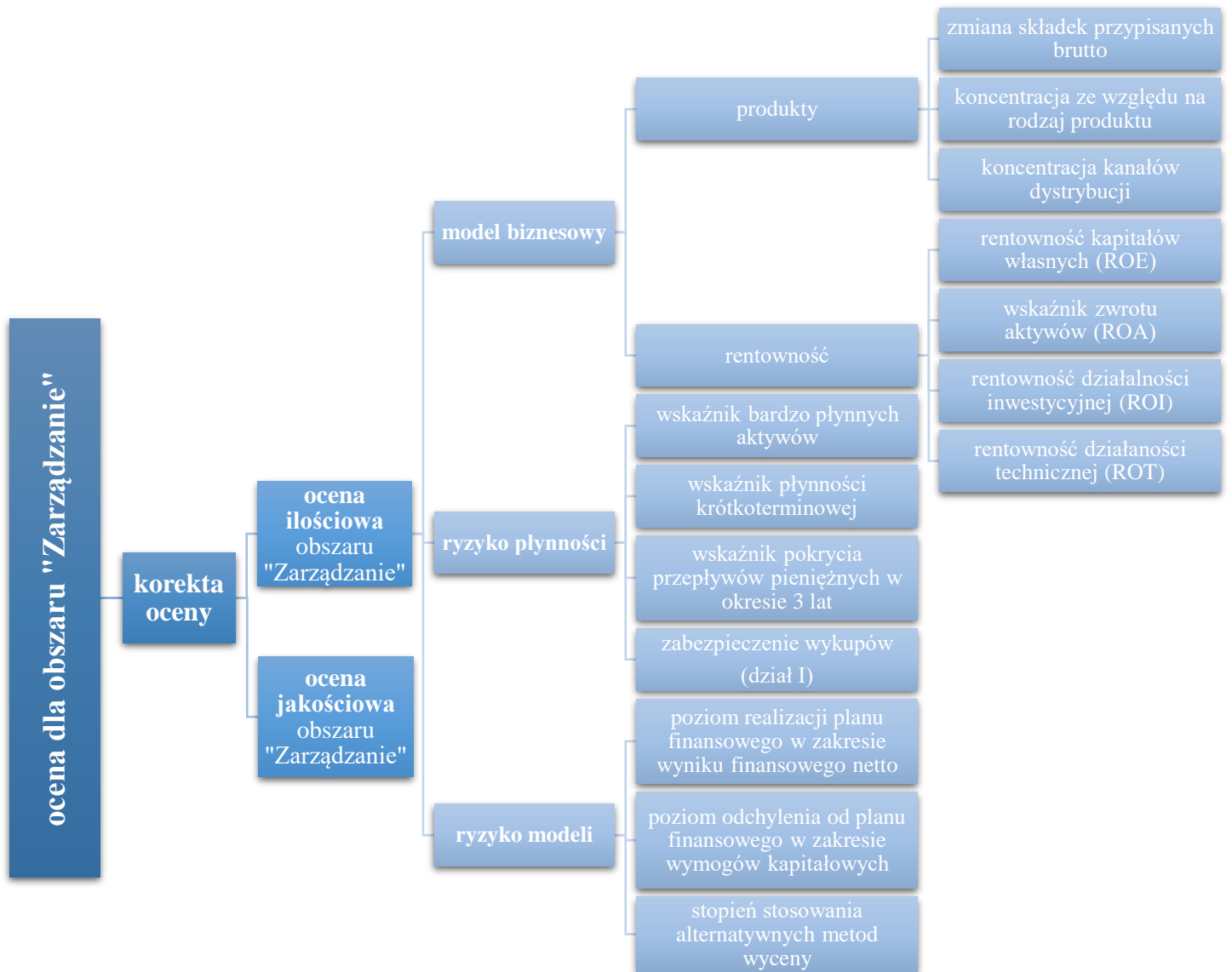
³⁶ *ibidem*

- identyfikowanych nieprawidłowości dot. zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym w zakładzie wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i dla celów rachunkowości,
- metod i założeń stosowanych do wyliczenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i dla celów rachunkowości,
- adekwatności składki,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Ryzyko ubezpieczeniowe.

6. OCENA ZARZĄDZANIA

Ocena obszaru „Zarządzanie” nadawana jest w oparciu o poniższy schemat:

Schemat 11. Ocena dla obszaru „Zarządzanie”

6.1. Model biznesowy - produkty

6.1.1. Zmiana składek przypisanych brutto

$$Z_{SPB} = \sum_{i=1}^{i=3} w_i \cdot \left(\frac{SPB_{n+1-i} - SPB_{n-i}}{SPB_{n-i}} \right)$$

W zależności od ilości lat, w których zakład prowadzi działalność:

$$w_i = \begin{cases} \frac{1}{2} & \text{gdy } i = 1 \\ \frac{1}{3} & \text{gdy } i = 2 \text{ (dla okresu 4 lat i więcej);} \\ \frac{1}{6} & \text{gdy } i = 3 \end{cases}$$

$$w_i = \begin{cases} \frac{2}{3} & \text{gdy } i = 1 \\ \frac{1}{3} & \text{gdy } i = 2 \end{cases} \text{ (dla okresu 3 lat);}$$

$$w_i = 1 \text{ gdy } i = 1 \text{ (dla okresu 2 lat);}$$

gdzie:

SPB_n – składka przypisana brutto w roku n , gdzie n to rok za który nadawana jest ocena BION

SPB_{n-1} – składka przypisana brutto w roku $n-1$

SPB_{n-2} – składka przypisana brutto w roku $n-2$

SPB_{n-3} – składka przypisana brutto w roku $n-3$

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od poziomu zmiany składek przypisanych brutto poszczególnych grup, w których zakład prowadzi działalność.

6.1.2. Koncentracja ze względu na rodzaj produktu

Dla grup ubezpieczeń³⁷ LB_j uporządkowanych w kolejności rosnącej:

Dział I:

$$LB_G = \frac{\sum_{j=1}^6 (2j - 6 - 1) LB_j}{6 \cdot (6 - 1) \cdot \overline{LB}}$$

Dział II:

$$LB_G = \frac{\sum_{j=1}^{19} (2j - 19 - 1) LB_j}{19 \cdot (19 - 1) \cdot \overline{LB}}$$

³⁷ Reasekurację czynną należy traktować jako jedną osobną grupę.

gdzie:

LB_j – składka przypisana brutto w odniesieniu do danej grupy ubezpieczeń³⁸

\overline{LB} – wartość średnia ze wszystkich obserwacji LB_j

6.1.3. Koncentracja kanałów dystrybucji

- zakłady ubezpieczeń

$$KDI_G = \frac{\sum_{i=1}^{13} (2i - 13 - 1) SPB_{KDI_i}}{13 \cdot (13 - 1) \cdot \overline{SPB_{KDI}}}$$

gdzie:

SPB_{KDI_i} – składka przypisana brutto w kanale dystrybucji i (sprzedaż bezpośrednia przez pracowników zakładu ubezpieczeń, sprzedaż bezpośrednia przez Internet, sprzedaż bezpośrednia przez telefon, sprzedaż bezpośrednia inny bezpośredni sposób, agenci ubezpieczeniowi działający jako osoby fizyczne, agenci ubezpieczeniowi działający w formie osoby prawnej – banki, agenci ubezpieczeniowi działający w formie osoby prawnej – spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, agenci ubezpieczeniowi działający w formie osoby prawnej – pozostałe osoby prawne, agenci ubezpieczeniowi działający jako podmioty bez osobowości prawnej, agenci oferujący ubezpieczenia uzupełniające, brokerzy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni działający jako osoby fizyczne, brokerzy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni działający w formie osoby prawnej, inne kanały dystrybucji)

$\overline{SPB_{KDI}}$ – wartość średnia ze wszystkich obserwacji SPB_{KDI_i} . W przypadku, jeżeli znaczący udział stanowi sprzedaż poprzez sieć własną zakładu, wartość wskaźnika zostanie odpowiednio skorygowana.

W przypadku istotnej koncentracji w ramach następujących kanałów dystrybucji: agenci ubezpieczeniowi i brokerzy, ocena wskaźnika zostanie polepszona w zależności od ilości podmiotów, z którymi współpracuje zakład.

6.2. Model biznesowy - rentowność

6.2.1. Rentowność kapitałów własnych (ROE)

- TUW:

$$ROE = \frac{WF_{12m} - R_{ZS}}{KW}$$

- Zakłady inne niż TUW:

$$ROE = \frac{WF_{12m}}{KW}$$

³⁸ *ibidem*

gdzie:

WF_{12m} – wynik finansowy netto z ostatnich 12 miesięcy,

$$WF_{12m} = WF_n + WF_{4 \text{ kw roku poprz}} - WF_{n-4}$$

gdzie:

n – numer kwartału, dla którego przeprowadzana jest ocena

R_{ZS} – rezerwy na zwrot składek dla członków

\overline{KW} – średnia arytmetyczna wartość kapitałów własnych na dzień bilansowy i na koniec poprzedzających go 4 kwartałów

6.2.2. Wskaźnik zwrotu aktywów (ROA)

- TUV:

$$ROA = \frac{WF_{12m} - R_{ZS}}{\overline{AO}}$$

- Zakłady inne niż TUV

$$ROA = \frac{WF_{12m}}{\overline{AO}}$$

gdzie:

WF_{12m} – wynik finansowy netto z ostatnich 12 miesięcy

$$WF_{12m} = WF_n + WF_{4 \text{ kw roku poprz}} - WF_{n-4}$$

n – numer kwartału, dla którego przeprowadzana jest ocena

R_{ZS} – rezerwy na zwrot składek dla członków

\overline{AO} – średnia arytmetyczna wartość aktywów ogółem na dzień bilansowy i na koniec poprzedzających go 4 kwartałów

6.2.3. Rentowność działalności inwestycyjnej (ROI)

$$ROI = \frac{P_{12m} + Z_{KAW}/0,81}{\overline{Lok_{PSR}}}$$

gdzie:

P_{12m} – wynik z działalności lokacyjnej (z wyłączeniem grupy 3 działu I) z ostatnich 12 miesięcy

$$P_{12m} = P_n + P_{4 \text{ kw roku poprz}} - P_{n-4}$$

n – numer kwartału, dla którego przeprowadzana jest ocena

$\overline{Lok_{PSR}}$ – średnia arytmetyczna wartość lokat na dzień bilansowy (z wyłączeniem aktywów netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający) i na koniec poprzedzających go 4 kwartałów

Z_{KAW} – zmiana kapitału z aktualizacji wyceny z ostatnich 12 miesięcy

6.2.4. Rentowność działalności technicznej (ROT)

- T UW:

$$ROT = \frac{WT - R_{ZS}}{SZN}$$

- Zakłady inne niż T UW:

$$ROT = \frac{WT}{SZN}$$

gdzie:

WT – wynik techniczny

SZN – składka zarobiona na udziale własnym

R_{ZS} – rezerwy na zwrot składek dla członków

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od poziomu rentowności technicznej poszczególnych grup, w których zakład prowadzi działalność.

6.3. Ryzyko płynności

6.3.1. Wskaźnik bardzo płynnych aktywów

$$WSP = \frac{SP + O}{AO_{SII} - A_{UFK}}$$

gdzie:

SP – wartość środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

O – obligacje Skarbu Państwa notowane na rynku regulowanym (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

A_{UFK} – wartość aktywów posiadanych w umowach związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i umowach, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe na ryzyko ubezpieczających

AO_{SII} – wartość aktywów ogółem

6.3.2. Wskaźnik płynności krótkoterminowej

$$WP_K = \frac{SP + O + A_{CQS} + AP + CF_{in}}{CF_{out}}$$

gdzie:

SP – wartość środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

O – obligacje Skarbu Państwa notowane na rynku regulowanym (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

A_{CQS} – akcje, dla których stopień jakości kredytowej jest równy 0, 1 lub 2

AP – wartość pozostałych aktywów z terminem zapadalności w następnym roku oraz depozytów innych niż depozyty zbywalne, o pozostałym okresie zapadalności nie dłuższym niż jeden rok

CF_{in} – wartość przyszłych wpływów pieniężnych w następnym roku

CF_{out} – wartość przyszłych wypływów pieniężnych w następnym roku

6.3.3. Wskaźnik pokrycia przepływów pieniężnych w okresie 3 lat

$$WPP = \min \left(\frac{LokW_1 + L + O_1 + A_{CQS_1}}{\frac{CF_1}{(1+r_1)}}, \frac{\sum_{i=1}^2 LokW_i + L + O_j + A_{CQS_j}}{\sum_{k=1}^2 \frac{CF_k}{(1+r_k)^k}}, \frac{\sum_{i=1}^3 LokW_i + L + O_j + A_{CQS_j}}{\sum_{k=1}^3 \frac{CF_k}{(1+r_k)^k}} \right)$$

gdzie:

$LokW_i$ – wartość bilansowa lokat zaliczanych do kategorii $CIC \in \{1, 2, 5, 6, 74, 8\}$ (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), których termin wykupu przypada na i-ty rok po roku, za który sporządzana jest ocena

L – wartość bilansowa lokat zaliczanych do kategorii $CIC \in \{71, 72, 73, 75\}$ (innych niż aktywa dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe)

O_j – obligacje Skarbu Państwa notowane na aktywnym rynku, gdzie termin wykupu jest różny od i-tego roku, za który sporządzana jest ocena

A_{CQS_j} – akcje, dla których stopień jakości kredytowej jest równy 0, 1 lub $2r_k$ – bazowa stopa wolna od ryzyka dla PLN dla tenora k ³⁹

CF_k – suma oczekiwanych wpływów pieniężnych pomniejszonych o wpływy pieniężne w k -tym roku projekcji dla ubezpieczeń innych niż związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym i z umowami, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, przy czym jeśli $CF_k < 0$, to k -ty ułamek nie jest uwzględniony w wyliczeniach

6.3.4. Zabezpieczenie wykupów (dział I)

$$PL = \frac{\left(\frac{WUR + WZN}{4}\right)}{SP + O + AP}$$

gdzie:

WUR – łączna kwota wykupów związanych z rezygnacją z umowy ubezpieczenia dla celów wypłacalności wg stanu za rok, za który przeprowadzana jest ocena

WZN – wartość wykupów zgłoszonych a niewypłaconych z powodu zawieszenia trwającego powyżej 3 miesięcy wg stanu na rok, za który przeprowadzana jest ocena

SP – wartość środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych na koniec kwartału

O – obligacje Skarbu Państwa notowane na aktywnym rynku na koniec kwartału

AP – wartość na koniec kwartału pozostałych aktywów z terminem zapadalności w następnym roku oraz depozytów innych niż depozyty zbywalne, o pozostałym okresie zapadalności nie dłuższym niż jeden rok

$\overline{SP + O + AP}$ – średnia arytmetyczna wartość na dzień bilansowy i na koniec poprzedzających go 4 kwartałów

6.4. Ryzyko modeli

6.4.1. Poziom realizacji planu finansowego w zakresie wyniku finansowego netto

$$RPFWF = \frac{WF - WF_{plan}}{|WF_{plan}|}$$

gdzie:

WF – wynik finansowy netto

WF_{plan} – planowany wynik finansowy netto

³⁹Wartości zgodne ze strukturą stóp terminowych opublikowanych przez EIOPA: <https://eiopa.europa.eu/regulation-supervision/insurance/solvency-ii-technical-information/risk-free-interest-rate-term-structures>

6.4.2. Poziom odchylenia od planu finansowego⁴⁰ w zakresie wymogów kapitałowych

- Zakłady inne niż mały TUV:

$$\begin{aligned} \text{jeżeli } SCR > MCR \text{ to } NPWK &= \frac{SCR}{SCR_{plan}} \\ \text{jeżeli } SCR < MCR \text{ to } NPWK &= \frac{MCR}{MCR_{plan}} \end{aligned}$$

gdzie:

SCR – kapitałowy wymóg wypłacalności

MCR – minimalny wymóg kapitałowy

SCR_{plan} – kapitałowy wymóg wypłacalności ujęty w planie finansowym

MCR_{plan} – minimalny wymóg kapitałowy ujęty w planie finansowym

6.4.3. Stopień stosowania alternatywnych metod wyceny

$$SAMW = \frac{L3}{IAZ}$$

gdzie:

L3 – wartość bilansowa lokat, dla których stosowane są alternatywne metody wyceny (w przypadku instrumentów pochodnych prezentowanych jako zobowiązania uwzględniane są wartości bezwzględne wartości bilansowej), z wyłączeniem lokat zaliczanych do środków pieniężnych i depozytów oraz z wyłączeniem udziałów w jednostkach powiązanych oraz udziałów kapitałowych

IAZ – wartość bilansowa lokat (w przypadku instrumentów pochodnych prezentowanych jako zobowiązania uwzględniane są wartości bezwzględne wartości bilansowej)

6.5. Ocena jakościowa obszaru „Zarządzanie”

6.5.1. Model biznesowy

Ocena jakościowa modelu biznesowego uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- stabilności modelu biznesowego,
- poziomu ryzyka dla zakładu wynikającego z rodzajów oferowanych produktów,
- adekwatności strategii zakładu i możliwości jej realizacji,
- ryzyka wynikającego ze zmian regulacji prawnych/otoczenia rynkowego mającego wpływ na kształt oferty produktowej,

⁴⁰ Uwzględniane są wielkości z pierwszego przekazanego do organu nadzoru planu finansowego zakładu wskazanego jako plan do realizacji. W przypadku połączenia zakładów uwzględnia się odpowiednio plany zakładów podlegających połączeniu.

- wykorzystywanych kanałów dystrybucji produktów, w tym: dywersyfikacji kanałów dystrybucji oraz właściwego funkcjonowania kanałów dystrybucji,
- przeprowadzania przez zakład analiz rentowności sprzedaży produktów, w tym dla poszczególnych kanałów dystrybucji,
- współpracy zakładu z podmiotami znajdującymi się na liście ostrzeżeń publicznych,
- sposobu uwzględnienia informacji o prowadzonej działalności w ORSA, SFCR, RSR oraz planach finansowych,
- właściwego mierzenia, monitorowania oraz właściwego zarządzania konfliktem interesów związanym z dystrybucją ubezpieczeń z działu I grupy 3,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. modelu biznesowego zakładu (w tym strategii lub zasad konstrukcji, rentowności i jakości produktów) wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Model biznesowy,
- wpływu działalności transgranicznej zakładu ubezpieczeń na stabilność modelu biznesowego.

6.5.2. Płynność i dostępność inwestycji

Ocena jakości płynności i dostępności inwestycji zakładu uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- przyjętych metod zarządzania ryzykiem płynności, w tym planów awaryjnych,
- zbywalności i dostępności inwestycji,
- ryzyka związanego z płynnością inwestycji,
- zarządzania ryzykiem płynności na poziomie grupy,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Płynność i dostępność inwestycji,
- zapewnienia płynności aktywów wynikających z umów ubezpieczeń na życie, w których ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, zapewniając tym samym realizację zobowiązań wynikających z przedmiotowych umów.

6.5.3. Nadzór właścicielski

Ocena jakościowa nadzoru właścicielskiego uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- stabilności finansowej właściciela oraz gotowości do udzielenia przez niego wsparcia kapitałowego (np. posiadane porozumienia, gwarancje udzielenia wsparcia),
- sposobu i częstotliwości monitorowania działalności zakładu przez właściciela,
- reakcji właściciela na konieczność dokapitalizowania zakładu,
- wypełniania zobowiązań inwestorskich,
- możliwości efektywnego zarządzania zakładem biorąc pod uwagę strukturę akcjonariatu/udziałowców,
- rodzaju istotnych transakcji zawartych przez zakład z udziałowcami, osobami wywierającymi znaczący wpływ na zakład oraz z członkami Rady Nadzorczej i Zarządu,

- spełniania przez członków Komitetu Audytu wymogów art. 129 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2019 r., poz. 1421 z późn. zm.; dalej: ustawa o biegłych rewidentach),
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dotyczących działalności Komitetu Audytu wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych, w tym w zakresie przygotowania i prawidłowości wdrożenia regulacji wewnętrznych, jakie zostały przyjęte w celu realizacji przez Komitet Audytu zadań określonych w ustawie o biegłych rewidentach,
- zastrzeżeń organu nadzoru do działalności prowadzonej przez grupę lub konglomerat finansowy, w skład których wchodzi zakład,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. wykonywania nadzoru właścicielskiego wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Nadzór właścicielski.

6.5.4. Informacje ogólne o systemie zarządzania

Ocena jakościowa systemu zarządzania uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- zapewnienia w zakresie podziału obowiązków między członkami zarządu oraz poprzez odpowiednie ukształtowanie struktury organizacyjnej, że czynności operacyjne są oddzielone strukturalnie od czynności związanych z II linią obrony (funkcja aktuarialna, funkcja zgodności z przepisami, funkcja zarządzania ryzykiem) i nie generują konfliktu interesów,
- łączenia zadań osoby nadzorującej funkcję kluczową z zadaniami spoza zakresu tej funkcji kluczowej,
- podporządkowania osoby nadzorującej funkcję kluczową osobie nadzorującej inną funkcję kluczową lub osobie odpowiedzialnej za czynności operacyjne,
- rozdzielenia funkcji sprzedażowych od obsługi roszczeń,
- identyfikowanych nieprawidłowości dot. systemu zarządzania lub jego funkcjonowania wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Informacje ogólne o systemie zarządzania.

6.5.5. Osoby pełniące kluczowe funkcje

Ocena jakościowa osób pełniących kluczowe funkcje uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- spełniania przez zakład wymogów dotyczących oceny indywidualnej odpowiedniości (pierwotnej oraz wtórnej) członków organów (Zarządu lub Rady Nadzorczej),
- adekwatności stosowanych przez zakład polityk, procesów i procedur dotyczących oceny odpowiedniości członków organów do skali i profilu działalności,
- spełniania przez zakład wymogów w zakresie właściwego składu Zarządu oraz Rady Nadzorczej oraz wymagań dotyczących kolektywnego posiadania niezbędnych

kwalifikacji, kompetencji, umiejętności i doświadczenia zawodowego w odpowiednich obszarach działalności, umożliwiającym skuteczne i profesjonalne zarządzanie zakładem i nadzór nad nim,

- spełniania przez zakład wymogów przewidzianych przepisami prawa w zakresie osób pełniących inne kluczowe funkcje, w tym posiadania odpowiednich procedur zapewniających ich realizację w sposób ciągły,
- częstotliwości zmian w składzie Zarządu lub Rady Nadzorczej,
- występowania przez organu nadzoru z wnioskiem o odwołanie Członka Zarządu lub prokurenta,
- częstotliwości zmian osób nadzorujących inne kluczowe funkcje,
- stwierdzenia przez organ nadzoru niespełnienia przez daną osobę wymagań dotyczących pełnienia innej kluczowej funkcji,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. osób pełniących kluczowe funkcje wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Osoby pełniące kluczowe funkcje.

6.5.6. System zarządzania ryzykiem i funkcja zarządzania ryzykiem

Ocena jakościowa systemu zarządzania ryzykiem uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- spójności zasad dotyczących zarządzania ryzykiem, obejmujących strategię zarządzania ryzykiem z ogólną strategią zarządzania zakładem,
- zapewnienia przez zakład ciągłości wykonywania zadań z zakresu zarządzania ryzykiem w przypadku czasowego braku osoby nadzorującej funkcję zarządzania ryzykiem,
- adekwatności sposobu wdrożenia funkcji zarządzania ryzykiem do charakteru, skali i złożoności działalności zakładu oraz zapewnienia jego zintegrowania ze strukturą organizacyjną i procesami decyzyjnymi zakładu,
- procesu monitorowania systemu zarządzania ryzykiem w zakładzie,
- procesu monitorowania profilu ryzyka zakładu,
- procesu identyfikacji i oceny nowych ryzyk istotnych dla działalności zakładu ubezpieczeń,
- posiadania planów ciągłości działania,
- apetytu na ryzyko,
- posiadania przez zakład umów reasekuracji o ograniczonym transferze ryzyka (reasekuracja finansowa),
- określenia w ORSA własnej identyfikacji ryzyk na jakie zakład jest narażony,
- wykorzystywania przez zakład wyników ORSA w procesie podejmowania decyzji, w strategii biznesowej, zarządzaniu kapitałem, planowaniu i tworzeniu produktów,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. systemu zarządzania ryzykiem wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze System zarządzania ryzykiem i funkcja zarządzania ryzykiem.

6.5.7. System kontroli wewnętrznej i funkcja zgodności z przepisami

Ocena jakościowa systemu kontroli wewnętrznej uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- funkcjonowania w zakładzie systemu kontroli wewnętrznej adekwatnego do skali i profilu działalności oraz dostosowanego do identyfikowanych ryzyk, biorąc pod uwagę w szczególności wdrożone kluczowe procedury w systemie kontroli wewnętrznej,
- adekwatności sposobu wdrożenia funkcji zgodności z przepisami do charakteru, skali i złożoności działalności zakładu oraz zapewnienia jego zintegrowania ze strukturą organizacyjną i procesami decyzyjnymi zakładu,
- identyfikowanych nieprawidłowości dot. systemu kontroli wewnętrznej wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze System kontroli wewnętrznej i funkcja zgodności z przepisami.

6.5.8. Funkcja audytu wewnętrznego

Ocena jakościowa funkcji audytu wewnętrznego uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- adekwatności sposobu wdrożenia w zakładzie funkcji audytu wewnętrznego do charakteru, skali i złożoności działalności zakładu oraz zapewnienia jej efektywności, w tym podległości organizacyjnej funkcji audytu wewnętrznego Prezesowi Zarządu,
- niezależności funkcji audytu wewnętrznego,
- spełnienia kryteriów w przypadku, gdy osoby wykonujące funkcję audytu wewnętrznego podejmują wykonywanie czynności w ramach innych kluczowych funkcji zgodnie z art. 271 ust. 2 Rozporządzenia Delegowanego,
- właściwego monitorowania przez Komitet Audytu skuteczności audytu wewnętrznego,
- zgodności audytów wewnętrznych przeprowadzonych w okresie sprawozdawczym z planami audytu wskazanymi w RSR za rok poprzedni,
- zakresu przeprowadzonych audytów w analizowanym okresie,
- zakresu planowanych do przeprowadzenia audytów wskazanych w RSR,
- monitorowania i oceny systemu kontroli wewnętrznej pod względem efektywności i skuteczności działania oraz zmian wewnątrz zakładu,
- identyfikowanych nieprawidłowości dot. funkcji audytu wewnętrznego wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Funkcja audytu wewnętrznego.

6.5.9. Funkcja aktuarialna

Ocena jakościowa funkcji aktuarialnej uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- adekwatności sposobu wdrożenia w zakładzie funkcji aktuarialnej, do charakteru, skali i złożoności działalności zakładu, zapewnienia skuteczności jej działania oraz zintegrowania jej ze strukturą organizacyjną i procesami decyzyjnymi zakładu,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. funkcji aktuarialnej lub jej działalności wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Funkcja aktuarialna.

6.5.10. Outsourcing

Ocena jakościowa outsourcingu uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- zidentyfikowanych nieprawidłowości w zakresie outsourcingu funkcji należących do systemu zarządzania lub podstawowych lub ważnych czynności, w tym dotyczących realizacji obowiązków informacyjnych oraz terminowości i jakości przekazywanych informacji,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Outsourcing.

6.5.11. Sprawozdawczość

Ocena jakościowa sprawozdawczości uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- prawidłowości oraz jakości informacji, raportów i sprawozdań przekazywanych przez zakład do organu nadzoru,
- spełnienia przez przekazywane przez zakład sprawozdania wymogów formalnych (forma, podpisy, kompletność, terminowość),
- zidentyfikowanych nieprawidłowości w zakresie sposobu wywiązywania się przez zakład z obowiązków sprawozdawczych wobec UFG,
- występowania istotnych różnic pomiędzy sprawozdaniem za IV kwartał i sprawozdaniem rocznym z uwzględnieniem powodów pojawienia się tych różnic,
- monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej przez Komitet Audytu,
- przestrzegania przez zakład przepisów dotyczących rotacji firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta,
- opinii biegłego rewidenta zawartej w sprawozdaniu z badania sprawozdania finansowego za rok podlegający ocenie (w tym w szczególności zwrócenia uwagi przez biegłego rewidenta na istotne kwestie wynikające z badania, wydania opinii z zastrzeżeniem bądź opinii negatywnej) lub przyczyn odmowy wydania opinii przez biegłego rewidenta,
- opinii biegłego rewidenta zawartej w sprawozdania z badania SFRCR za rok podlegający ocenie (w tym w szczególności zwrócenia uwagi przez biegłego rewidenta na istotne kwestie wynikające z badania, wydania opinii z zastrzeżeniem bądź opinii negatywnej) lub przyczyn odmowy wydania opinii przez biegłego rewidenta,
- oceny jakości zarządzania ryzykiem modeli dla modeli stosowanych w ramach wyceny aktywów i zobowiązań, własnej oceny ryzyka i wypłacalności, taryfikacji składek, a także wymogu kapitałowego (w przypadku gdy zakład stosuje model wewnętrzny),

- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. sprawozdawczości wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Sprawozdawczość.

6.5.11.1. Jakość danych

Ocena jakości danych uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- kompletności, poprawności, wiarygodności oraz aktualności wykorzystywanych danych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Jakość danych.

6.5.12. Relacje z organem nadzoru

Ocena jakościowa relacji z organem nadzoru uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- współpracy z organem nadzoru,
- relacji w trakcie prowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych, w tym możliwości sprawnego przeprowadzania inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- jakości, terminowości, kompletności i prawidłowości sporządzanych informacji, wyjaśnień, dokumentów,
- sposobu i terminowości realizacji zaleceń wydanych przez organ nadzoru,
- inicjowania spotkań w celu zakomunikowania organowi nadzoru istotnych decyzji,
- jakości współpracy zakładu w zakresie zgłaszania informacji/wniosków do Rejestru pośredników ubezpieczeniowych (RPU)⁴¹,
- zarządzania przez zakład informacjami otrzymanymi od organu nadzoru,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dotyczących czasu oczekiwania na przekazanie przez zakład korekty sprawozdania lub do współpracy zakładu z organem nadzoru w zakresie wykonania korekty,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Relacje z organem nadzoru.

6.5.13. Jakość zarządzania ryzykiem operacyjnym

Ocena jakości zarządzania ryzykiem operacyjnym uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- czynników ryzyka operacyjnego, na które zakład jest lub może być narażony oraz sposobów, w jaki można ograniczyć to ryzyko,
- działań podejmowanych przez zakład i procedur wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem operacyjnym, z uwzględnieniem wspierającego je systemu IT,
- limitów tolerancji ryzyka ustanowionych w odniesieniu do kluczowych obszarów ryzyka operacyjnego zakładu,

⁴¹ <https://rpu.knf.gov.pl/>

- stwierdzonych przypadków fraudów/prania brudnych pieniędzy oraz podjętych w związku z tym działań przez zakład,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. zarządzania ryzykiem operacyjnym w zakładzie wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Jakość zarządzania ryzykiem operacyjnym.

■ Systemy IT

Ocena jakościowa systemów IT uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- stosowania się do wszystkich wytycznych określonych w „Wytycznych dotyczących zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji”,
- posiadania dokumentacji w zakresie zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, która podlega regularnym przeglądom,
- wykorzystywania mechanizmów kontroli i dostępu pozwalających na jednoznaczne określenie i uwierzytelnienie tożsamości oraz autoryzację użytkownika w systemach informatycznych eksploatowanych przez zakład,
- regulacji wewnętrznych spełniających wymagania określone w Wytycznych IT w zakresie powierzania czynności z obszaru IT podmiotom zewnętrznym oraz czy proces powierzania czynności podmiotom zewnętrznym jest realizowany zgodnie z regulacjami wewnętrznymi,
- zarządzania ryzykiem korzystania z rozwiązań dostarczanych w modelu Cloud Computing,
- identyfikacji i szacowania ryzyka w zakresie bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
- występowania incydentów w obszarze środowiska teleinformatycznego,
- ustanowienia, wdrożenia i utrzymywania zasad ciągłości działania w zakresie środowiska teleinformatycznego,
- okoliczności, które mogą negatywnie wpłynąć na wykorzystywane w zakładzie systemy IT,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. systemów IT stosowanych w zakładzie wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Systemy IT.

■ Ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności

Ocena jakościowa dotycząca ryzyka prawnego uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- braku wdrożenia, niewłaściwego lub nieskutecznego wdrożenia przepisów prawa bądź wytycznych i rekomendacji organu nadzoru,
- niekorzystnych rozstrzygnięć sądowych lub administracyjnych, w szczególności w związku z kierowaniem pozwów grupowych oraz zmian w orzecznictwie,
- trwających oraz zakończonych postępowań administracyjnych, w tym dotyczących nałożenia na zakład kary w obszarze ochrony klientów przez organ nadzoru/UOKiK/Rzecznika Finansowego,

- stosowania klauzul niedozwolonych, klauzul analogicznych do uznanych za niedozwolone lub praktyk, co do których istnieje podejrzenie, że mogą nosić znamiona naruszenia zbiorowych interesów konsumentów,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. ryzyka prawnego i ryzyka braku zgodności wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności.

■ **Jakość zarządzania portfelem inwestycyjnym**

Ocena jakościowa obszaru zarządzania portfelem inwestycyjnym uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- sposobu ulokowania aktywów zgodnie z „zasadą ostrożnego inwestora”,
- posiadania strategii zarządzania lokatami, odpowiedniej do prowadzonej działalności lokacyjnej,
- systemu zarządzania ryzykiem związanym z lokowaniem środków finansowych pozwalającym na określenie, pomiar i monitorowanie ryzyk, na które zakład jest lub może być narażony, oraz na zarządzanie tymi ryzykami i efektywne raportowanie,
- przypadków zawierania transakcji na instrumentach pochodnych w celach spekulacyjnych, w tym z wykorzystaniem dźwigni finansowej,
- metod weryfikacji wyceny aktywów, w szczególności nienotowanych, których wycena dokonywana jest jedynie przez emitenta.
- posiadanych mechanizmów, w tym procedur zapobiegających konfliktowi interesów w zarządzaniu lokatami przez podmiot zewnętrzny, przyjmowaniu nadmiernego ryzyka inwestycyjnego, lokowania niezgodnie z udzielonymi pełnomocnictwami oraz strategią zakładu.
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. jakości zarządzania portfelem inwestycyjnym wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Jakość zarządzania portfelem inwestycyjnym.

6.6. Korekta oceny zarządzania

1. Jeżeli zakład dokonał wypłaty dywidendy skutkującej brakiem pokrycia wymogów kapitałowych do dnia nadania oceny BION, to ocena zarządzania wynosi 4,00, a w przypadku wypłaty dywidendy z naruszeniem stanowiska KNF do dnia nadania oceny BION, to ocena zarządzania wynosi 3,50.
2. Jeżeli nie są wypełniane zobowiązania inwestorskie, to ocena zarządzania nie może być lepsza niż 2,50.
3. Jeżeli zakład nie przestrzega przepisów dotyczących rotacji firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta, to ocena zarządzania nie może być lepsza niż 2,50.
4. Jeżeli stwierdzone zostały przypadki stosowania „agresywnej księgowości”, to ocena zarządzania nie może być lepsza niż 3,00.

5. Jeżeli biegły rewident zawarł w sprawozdaniu z badania sprawozdania finansowego lub SFCR za rok podlegający ocenie opinię zawierającą objaśnienie ze zwróceniem uwagi na istotną kwestię, która w ocenie organu nadzoru wpływa negatywnie na jakość sprawozdania finansowego lub SFCR, to ocena zarządzania nie może być lepsza niż 2,00.
6. Jeżeli biegły rewident zawarł w sprawozdaniu z badania sprawozdania finansowego lub SFCR za rok podlegający ocenie opinię z zastrzeżeniem, to ocena zarządzania nie może być lepsza niż 2,50.
7. Jeżeli biegły rewident zawarł w sprawozdaniu z badania sprawozdania finansowego lub SFCR za rok podlegający ocenie opinię negatywną lub odmówił wydania opinii, to ocena zarządzania wynosi 4,00.
8. Jeżeli wydana była decyzja organu nadzoru zobowiązująca zakład do wykonania zaleceń, to ocena zarządzania nie może być lepsza niż 2,00.

7. OCENA RYZYKA OCHRONY KLIENTÓW⁴²

Jednym z celów działania UKNF, wpisującym się w jego misję jako organu nadzoru, jest dbałość o ochronę interesów klientów, którzy są uczestnikami rynku finansowego. W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania i zarządzania działalnością przez zakłady w ramach sektora ubezpieczeniowego, niezbędne jest, aby zakłady identyfikowały ryzyka występujące w szeroko pojętym obszarze ochrony klienta, związane nie tylko z produktami, ich dystrybucją i usługami, ale również z funkcjonowaniem całego sektora ubezpieczeniowego. Zakłady powinny dążyć do skutecznej implementacji zasad i reguł zarządzania ryzykiem ochrony klientów, odpowiednich do charakteru, skali i złożoności działalności prowadzonej przez zakład. Wyżej wymienione powinny obejmować specyficzne ryzyka, zagrażające interesom klientów, związane ze strategią zakładu, modelem biznesowym, procesami wewnętrznymi oraz zewnętrznymi czynnikami.

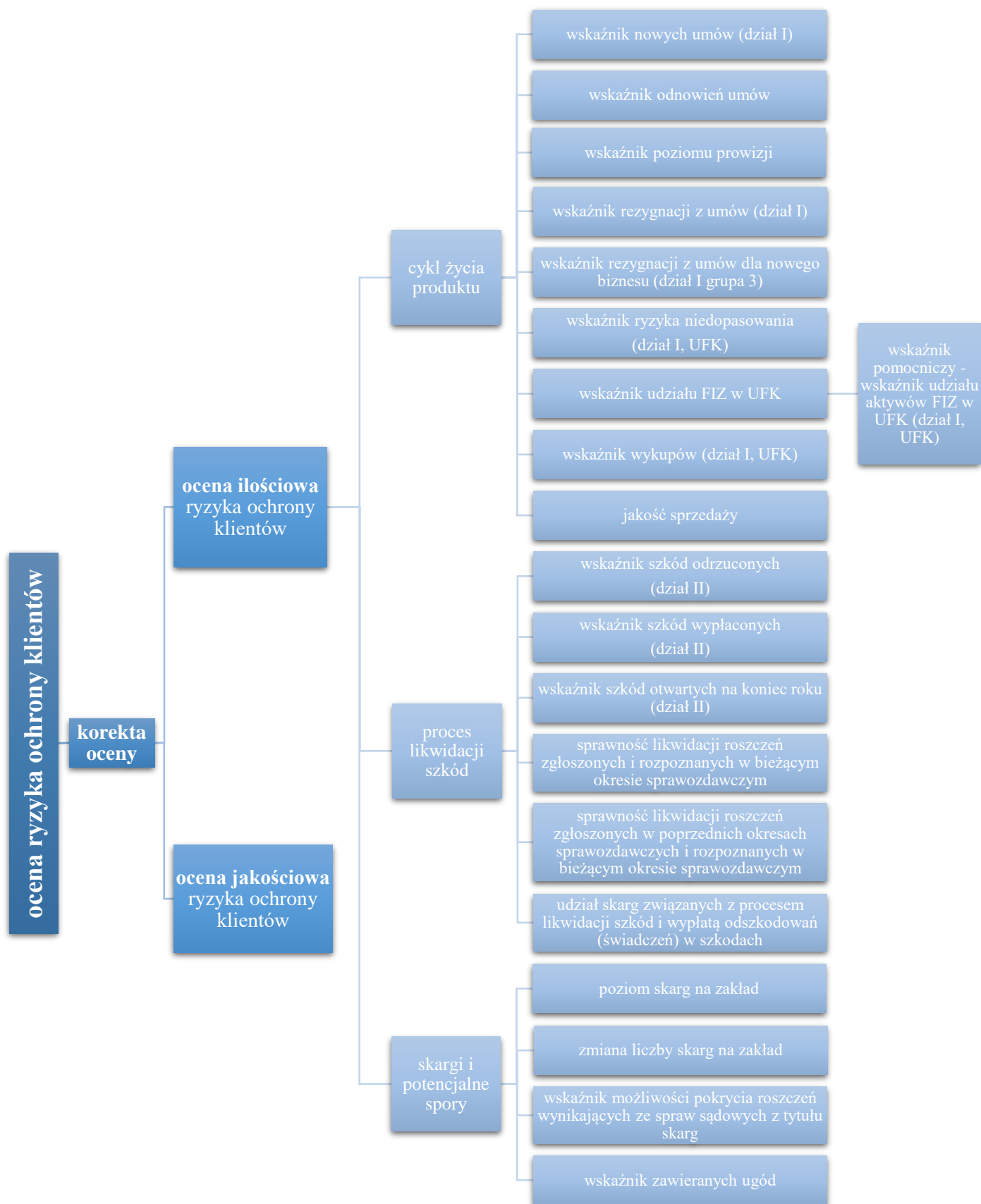
Wydzielenie ryzyka ochrony klientów z oceny ryzyka w ramach BION, ma na celu podkreślenie istotnych różnic pomiędzy oceną kwestii związanych z ochroną klientów, a oceną ryzyka mikroostrożnościowego i ich odmiennego wpływu na działalność zakładu oraz całego sektora ubezpieczeniowego, a co za tym idzie również innej perspektywy nadzorczej.

Ocena ryzyka obszaru zostanie nadana w oparciu o wzór przedstawiony w rozdziale 1.11., uwzględniający zarówno ocenę ryzyka ochrony klientów w ujęciu ilościowym, jak i ocenę jakościową, która ma wpływ na ostateczną ocenę obszaru. Należy podkreślić, że ocena otrzymana za pomocą wzoru może ulec ewentualnej zmianie (tj. pogorszeniu), w związku z nałożoną na obszar korektą określoną w niniejszej metodyce.

Ocena obszaru „Ryzyko ochrony klientów” nadawana jest w oparciu o poniższy schemat:

⁴² Jako „klienta” należy rozumieć nieprofesjonalnego uczestnika rynku finansowego korzystającego z usług zakładu ubezpieczeń świadczonych w ramach prowadzonej działalności ubezpieczeniowej (tj. ubezpieczającego, ubezpieczonego, uposażonego, uprawnionego z umowy ubezpieczenia, poszkodowanego, poszukującego ochrony ubezpieczeniowej i zleceniodawcę gwarancji ubezpieczeniowej).

Schemat 12. Ocena dla ryzyka ochrony klientów

7.1. Ocena cyklu życia produktu⁴³

7.1.1. Wskaźnik nowych umów (dział I)

$$ocena\ WNU = \sum_{LoB=1}^4 ocena(WNU_{LoB}) * W_{LoB}$$

gdzie:

$$\text{dla pojedynczej linii biznesowej: } WNU_{LoB} = \frac{LU_{N_{LoB}}}{LU_{KR_{LoB}}}$$

$LU_{N_{LoB}}$ - liczba nowych umów w ciągu roku

$LU_{KR_{LoB}}$ - liczba umów na koniec roku

w_{LoB} - waga linii biznesowej mierzona jej udziałem składki przypisanej brutto

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od jego poziomu w poszczególnych liniach biznesowych, w których zakład prowadzi działalność.

7.1.2. Wskaźnik odnowień umów

$$WOU = \frac{Lo}{Lu}$$

gdzie:

Lo – liczba odnowionych umów (dział I)/polis (dział II) w danym okresie, które zostały zawarte w latach poprzednich

Lu – liczba zawartych umów (dział I)/polis (dział II) w danym okresie

7.1.3. Wskaźnik poziomu prowizji

$$WKP = \frac{KAP}{SZB}$$

gdzie:

KAP – suma prowizji z działalności bezpośredniej i reasekuracji czynnej

SZB – składka zarobiona brutto

7.1.4. Wskaźnik rezygnacji z umów (dział I)

$$ocena\ WRU = \sum_{gr=1}^5 ocena(WRU_{gr}) * w_{gr}$$

⁴³ Obszar „Cykl życia produktu” powinien być analizowany i oceniany również w aspekcie wybranych wskaźników z obszaru „Ryzyko ubezpieczeniowe” oraz „Model biznesowy”, w szczególności wskaźnika szkodowości na udziale własnym (5.2.1), wskaźnika łączonego na udziale własnym (5.2.3), wskaźnika kosztów akwizycji (5.4.1) oraz wskaźnika zmiany składek przypisanych brutto (6.1.1).

gdzie:

$$\text{dla pojedynczej grupy ubezpieczeń}^{44}: WRU_{gr} = \frac{UR_{gr}}{UZ_{gr}}$$

UR_{gr} – liczba umów rozwiązanych przez klientów w okresie sprawozdawczym przed zajściem zdarzenia ubezpieczeniowego dla danej grupy ubezpieczeń⁴⁵

UZ_{gr} – liczba umów czynnych w okresie sprawozdawczym dla danej grupy ubezpieczeń⁴⁶

w_{gr} – waga grupy ubezpieczeń⁴⁷ mierzona udziałem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto

7.1.5. Wskaźnik rezygnacji z umów dla nowego biznesu (dział I grupa 3)

$$\text{ocena WRNB} = \sum \text{ocena}(WRNB_{gr}) * w_{gr}$$

gdzie:

$$\text{dla pojedynczej grupy ubezpieczeń}^{48}: WRNB_{gr} = \frac{URZO_{gr}}{UZO_{gr}}$$

$URZO_{gr}$ – liczba umów rozwiązanych przez klientów w okresie sprawozdawczym przed zajściem zdarzenia ubezpieczeniowego w okresie sprawozdawczym z umów zawartych w okresie sprawozdawczym dla 3 grupy ubezpieczeń działu I

UZO_{gr} – liczba umów zawartych w okresie sprawozdawczym dla danej grupy ubezpieczeń działu I

w_{gr} – waga 3 grupy ubezpieczeń działu I mierzona udziałem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto

7.1.6. Wskaźnik ryzyka niedopasowania (dział I, UFK)

$$WN = \frac{LP_{N\dot{Z}} + LP_{OWA}}{LP_{OW}}$$

gdzie:

$LP_{N\dot{Z}}$ - liczba polis zawartych na żądanie (bez PPK i PPE)

LP_{OWA} - liczba polis zawartych z odmową wypełnienia ankiety (bez PPK i PPE)

LP_{OW} - liczba polis wystawionych ogółem (bez PPK i PPE)

⁴⁴ Reasekurację czynną należy traktować jako jedną osobną grupę.

⁴⁵ *ibidem*

⁴⁶ *ibidem*

⁴⁷ *ibidem*

⁴⁸ Grupa ubezpieczeń - *ibidem*

7.1.7. Wskaźnik udziału FIZ w UFK

$$WFIZUFK = \frac{\sum A^{FIZ\ UFK}}{\sum A^{UFK\ 10\%}}$$

gdzie:

$A^{FIZ\ UFK}$ - wartość aktywów FIZ w danym ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym na koniec bieżącego roku (o ile udział FIZ w UFK >10%)

$A^{UFK\ 10\%}$ - wartość wszystkich aktywów posiadanych w danym ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym (o ile udział FIZ w UFK >10%) na koniec bieżącego roku

W przypadku, gdy zakład ubezpieczeń nie posiada UFK z FIZ to ocena 1.

Przy ocenie wskaźnika zostanie uwzględniony udział ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych, w których aktywa FIZ przekracza 10% łącznej wysokości aktywów danego funduszu, w łącznej wysokości portfela ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych:

$$WFIZUFK_{portfel} = \frac{\sum A^{FIZUFK}}{\sum A^{UFK}}$$

A^{UFK} - wartość wszystkich aktywów posiadanych w umowach związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym na koniec bieżącego roku.

7.1.8. Wskaźnik wykupów (dział I, UFK)

$$WW = \text{średnia} \left(\frac{l_i^{wyk}}{l_i^{\text{polis na początek}} + l_i^{\text{wystawionych w okresie}}} \right)$$

gdzie:

l_i^{wyk} – liczba wykupów całkowitych zrealizowanych (bez PPK, PPE, IKE, IKZE)

$l_i^{\text{polis na początek}}$ – liczba polis na początek okresu i (bez PPK, PPE, IKE, IKZE)

$l_i^{\text{wystawionych w okresie}}$ – liczba polis wystawionych w okresie i (bez PPK, PPE, IKE, IKZE)

średnia – średnia arytmetyczna po kwartałach

i – numer kwartału ($i = 1, 2, 3$ lub 4)

7.1.9. Jakość sprzedaży

- Dział I

$$JS = \frac{\frac{LS_{JS}}{LOS\acute{o}b}}{\frac{LS_{dział\ I\ klasa\ i}}{LOS\acute{o}b\ dzia\l\ I\ klasa\ i}}$$

- Dział II (zakłady ubezpieczeń)

$$JS = \frac{\frac{LS_{JS}}{\overline{Lryzyk}}}{\frac{LS_{dział II klasa ii}}{\overline{Lryzyk}_{dział II klasa ii}}}$$

gdzie:

LS_{JS} – liczba skarg wniesionych w okresie sprawozdawczym na działalność agenta ubezpieczeniowego, niezrozumiałe lub niezgodne z prawem zapisy ogólnych warunków ubezpieczenia, brak należytej informacji w zakresie charakterystyki produktu

\overline{Lryzyk} – liczba ryzyk

$Losób$ – liczba osób ubezpieczonych

$LS_{dział I klasa i}$ – łączna liczba skarg na zakłady działu I należące do klasy i

$LS_{dział II klasa ii}$ – łączna liczba skarg na zakłady działu II należące do klasy ii

$Losób_{dział I klasa i}$ – łączna liczba osób ubezpieczonych dla zakładów działu I należących do klasy i

$\overline{Lryzyk}_{dział II klasa ii}$ – łączna liczba ryzyk dla zakładów działu II należących do klasy ii

7.2. Ocena procesu likwidacji szkód

7.2.1. Wskaźnik szkód odrzuconych (dział II)

$$ocena\ WSR = \sum_{LOB=1}^{12} ocena(WSR_{LOB}) * W_{LOB}$$

gdzie:

dla pojedynczej linii biznesowej: $WSR_{LOB} = \frac{LOi\dot{S}_{ZBW_{LOB}}}{(LOi\dot{S}_{O_{LOB}} + LOi\dot{S}_{ODW_{LOB}} + LOi\dot{S}_{ZBW_{LOB}})}$

$LOi\dot{S}_{O_{LOB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku i otwartych na koniec roku dla danej linii biznesowej

$LOi\dot{S}_{ODW_{LOB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku, zamkniętych i rozliczonych na koniec roku z dokonaniem wypłat dla danej linii biznesowej

$LOi\dot{S}_{ZBW_{LOB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku, zamkniętych i rozliczonych na koniec roku bez dokonania wypłat dla danej linii biznesowej

W_{LOB} - waga linii biznesowej mierzona udziałem składki przypisanej brutto

7.2.2. Wskaźnik szkód wypłaconych (dział II)

$$ocena WSW = \sum_{LoB=1}^{12} ocena(WSW_{LoB}) * w_{LoB}$$

gdzie:

$$\text{dla pojedynczej linii biznesowej: } WSW_{LoB} = \frac{LOi\acute{S}_{ODW_{LoB}}}{(LOi\acute{S}_{O_{LoB}} + LOi\acute{S}_{ODW_{LoB}} + LOi\acute{S}_{ZBW_{LoB}})}$$

$LOi\acute{S}_{O_{LoB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku i otwartych na koniec roku dla danej linii biznesowej

$LOi\acute{S}_{ODW_{LoB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku, zamkniętych i rozliczonych na koniec roku z dokonaniem wypłat dla danej linii biznesowej

$LOi\acute{S}_{ZBW_{LoB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku, zamkniętych i rozliczonych na koniec roku bez dokonania wypłat dla danej linii biznesowej

w_{LoB} - waga linii biznesowej mierzona udziałem składki przypisanej brutto

7.2.3. Wskaźnik szkód otwartych na koniec roku (dział II)

$$ocena WSO = \sum_{LoB=1}^{12} ocena(WSO_{LoB}) * w_{LoB}$$

gdzie:

$$\text{dla pojedynczej linii biznesowej: } WSO_{LoB} = \frac{LOi\acute{S}_{O_{LoB}}}{(LOi\acute{S}_{O_{LoB}} + LOi\acute{S}_{ODW_{LoB}} + LOi\acute{S}_{ZBW_{LoB}})}$$

$LOi\acute{S}_{O_{LoB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku i otwartych na koniec roku dla danej linii biznesowej

$LOi\acute{S}_{ODW_{LoB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku, zamkniętych i rozliczonych na koniec roku z dokonaniem wypłat dla danej linii biznesowej

$LOi\acute{S}_{ZBW_{LoB}}$ - liczba odszkodowań i świadczeń zgłoszonych w ciągu roku, zamkniętych i rozliczonych na koniec roku bez dokonania wypłat dla danej linii biznesowej

w_{LoB} - waga linii biznesowej mierzona udziałem składki przypisanej brutto

7.2.4. Sprawność likwidacji⁴⁹ roszczeń zgłoszonych i rozpoznanych w bieżącym okresie sprawozdawczym

$$SLAkt = \sum_{gr=1}^n \left(\frac{\sum_{i=1}^{Nakt} czas_reakcji_i}{Nakt} \right) * w_{gr}$$

gdzie:

gr – grupa ubezpieczeń zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, za wyjątkiem grupy 15. działu II

czas_reakcji_i – różnica między datą rozpoznania i-tego roszczenia a datą jego zgłoszenia (dla roszczeń zgłoszonych i rozpoznanych w bieżącym okresie sprawozdawczym w danej grupie)⁵⁰

Nakt – liczba roszczeń zgłoszonych i rozpoznanych w bieżącym okresie sprawozdawczym

w_{gr} – waga grupy ubezpieczeń mierzona udziałem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto (dział I)/udziałem składki przypisanej brutto (dział II)

n – ilość grup, w których zakład prowadzi działalność

7.2.5. Sprawność likwidacji⁵¹ roszczeń zgłoszonych w poprzednich okresach sprawozdawczych i rozpoznanych w bieżącym okresie sprawozdawczym

$$SLPoprz = \sum_{gr=1}^n \left(\frac{\sum_{i=1}^{Npoprz} czas_reakcji_i}{Npoprz} \right) * w_{gr}$$

gdzie:

gr – grupa ubezpieczeń zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, za wyjątkiem grupy 15. działu II

⁴⁹ Sprawność likwidacji - średnia arytmetyczna okresów czasu upływających między zgłoszeniem roszczenia z umowy ubezpieczenia a wydaniem pierwszego oświadczenia, w którym zakład uznaje to roszczenie w całości lub w części, albo uznaje je za niezasadne, przekazując osobie występującej z roszczeniem oświadczenie, o którym mowa w art. 14 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK, oraz art. 29 ust. 5 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (w dalszej części wydanie takowego oświadczenia będzie nazywane „oceną roszczenia”, natomiast roszczenie w związku z którym oświadczenie zostało wydane, będzie nazywane „roszczeniem ocenionym”).

⁵⁰ Roszczenie rozpoznane - roszczenie, dla którego wydane zostało przez zakład pierwsze oświadczenie, tj. pierwsze stanowisko zakładu w związku z danym roszczeniem, w którym:

- zakład uznaje roszczenie w całości lub w części, albo

- uznaje je za niezasadne, przekazując osobie występującej z roszczeniem oświadczenie, o którym mowa w art. 14 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK, oraz art. 29 ust. 5 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Poprzez roszczenie nierozpoznane należy rozumieć roszczenie, dla którego nie zostało wydane przez zakład pierwsze oświadczenie.

W przypadku rozpatrzenia roszczenia w dniu zgłoszenia wartość powinna wynieść 0 dni. Przykładowo, jeżeli roszczeniem klienta jest umówienie się na wizytę lekarską, za datę rozpatrzenia roszczenia przyjmuje się dzień w jakim zaproponowano klientowi termin wizyty (pierwszy dostępny termin), a nie czas, który upłynął od umówienia się na wizytę do czasu jego realizacji.

⁵¹ Sprawność likwidacji - *ibidem*

czas_reakcji_i – różnica między datą rozpoznania i-tego roszczenia a datą jego zgłoszenia (dla roszczeń zgłoszonych w poprzednich okresach sprawozdawczych i rozpoznanych w bieżącym okresie sprawozdawczym w danej grupie)⁵²

Npoprz – liczba roszczeń zgłoszonych w poprzednich okresach sprawozdawczych i rozpoznanych w bieżącym okresie sprawozdawczym

w_{gr} – waga grupy ubezpieczeń mierzona udziałem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto (dział I)/udziałem składki przypisanej brutto (dział II)

n – ilość grup, w których zakład prowadzi działalność

Wskaźniki SLAkt oraz SLPoprz należy oceniać łącznie ze wskaźnikiem „Udział roszczeń, dla których w okresie sprawozdawczym nie wydano decyzji, w rozpoznawanych roszczeniach ogółem”.

7.2.6. Udział skarg związanych z procesem likwidacji szkód i wypłatą odszkodowań (świadczeń) w szkodach

$$USZO = \frac{LS_{likwidacja_odszkodowania}}{LSZ}$$

gdzie:

LS_{likwidacja_odszkodowania} – liczba skarg wniesionych w okresie sprawozdawczym, dla których przedmiotem skargi jest: odmowa wypłaty całości odszkodowania (świadczenia), odmowa wypłaty części odszkodowania (świadczenia), wysokość przyznanego odszkodowania, świadczenia lub wartość wykupu częściowego, opieszałość, nieterminowa likwidacja szkody lub nieterminowa wypłata świadczenia

LSZ – liczba szkód zlikwidowanych w okresie sprawozdawczym

7.3. Ocena skarg i potencjalnych sporów

7.3.1. Poziom skarg na zakład

- Dział I

$$PS = \frac{\frac{LS}{RTUB}}{\frac{LS_{dział\ I\ klasa\ i}}{RTUB_{dział\ I\ klasa\ i}}}$$

- Dział II (zakłady ubezpieczeń)

$$PS = \frac{\frac{LS}{SPB}}{\frac{LS_{dział\ II\ klasa\ ii}}{SPB_{dział\ II\ klasa\ ii}}}$$

gdzie:

⁵² Roszczenie rozpoznane - *ibidem*

LS – liczba skarg wniesionych w okresie sprawozdawczym

SPB – składka przypisana brutto z działalności bezpośredniej

RTUB – rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto

LS_{dział I klasa i} – łączna liczba skarg na zakłady działu I należące do klasy *i*

LS_{dział II klasa ii} – łączna liczba skarg na zakłady działu II należące do klasy *ii*

RTUB_{dział I klasa i} – rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto dla zakładów działu I należących do klasy *i*

SPB_{dział II klasa ii} – składka przypisana brutto z działalności bezpośredniej dla zakładów działu II należących do klasy *ii*

Przy ocenie wskaźnika zostanie uwzględniona ilość skarg zgłoszona do Rzecznika Finansowego, na podstawie poniższego wzoru z uwzględnieniem nominalnej liczby skarg:

- Dział I

$$PS_{RF} = \frac{U_{LS_{RF}(\text{dział I})}}{U_{RTU}}$$

- Dział II (zakłady ubezpieczeń)

$$PS_{RF} = \frac{U_{LS_{RF}(\text{dział II})}}{U_{SPB}}$$

$U_{LS_{RF}(\text{dział I})}$ – udział skarg na zakłady działu I w skargach działu I zgłoszonych do Rzecznika Finansowego

$U_{LS_{RF}(\text{dział II})}$ – udział skarg na zakłady działu II w skargach działu II zgłoszonych do Rzecznika Finansowego

U_{RTU} – udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych zakładu działu I w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych zakładów działu I

U_{SPB} – udział składki przypisanej brutto zakładu działu II w składce przypisanej brutto zakładów działu II z działalności bezpośredniej

7.3.2. Zmiana liczby skarg na zakład

$$ZS = \sum_{i=1}^{i=3} w_i \cdot \left(\frac{LS_{n+1-i} - LS_{n-i}}{LS_{n-i}} \right)$$

W zależności od ilości lat, w których zakład prowadzi działalność:

$$w_i = \begin{cases} \frac{1}{2} & \text{gdy } i = 1 \\ \frac{1}{3} & \text{gdy } i = 2 \text{ (dla okresu 4 lat i więcej);} \\ \frac{1}{6} & \text{gdy } i = 3 \end{cases}$$

$$w_i = \begin{cases} \frac{2}{3} & \text{gdy } i = 1 \\ \frac{1}{3} & \text{gdy } i = 2 \end{cases} \text{ (dla okresu 3 lat);}$$

$$w_i = 1 \text{ gdy } i = 1 \text{ (dla okresu 2 lat);}$$

gdzie:

LS_n – liczba skarg czynnych w okresie sprawozdawczym w roku n

LS_{n-1} – liczba skarg czynnych w okresie sprawozdawczym w roku n-1

LS_{n-2} – liczba skarg czynnych w okresie sprawozdawczym w roku n-2

LS_{n-3} – liczba skarg czynnych w okresie sprawozdawczym w roku n-3

Wskaźnik może zostać skorygowany, w zależności od poziomu zmiany składek przypisanych brutto z działalności bezpośredniej oraz poziomu skarg na zakład.

7.3.3. Wskaźnik możliwości pokrycia roszczeń wynikających ze spraw sądowych⁵³ z tytułu skarg

$$RSS = \frac{KZUR}{R_{sądowe}}$$

gdzie:

KZUR – suma kwot zasądzonych na rzecz skarżących, wartość zawartych ugód sądowych, wartość roszczeń zgłoszonych, które nie zostały wypłacone oraz wartość roszczeń zgłoszonych w toku

$R_{sądowe}$ – wartość rezerw utworzonych na sprawy sądowe z tytułu skarg oraz kwoty wypłacone w związku postępowaniami sądowymi dotyczące skarg w danym okresie

7.3.4. Wskaźnik zawieranych ugód

$$WWSS = \frac{L_{sądowe_{ugód}}}{L_{sądowe_{ogółem}}}$$

gdzie:

$L_{sądowe_{ugód}}$ – liczba spraw sądowych, które zakończyły się ugodą (w tym ugodą pozasądową) w okresie sprawozdawczym

⁵³ Poprzez sprawy sądowe należy rozumieć wszystkie sprawy sądowe, zarówno te zakończone prawomocnym wyrokiem sądu, jak i sprawy sądowe/ugody w toku, z których nastąpiły wypłaty.

$L_{\text{sądowe ogółem}}$ – liczba spraw sądowych w okresie sprawozdawczym

7.4. Ocena jakościowa ryzyka ochrony klientów

Zagadnienia dotyczące jakościowej oceny ryzyka ochrony klientów należy stosować odpowiednio, w zależności od rodzaju prowadzonej przez zakład działalności.

7.4.1. Cykl życia produktu

Ocena jakości ochrony klientów, w szczególności w zakresie dotyczącym produktu, dla każdego z niżej wymienionych obszarów uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia obejmujące poszczególne etapy cyklu życia produktu (projektowanie, oferowanie, monitorowanie, obsługa posprzedażowa, zarządzanie wadami, ustalanie i realizacja świadczeń ubezpieczeniowych oraz występowanie potencjalnych skarg i sporów), dotyczące:

- tworzenia i zarządzania produktami ubezpieczeniowymi,
- publikowanych oraz przekazywanych klientom materiałów informacyjnych,
- przekazywania dystrybutorom ubezpieczeń odpowiednich informacji dotyczących produktów ubezpieczeniowych oraz o procesie ich zatwierdzania,
- sposobu wynagradzania osób wykonujących czynności dystrybucyjne zakładu ubezpieczeń, agentów ubezpieczeniowych i agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające, w tym uzależnienia wynagrodzenia jedynie od liczby sprzedanych produktów,
- oferowania przez zakład produktów, które odpowiadają wymaganiom i potrzebom klientów,
- potencjalnego konfliktu interesów w związku z otrzymywaniem przez zakład ubezpieczeń świadczeń dodatkowych (tzw. kick-back) od zarządzających lokatami, mogących naruszać zasadę doboru lokat, mając na uwadze najlepszy interes ubezpieczających, ubezpieczonych i uprawnionych z umów ubezpieczenia,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości w zakresie obsługi posprzedażowej,
- prowadzenia rejestru wad,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Cykl życia produktu,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości dot. cyklu życia produktu wynikających z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych.

7.4.1.1. Postępowania w zakresie ustalenia i realizacji świadczeń ubezpieczeniowych

Ocena postępowań w zakresie ustalenia i realizacji świadczeń ubezpieczeniowych uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- zidentyfikowanych nieprawidłowości w zakresie prowadzenia przez zakład postępowań w zakresie ustalenia i realizacji świadczeń ubezpieczeniowych,
- zidentyfikowanych nieprawidłowości z bieżącego nadzoru, przeprowadzonych inspekcji lub wizyt nadzorczych,

- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Postępowania w zakresie ustalenia i realizacji świadczeń ubezpieczeniowych.

7.4.1.2. Skargi i potencjalne spory

Ocena obsługi skarg oraz zarządzania potencjalnymi sporami uwzględnia co najmniej następujące zagadnienia dotyczące:

- zidentyfikowanych nieprawidłowości w zakresie procesu rozpatrywania skarg (w tym reklamacji) w zakładzie,
- decyzji, w której Prezes UOKiK zobowiązał zakład do wykonania przyjętych na siebie zobowiązań do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia skutków naruszenia zbiorowych interesów klientów,
- kary nałożonej przez KNF/Rzecznika Finansowego/UOKiK na zakład oraz agenta zakładu w związku z działalnością agencyjną na rzecz tego zakładu,
- reklamacji na proces dystrybucji w związku z działalnością na rzecz tego zakładu,
- toczących się postępowań przed KNF/Rzecznikiem Finansowym/UOKiK wobec zakładu w zakresie ochrony klientów,
- realizowania przez zakład zadeklarowanych przez siebie działań mitygujących w obszarze Skargi i potencjalne spory,
- zapewnienia przez zakład (zgodnie z art. 19 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1286/2014 z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie dokumentów zawierających kluczowe informacje, dotyczących detalicznych produktów zbiorowego inwestowania i ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych (PRIIP)), aby indywidualni inwestorzy mieli możliwość:
 - złożenia skargi przeciw twórcy PRIIP,
 - otrzymania odpowiedzi na skargę terminowo i w sposób należyty,
 - skutecznego dochodzenia roszczeń, także w przypadku sporów transgranicznych.

7.5. Korekta oceny ryzyka ochrony klientów

1. Jeżeli w zakładzie zostały zidentyfikowane sytuacje, które doprowadziły do konfliktu interesów, to ocena ryzyka ochrony klientów nie może być lepsza niż 2,50.
2. Jeżeli zakład jest stroną w sprawach sądowych, których zakończenie na niekorzyść zakładu może zagrażać jego wypłacalności, to ocena ryzyka ochrony klientów nie może być lepsza niż 3,00.
3. Jeżeli zakład prowadzi praktyki naruszające interesy klientów, to ocena ryzyka ochrony klientów nie może być lepsza niż 3,00.

8. Korekta końcowej oceny ryzyka w ramach BION

1. Jeżeli przynajmniej jedna z ocen w następujących obszarach: „Model biznesowy”, „Nadzór właścicielski”, „Osoby pełniące kluczowe funkcje”, „Sprawozdawczość”, „System zarządzania ryzykiem”, jest co najmniej równa 4,00, to ocena ryzyka mikroostrożnościowego oraz końcowa ocena BION nie mogą być lepsze niż 3,00.
2. Jeżeli ocena obszaru „Ryzyka ochrony klientów” wskazuje na wysokie ryzyko, to końcowa ocena BION nie może być na poziomie lepszym niż podwyższone ryzyko (nie lepsze niż 2,50).
3. Jeżeli biegły rewident zawarł w sprawozdaniu z badania sprawozdania finansowego lub SFCR za rok podlegający ocenie opinię negatywną lub stwierdzono stosowanie „agresywnej księgowości”, to ocena ryzyka mikroostrożnościowego oraz końcowa ocena BION nie mogą być lepsze niż 3,50.
4. Jeżeli zakład nie przekazał lub nie realizuje planu naprawczego, o którym mowa w art. 312 ust. 2 ustawy, to ocena ryzyka mikroostrożnościowego oraz końcowa ocena BION wynoszą 4,00.
5. Jeżeli zakład nie przekazał lub nie realizuje krótkoterminowego planu finansowego, o którym mowa w art. 313 ust. 2 ustawy, to ocena ryzyka mikroostrożnościowego oraz końcowa ocena BION wynoszą 4,00.

9. Nowe oraz pojawiające się zagrożenia w ujęciu makro (*ang. new and emerging risks*)

Nowe oraz pojawiające się zagrożenia cechuje:

- wysoka niepewność i brak wiedzy o potencjalnych skutkach i interakcjach z absorbowaniem ryzyka systemu,
- rosnąca złożoność, pojawiające się interakcje i zależności systemowe, które mogą prowadzić do nieliniowości oraz nieprzewidywalności skutków,
- zmiany w kontekście, które mogą zmienić charakter, prawdopodobieństwo oraz skalę oczekiwanych skutków⁵⁴.

W ramach tego obszaru ocenie podlegają następujące zagrożenia:

- ryzyka związane ze środowiskiem naturalnym (w tym dotyczące zanieczyszczenia powietrza/wody/gleby, jak również problemy związane z jakością środowiska (globalne ocieplenie, skażenie oceanów) oraz inne czynniki związane ze środowiskiem, które przyczyniają się występowania innych ryzyk, w szczególności takich jak ryzyko wystąpienia suszy, powodzi,
- ryzyka związane z rozwojem wiedzy i technologii, tj. wszystkie ryzyka związane z IT oraz rozwojem sztucznej inteligencji (np. cyberryzyko, ryzyko wystąpienia istotnych przerw w dostawie energii, dostępie do Internetu, zmiany technologiczne skutkujące zmianami na rynku pracy),
- ryzyka geopolityczne, tj. ryzyka związane ze zmianami gospodarczymi i politycznymi mogące mieć wpływ na kształtowanie się warunków ekonomiczno-społecznych, w których funkcjonują zakłady, a także oczekiwań związanych z tymi zmianami (np. poziomy napięć i konfliktów, handel i protekcjonizm, zmiany kursów walutowych, zmiany w strukturach przemysłu, źródła nowej/zastępczej konkurencji),
- inne ryzyka wpływające na gospodarkę globalną, takie jak np. pandemia.

Istotne znaczenie przy ocenie BION ma globalizacja przyczyniająca się do wzrostu wzajemnych powiązań między instytucjami finansowymi oraz ich coraz większego wpływu na inne rynki. Lokalne kryzysy na rynku finansowym nierzadko stają się początkiem globalnych zawirowań w wielu sektorach, dlatego tak ważne jest monitorowanie tych ryzyk, a także weryfikowanie w jaki sposób zakłady uwzględniają je w swoim planowaniu oraz czy i w jaki sposób starają się zminimalizować ich negatywny wpływ.

W ramach tego obszaru uwzględniona zostanie także koncepcja zrównoważonego rozwoju (ESG), która bierze pod uwagę następujące zagadnienia związane z działalnością zakładu:

- środowisko (*ang. environmental*),
- społeczna odpowiedzialność (*ang. social responsibility*),
- ład korporacyjny (*ang. corporate governance*).

W związku z rosnącą rolą ww. czynników z punktu widzenia zakładów kluczowe jest identyfikowanie i mierzenie istotnych ryzyk dla zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie zakłady powinny uwzględniać te ryzyka w procesach decyzyjnych i rozwoju modelu biznesowego.

⁵⁴ Źródło: <https://irgc.org/risk-governance/emerging-risk/a-protocol-for-dealing-with-emerging-risks/>

W aktach prawnych funkcjonuje definicja „ryzyk dla zrównoważonego rozwoju” (*ang. sustainability risks*) w podziale na:

- a) inwestycje - ryzyko dla zrównoważonego rozwoju oznacza sytuację lub warunki środowiskowe, społeczne lub związane z zarządzaniem, które – jeżeli wystąpią – mogłyby mieć, rzeczywisty lub potencjalny, istotny negatywny wpływ na wartość inwestycji⁵⁵; oraz
- b) zobowiązania - ryzyko dla zrównoważonego rozwoju oznacza środowiskowe, społeczne i związane z łańcuchem korporacyjnym zdarzenia lub warunki, które w razie pojawienia się mogą mieć rzeczywisty lub potencjalny znaczący niekorzystny wpływ na wartość zobowiązań⁵⁶.

Jak wskazano wcześniej, wyniki przeprowadzonych analiz zostaną uwzględnione w ocenie jakościowej w odpowiednich obszarach, o których mowa w rozdziałach 2-7.

⁵⁵ ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych

⁵⁶ Projekt zmian do Rozporządzenia delegowanego Wyłącznie II

Załącznik nr 1 - Mapa badanych rodzajów ryzyka

1. Adekwatność kapitałowa

Obszar adekwatność kapitałowa obejmuje ryzyko związane z niezapewnieniem przez zakład kapitału wystarczającego do absorpcji nieoczekiwanych strat.

- Ryzyko zarządzania kapitałem – możliwość wystąpienia braku kapitału adekwatnego do ryzyka wynikającego z prowadzonej działalności oraz strategii w zakresie planowania, struktury i źródeł pozyskiwania kapitału, a także możliwość niewłaściwej realizacji strategii (w tym nieuzyskiwania odpowiedniego wyniku finansowego).
- Ryzyko niewypłacalności – możliwość obniżenia kapitału poniżej poziomu niezbędnego do pokrycia strat.

2. Ocena zagregowanego ryzyka mikroostrożnościowego

2.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe (niewykonania zobowiązania przez kontrahenta) – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z nieoczekiwanego upadku lub wahań zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i dłużników, na które narażone są zakłady.

2.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe – możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikającą bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych.

- Ryzyko stopy procentowej – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany w strukturze terminowej stóp procentowych lub wahania zmienności stóp procentowych.
- Ryzyko cen akcji – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany rynkowych cen akcji lub wahania zmienności rynkowych cen akcji.
- Ryzyko cen nieruchomości – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany rynkowych cen nieruchomości lub wahania zmienności rynkowych cen nieruchomości.
- Ryzyko spreadu kredytowego – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany w poziomie spreadów kredytowych w odniesieniu do struktury terminowej stóp procentowych wolnych od ryzyka lub wahania ich zmienności.

- Ryzyko walutowe – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z wrażliwości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych na zmiany kursów wymiany walut lub wahania zmienności tych kursów.
- Ryzyko koncentracji aktywów – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikająca z braku dywersyfikacji portfela aktywów lub znaczącej ekspozycji niewykonania zobowiązania przez emitenta papierów wartościowych lub grupę emitentów powiązanych ze sobą.

2.3. Ryzyko ubezpieczeniowe

Ryzyko ubezpieczeniowe (aktuarialne) – możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć z zawartych umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych, w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny składek i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

- Ryzyko składki i rezerw – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmienności w zakresie występowania, częstotliwości i dotkliwości zdarzeń losowych objętych ochroną ubezpieczeniową lub umowami reasekuracji oraz ze zmienności w zakresie terminu i wysokości wypłat odszkodowań i innych świadczeń.
- Ryzyko katastroficzne – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze znacznej niepewności założeń dotyczących ustalenia wysokości składek oraz tworzenia i ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności, związanych z ekstremalnymi lub wyjątkowymi zdarzeniami losowymi.
- Ryzyko związane z rezygnacjami – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników wypowiedzeń umów ubezpieczenia i umów reasekuracji, odstąpień od umów ubezpieczenia i umów reasekuracji, przedłużeń umów ubezpieczenia i umów reasekuracji oraz wykupów ubezpieczenia.
- Ryzyko śmiertelności – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników umieralności w przypadku, gdy wzrost współczynników umieralności prowadzi do zwiększenia wartości tych zobowiązań.
- Ryzyko długowieczności – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników umieralności, w przypadku gdy spadek współczynników umieralności prowadzi do zwiększenia wartości tych zobowiązań.
- Ryzyko niezdolności do pracy i zachorowalności – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników niezdolności do pracy i zachorowalności.

- Ryzyko kosztów – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wynikać ze zmian wysokości, zmian trendu lub wahań zmienności kosztów obsługi umów ubezpieczenia i umów reasekuracji.
- Ryzyko rewizji wysokości rent – możliwość poniesienia straty lub wystąpienia niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wynikać ze zmian poziomu, zmian trendu lub wahań zmienności współczynników rewizji wysokości rent, w związku ze zmianami stanu prawnego lub stanu zdrowia osób ubezpieczonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia.

2.4. Zarządzanie

Ryzyko w obszarze zarządzania związane jest z niewłaściwym zarządzaniem, niewystarczającą identyfikacją i ograniczaniem ryzyka prowadzonej działalności, brakiem lub niewystarczającym działaniem kontroli wewnętrznej, nieodpowiednim stosowaniem procedur wewnętrznych lub ich nieprzestrzeganiem.

- Ryzyko biznesowe – możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań związanej z błędnym modelem biznesowym, w tym dotyczącej nieosiągnięcia założonych i koniecznych celów ekonomicznych z powodu niepowodzenia w rywalizacji rynkowej.
- Ryzyko strategiczne – możliwość poniesienia strat na skutek podejmowania niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, braku lub wadliwej realizacji przyjętej strategii oraz w związku ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany.
- Ryzyko wyniku finansowego – możliwość realizacji wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeb prowadzenia i rozwoju działalności.
- Ryzyko zarządzania – możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań w związku z nieprawidłową strukturą systemu zarządzania, systemem zarządzania ryzyka, systemem kontroli wewnętrznej i innymi elementami systemu zarządzania.
- Ryzyko utraty reputacji – możliwość poniesienia strat w związku z negatywnym odbiorem wizerunku podmiotu przez klientów, kontrahentów, inwestorów, akcjonariuszy, nadzorców, regulatorów oraz opinię publiczną.
- Ryzyko płynności – możliwość niezrealizowania przez zakład lokat i innych aktywów w celu uregulowania swoich zobowiązań finansowych w momencie, gdy stają się one wymagalne.
- Ryzyko outsourcingu – możliwość poniesienia straty w związku z negatywnym wpływem ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania podmiotu, jego majątku lub pracowników.
- Ryzyko związane z raportowaniem – możliwość poniesienia straty wynikającej z braku, niewłaściwego zakresu, niskiej wiarygodności i aktualności informacji zarządczej oraz

niewłaściwie zorganizowanych procesów raportowania (w tym definicji źródeł, wykonawców i odbiorców informacji).

- Ryzyko operacyjne – możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, z działań personelu, systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, przy czym nie obejmuje ono ryzyka wynikającego z decyzji strategicznych oraz ryzyka utraty reputacji.
 - Ryzyko IT – możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwego zarządzania technologiami i procesami informatycznymi.
 - Ryzyko modeli – możliwość poniesienia straty wynikającej z podejmowania decyzji w oparciu o nieprawidłowo opracowane, wdrożone lub stosowane modele.
 - Ryzyko prawne – możliwość poniesienia strat na skutek błędnego lub zbyt późnego opracowania lub uchwalenia regulacji, ich niestabilności, zmian w orzecznictwie, błędnego ukształtowania stosunków prawnych, jakości dokumentacji formalno-prawnej, czy niekorzystnych rozstrzygnięć sądów lub innych organów w sprawach spornych prowadzonych z innymi podmiotami,
 - Ryzyko braku zgodności – możliwość poniesienia strat na skutek nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych.

3. Ryzyko ochrony klientów

Ryzyko ochrony klientów – ryzyko zagrażające szeroko pojętym interesom klientów, związane ze strategią zakładu ubezpieczeń, modelem biznesowym, procesami wewnętrznymi oraz czynnikami zewnętrznymi. Ryzyko to związane jest z funkcjonowaniem całego rynku ubezpieczeniowego, w tym z produktami i usługami oferowanymi klientom (zarówno osobom fizycznym, jak i pozostałym uczestnikom rynku) przez zakłady ubezpieczeń.

Ryzyko to nie dotyczy zakładów reasekuracji.

- Ryzyko relacji z klientem (ryzyko prowadzenia działalności - conduct risk) – ryzyko wynikające z niewłaściwego prowadzenia działalności przez zakład lub jego pośredników na którymkolwiek etapie cyklu życia produktu.

4. Nowe oraz pojawiające się zagrożenia (ang. new and emerging risks)

Nowe i pojawiające się zagrożenia - nowe lub przyszłe ryzyka, których potencjał zagrożeń nie jest jeszcze w wiarygodny sposób znany, a których wpływ trudno ocenić. Ryzyko to może ewoluować z czasem, od słabych sygnałów do wyraźnych tendencji o wysokim potencjale niebezpieczeństwa. Zakłady powinny wdrożyć konkretne strategie i podejścia, aby właściwie poradzić sobie z tymi zagrożeniami, ponieważ zazwyczaj nie ma danych historycznych, na których mogłyby się oprzeć podmioty zarządzające ryzykiem⁵⁷.

Ryzyko makroekonomiczne – ryzyko związane z działalnością zakładu w ramach całej gospodarki zarówno narodowej, jak i światowej, uwzględniające w szczególności zagadnienia związane z inflacją, bezrobociem, inwestycjami i bilansem płatniczym, polityką pieniężną

⁵⁷ Źródło: <https://www.hannover-re.com/261349/emerging-risks>

banku centralnego oraz polityką gospodarczą państwa. W ramach ryzyka makroekonomicznego badane będą następujące ryzyka:

- Ryzyko systemowe (ryzyko systemu finansowego) – ryzyko wystąpienia załamania lub poważnych zaburzeń na rynkach finansowych, które mogą zakłócić funkcjonowanie systemu finansowego w związku z istnieniem:
 - wzajemnych powiązań między instytucjami finansowymi;
 - współzależności między sektorem finansowym i realnym;
 - współzależności między sektorem finansowym i publicznym;
 - niesprawności rynku finansowego.
- Ryzyko braku stabilności finansowej – ryzyko związane z niestabilnością rynku finansowego, w tym:
 - ryzyko dużych, ujemnych konsekwencji wpadek finansowych dla gospodarki realnej i gospodarstw domowych;
 - ryzyko wzrostu wartości aktywów instytucji finansowych (ang. too big to fail)
 - ryzyko wzrostu powiązań instytucji finansowych (ang. too interconnected to fail).⁵⁸

⁵⁸ Źródło: https://www.nbp.pl/publikacje/materialy_i_studia/ms329.pdf

KNF

KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

ul. Piękna 20

00-549 Warszawa

tel. (+48 22) 262 50 00

fax: (+48 22) 262 51 11 (95)

e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl